şehir

kültür sanat

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2023

ISSN: 2548-0081

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 1869

Dağların Gözcüleri

Bekir Yıldız ile Söyleşi

Talas Mezarlıkları

Kayserili Şeyh Refâhî'nin Eseri: Kenzu'r-Rumûz Fi't-Tasavvuf

50

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

7. hikâye yarışması

Konu: **Serbest**
Son Katılım:
6 Ekim 2023 Cuma

Hikâye dünyasına
gönül vermiş hemşehrilerimizin
katılımlarını bekliyoruz.

Ödüller:

Birinci: 8000 TL
İkinci: 7000TL
Üçüncü: 6000TL
Mansiyon: 2000 TL (3 Adet)

Kayseri'ye Hizmetkar
DR. MEMDUH BÜYÜKKILIÇ
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Detaylı bilgi için;
kayseri.bel.tr 0352 207 16 37

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
2023 SAYI: 50 (Temmuz-Ağustos-Eylül)
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Ahmet Selman AKYURT
Erkan KÜP
Fehmi GÜNDÜZ
Gürcan SENEM
Mustafa ERDOĞDU
Salih ÖZGÖNCÜ

FOTOĞRAF KURULU
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON
Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI
Dursun ÇİÇEK

KAPAK TASARIMI
Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseribusam.com

şehir
kültür sanat

YAPIM
ZEM DİJİTAL

TASARIM
Ahmet Deniz DOĞAN

BASKI
Orka Matbaacılık, İnecik Mah.
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ
info@orkamatbaa.com
T.: +90 352 322 17 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

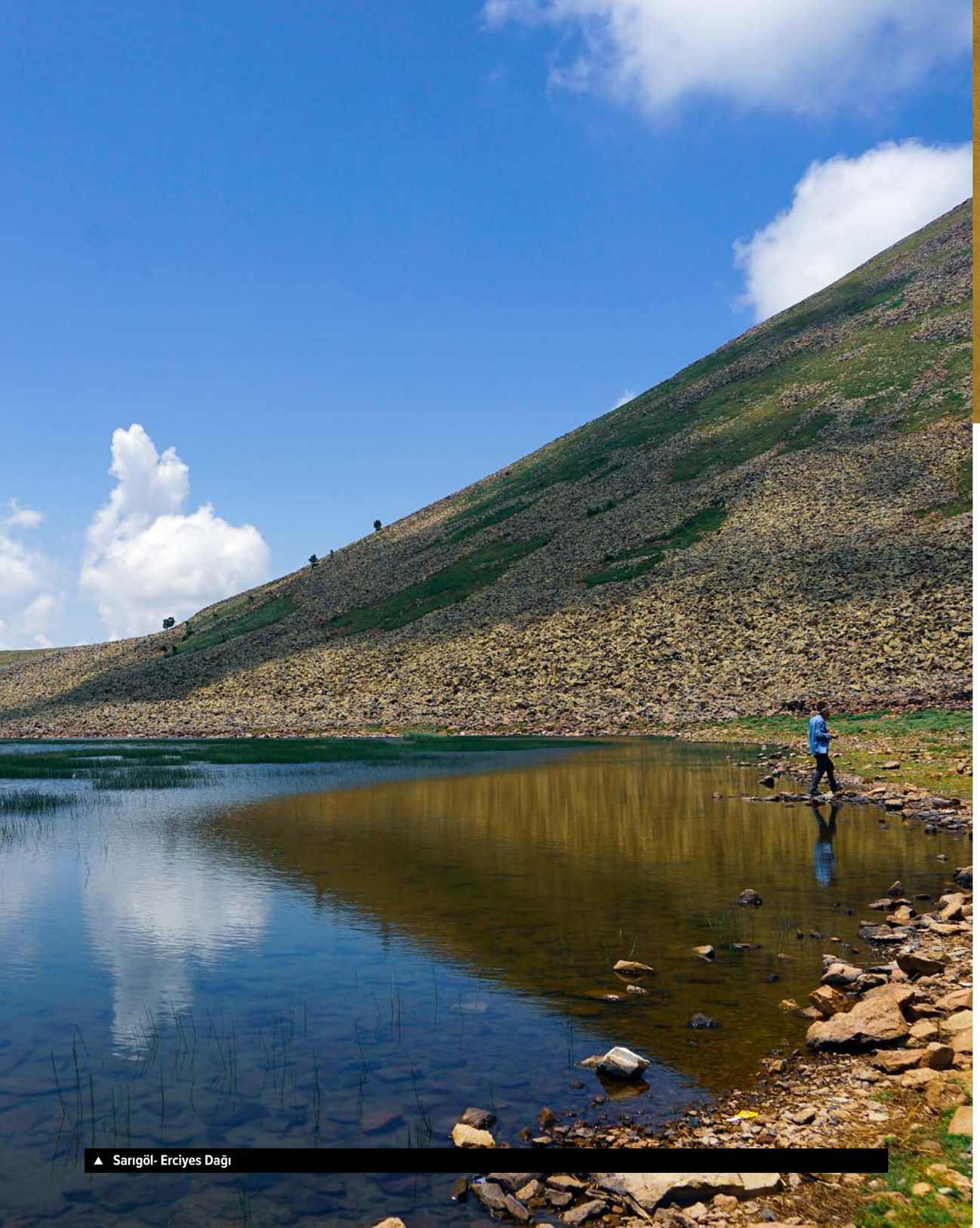

▲ Sarıgöl- Erciyes Dağı

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Yaz mevsimi sıcaklarının kendini iyice hissettirdiği günlerde biz de kimi zaman bir kütüphanemizin, kimi zaman bir sergimizin kimi zaman da bir kültürel açılış ve etkinliğimizin serinliğinde ferahlamaya çalışıyoruz. Çünkü kültürel ve sanatsal faaliyetlerin insanı ferahlatıcı ve teselli edici bir yanı var. Sanat ve kültür faaliyetleri aynı zamanda bir hatırlama faaliyetidir. Sanat ve kültürel faaliyetlerle; kimi zaman bir hafızayı taşırsınız, kimi zaman da bir vefa görevini yerine getirirsiniz. Bu anlamda şehrimizin en önemli değerlerinden biri olan rahmetli dostum Veli Altınkaya'nın adını verdiğimiz Basın Müzesi'nin açılışı gerek şehrimiz ve gerekse şahsım için hem hüznün hem mutluluğun kesiştiği bir an oldu. Şehrimize ve değerli basın mensuplarımıza hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu süreçte şehrimizdeki kazı alanlarını, yeni yapılan müzeleri, yapılan restorasyon çalışmalarını da yerinde inceleyerek kültürün bir hafıza ve hatırlama ameliyesi olduğu bilinci ile kendimizi diri tutmaya devam ediyoruz.

Belediyemizin kültürel ve sanatsal etkinlik yapan birimlerinin planlı olarak faaliyetleri sürerken yenilerinin de hazırlıklarını yapıyoruz. Geleneksel hâle getirdiğimiz yarışmalarımız, hazırladığımız veya katkıda bulunduğumuz sergilerimiz, kurslarımız sizlerin ilgisini bekliyor.

Kültür ve sanat faaliyetlerimizin en önemlisi olan dergilerimiz de vakti zamanı geldiğinde masanıza, kütüphanenize ve evinize gelmeye devam ediyor. 50. sayısını hazırladığımız Şehir dergimiz yine dopdolu.

Bu sayıda Dursun Çiçek hocam kendine özgü diliyle Erciyes Dağı'mızın çevresinde medfun olan dağlarımızın gözcülerini yazmış. Kendi deyimiyle "Dağ gibi adamları" dağlarla anlatmış. İlgiyle okuyacağınızı umuyorum.

Nasi Aslan hocamız Kayserili Şeyh Refahi'yi tanıttığı yazısında şehir tarihimiz ve kültürümüz açısından önemli bir iş yapıyor. Kayserili bir âlimi eseriyle hayatımıza dâhil ediyor. Önemli bir çalışmanın ilk bölümünü bu sayıda yayımlıyoruz.

Mustafa İbakorkmaz; bu sayıda söyleşi bölümünde şehrimizin abisi, dostum, arkadaşım, gönüldaşım Bekir Yıldız ile harika bir söyleşi gerçekleştirmiş. Spordan sanata, kültürden şehirciliğe harika bir söyleşi. Sadece şehir kültürümüz açısından değil, Türkiye spor ve sanat tarihi açısından da önemli bir metin çıkmış ortaya.

Bekir Oğuzbaşaran'ın Seyrani'de Manzum Atasözleri ve Deyimler, Mehmet Akif Coşkun'un Yol Yoktur Sen Yürürsen Yol Olur, Mustafa Işık'ın Talas Mezarlıkları, Mete Sungur'un Hayatta Kum Taneleri Gibi Savrulmak, Ahmet Sıvacı'nın Kaybolan Meslekler yazıları dergimizin diğer güzellikleri.

Ayrıca Kitabiyat, Kayseri Sofrası ve Kültür Haberleri bölümlerimizle dergimizin bu sayısı da tamamlanıyor.

Biz de bir müzenin veya bir kütüphanenin serinliğinde yeni sayının telaşına başladık bile. Bereketli ve keyifli okumalar diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

içindekiler...

DOĞA-MEKÂN

Sütdonduran'dan Tekke Dağı'na Dağların Gözcüleri

Dursun Çiçek

6

ŞEHİR VE DÜŞÜNCE

Kayserili Şeyh Refâhî'nin "Kenzu'r-Rumûz Fi't-Tasavvuf" Adlı Eseri ve Tasavvufî Açıdan Değerlendirilmesi

Nasi Aslan

14

SÖYLEŞİ

Bekir Yıldız ile Söyleşi

Mustafa İbakorkmaz

26

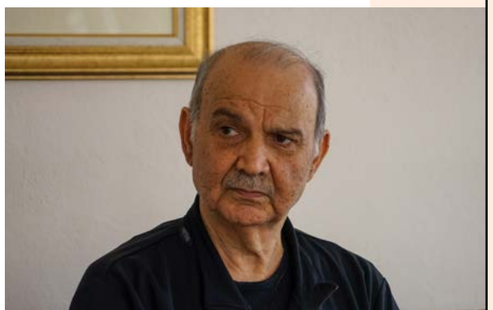

ŞEHİR VE EDEBİYAT

Seyrânî'de Manzum Atasözleri ve Deyimler

Bekir Oğuzbaşaran

36

GEZİ

Yol Yoktur, Sen Yürürsen Yol Olur.

M. Akif Coşkun

44

ŞEHİR VE KÜLTÜR

Talas Mezarlıkları

Mustafa Işık

52

DENEME

Hayatta Kum Taneleri Gibi savrulmak

Mete Sungur

58

ŞEHİR VE EDEBİYAT

Cümle Fanist

Ali Söyler

62

KAYBOLAN MESLEKLER

Sepetçilik Tarihe Karıştı

Ahmet Sıvacı

72

KİTABİYAT

III. Uluslararası Develi - Âşık Seyrani ve Türk Kültürü Kongresi Kitapları Üzerine

Mustafa Erdoğdu

80

SOFRA

İçli Kete

Şehir Kültür Sanat

84

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler

Şehir Kültür Sanat

86

Sütdonduran'dan Tekke Dağı'na

Dağların Gözcüleri

Dursun Çiçek

Erciyes Dağı'ndan uzak kalınca da dağlanıyor insan... Dağ böyle; yakınlığında da dağlıyor uzaklığında da. Birinde garipseyerek dağlanıyorsun diğerinde özümseyerek... İlk kez bu kadar uzun süre uzak kaldığım bu dağ, uzaklığında da her dem yine gönlümdeki o dağ olmayı sürdürdü. Kiminde bir türküyle gönlüme dağ oldu, kiminde bir şiir oldu yâdımda büyüdü. Bazen Süleymaniye Camii'ni gördüğümde dağlandım bazen de Âkif Emre'nin kabrine gittiğimde... Bazen dağ gibi adamların ellerinde gördüm Erciyes Dağı'nı; yoksuzluğu belli olan bakışlarının çoraklığında kendisinden ekmek parası isteyen çocuğa olmayanı, yoku, azı verebilen insanların ellerinde... Dağ gibi adam dedim o sessizliğinde saklı adamın heybetine, mübarek ellerine bakarak. O da bir Erciyes... Hatta ondan da yüce bir dağ... Bazen de dağ gibi adamların gözlerinde gördüm Erciyes Dağı'nı; kemale ermiş bakışlarının derinliğinde eşine, torununa, çocuğuna, yârine, yarenine dağ gibi dulda olan, dağ gibi güven veren ve dağ gibi gözcü olan adamların gözlerinde... İnsan insanın yurdudur cümlesini, insan insanın dağıdır diye değiştireli çok oldu.

Erciyes Dağı’nın benim için bir dağdan ötesi olduğunu bilen bilir. Binlerce fotoğrafını çektim ve hâlâ çekiyorum. Nasıl her çektiğim fotoğrafta bir tecelli ve tezahürü yakalamaya çalışıyorsam aslında her fotoğrafta onun fotoğrafla hakikatiyle görülemeyeceğini de delillendirmiş oluyorum. Çünkü İstanbul’da kaldığım süre içinde defalarca Erciyes Dağı ile ilgili yazdığım yazıları da okusam ya da çektiğim fotoğraflarıma da baksam doya doya, fotoğrafın onun sadece o anlık bir temsili olduğunu, yazının, kelimelerin kifayetsizliğini iliklerime kadar anlamış oldum. Fotoğraflarım ve yazılarım aslında unutmamak üzerine kuruluymuş. Hatırlamama vesileymiş...

Ama uzakta ve gurbette en çok da türküler hatırda tutuyor dağları... Her türkü bir dağ değil mi zaten... Dağlanmış insanların, dağlanmış gönüllerin, dağlanmış sevdaların dağlaşması... İstanbul’da sahilde gezerken kulağıma çarpan her türkü, yüreğimi sızlatan her bozlak yine yol oldu, dağ oldu, Erciyes oldu gönlüme dikildi...

Gine mi gurbete düştü yolumuz
Seyrettim bizim dağlar görünmez
Aşk elinden çok perişan hâlimiz
Divane gönlümü eyler bulunmaz

Neşet Ertaş da türküden bir dağ... Yandıkça yücelen, yandıkça derinleşen bir dağ...

Nitekim uzun bir aradan sonra Kayseri’ye evime gelip balkonumdan sabahın ilk ışıklarıyla gördüğüm; ne kadar güzel fotoğraflarını çekersem çekeyim, onu ne kadar derin veya ince yazarsam yazayım, o an gördüğüm o yazdıklarımdan ve çektiklerimden başka bir şeydi. Elbette fotoğraflarım önemliydi, kıymetliydi, yazılarım anlamlıydı ancak o kadar. Aslı varken temsilin mutlaklaşmaması ne kadar önemli... Hele de bir yazarın, fotoğrafçının yazısını ve fotoğrafını esasın ve aslın önüne geçirmemesi ne kadar önemli. Çünkü öyle bir çağda yaşıyoruz ki tüm temsiller imgeleşiyor ve mutlaklaşıyor. Fotoğraf ve yazı dağın yerini alıyor. Ömrümüz ara-yüzlerle, imajlarla, gerçekliğinden kopardığımız ve mutlaklaştırdığımız simgelerle geçiyor. Bu bizim hayal kurmamızı bile engelliyor.

Sabah kahvemle eşlik ettiğim gün doğumu Erciyes Dağı’nda tecelli ettiğinde ortaya çıkan sevinç, ışığın sevinci mi güneşin sevinci mi dağın sevinci mi bilemedim. Ama benim sevincimden emindim. Balkonumdan görünen tepeleri ve yaylaları sayıyorum: Lifos, Müşker, Ağbayır, Kartın, Yanıktepe, Büyükkartın, Oğlakkıran, Sütdonduran, Kefeli, Büyük Güzelce, Eğri Kuzey, Sarıdağ, Bozdağ, Göğdağ... Bu kadar dağ dağlanmasa Erciyes’in sinesinde Erciyes böyle bir dağ olamazdı.

▲ Evliya Tepesi

Bir iki saat sonra Hacılar-Sütdonduran hattından Erciyes'in evliyalarını, Dağın Gözcülerini ziyarete gideceğiz... Aslında ilk Sesli Dede ile başlamak gerekiyor böyle bir geziye... Sesli düzlüğünde kendi adıyla anılan tepede Erciyes Dağı'nı en güzel açıdan gören tepesinde huzurla yatıyor. Adı Sesli ama o sessiz ve sessizce bir yerde. Rahmetli Akif Emre ile ilk gittiğimde o da adının Sesli olmasıyla yattığı yerin sessizliğine dikkat çekmişti. Zaman zaman sesli olmasa da içimden Sessiz Dede de dediğim olur. Sesli'den Sakar çiftliğine oradan Kartın'ın üstünden seyreder durur Erciyes Dağı'nı. Bu seyirlerle dağ oluyor Erciyes. Bu gözlerle, bu bakışlarla büyüyor. Onların ve o nazarların temsil ettiği bağlam çok önemli ve unutulmak üzere.

Hacılar'ın bağlarının arasından Sütdonduran'a doğru yol alıyoruz. Bir yanımızda Kefeli bir yanımızda Büyükkartın bize eşlik ediyor. İki yılda binlerce hatta rivayete göre milyonlarca ağaç dikilmiş buralara. Gördüğümüz çobanlara selam veriyor hatta bazen durup hâl hatır soruyoruz. İkram edecek bir şeyimiz varsa paylaşıyoruz. Onların kirlenmemiş dilleri, arı duru kelimeleri, cümleleri, hesapsız gülüşleri bizim için önemli. Aksu Yaylası bu sene sakin gibi geldi bana. Yaylacılar gelmemiş sanki. Buralarda göremediğimiz her yaylacı bizim için felaket eğer anlayabilirsek. Sütdonduran'a döndüğümüz son virajla beraber bölgeyi ilk kez gören Serdar ve Mücahit o an dağlanmaya başlıyor. Erciyes Dağı'nın en güzel göründüğü açıda mola veriyoruz. Rahmetli Akif Emre ve Aydın Karakimseli'nin defalarca fotoğraflarını çektiğim yerden onlar da Erciyes Dağı'na bakıyorlar; gözleriyle ve gönülleriyle ilk fotoğraflarını çekerek. Daha sonra çektikleri hatıra fotoğrafları ile onlar da dağa katılmış oluyorlar...

Sütdonduran Yaylası'nda dağcı yok bu sene. Oysa her yıl bu vakitler tırmanışlar olurdu. Pandemiden sonra değişti tüm âdetler, alışkanlıklar... Biraz ileride dağ havası almaya gelmiş insanlarla karşılaşıyoruz. Yemeklerini hazırlamışlar ve yemek üzereler. Hemen bizi de davet ediyorlar. Teşekkür ederek biraz yürüyeceğimizi söylüyoruz.

Sütdonduran'dan Sarıgöl'e doğru gidiyoruz... Eğri Kuzey'in altında iki üç yaylacı var şükür. Sarıgöl'de bir kalabalık var. Meğer Erciyes koşusu varmış. Oradaki görevlilere selam verdikten sonra Sarıgöl'de kimimiz hatıra topluyor kimimiz ilk kez görmenin sevincini yaşıyordu. Yine hatıralar dolu her yer. Akif ağabey, Aydın ağabey sanki dün şuradaydı. Gözlerimiz bir yandan da Yılkı Atı arıyor. Büyük Güzelce'nin eteğinden Erciyes Dağı'nın ardına geçiyoruz. Bir müddet seyrettikten sonra tam Sarıdağ'ın karşısındaki tepede iki tane Yılkı Atı bulutlara karışmış yayılıyor. Birazdan sanki kanatlanıp uçacaklar gibi.

Yeniden Kızılören yoluna düşüyoruz. Biraz aşağıda Ahmet Kumârî hazretleri var. Erciyes Dağı'na tıpkı Sesli Dede gibi Göğdağ'ın dibinden bakan Allah dostu. Yöre insanının deyimiyle Evliya... Bakımsız türbenin en güzel özelliği türbenin içinden dışarıya oradan da gök kubbeye uzanan dut ağacıydı. Türbenin içine girer girmez adeta canım yanıyor. İnsanın hatırası yok edilince eksiliyor ve hafızasızlaşıyor, dilsizleşiyor. Türbenin içindeki ağacı muhtemelen yapıya zarar veriyor diye kesmişler. Oysa ecdat, yapıyı ağaca göre yapardı ve bu meseleyi hallederdi. Yüzlerce örnekleri var. Sanatlı yapmayı, amel-i salihin ne olduğunu unutalı çok oldu maalesef. Fatiha'mızı okuyup namazımızı kıldıktan sonra biraz hüzünlü biraz kırgın ayrılıyoruz Ahmet Kumârî hazretlerinin türbesinden, onun baktığı yerden Erciyes'e bakarak...

Omuzu Gürzlü yakın... Yaklaşık 10 km buraya. İncesu ve Kızılören'in kendine özgü bağlarının arasından geçerken sağımızdaki ve solumuzdaki kar kuyuları dikkatimizi çekiyor. Buralar dağın dibi ama su çok az. Dolayısıyla köylü suyunu karları kuyulara basarak hallediyor. Bahar ve yaz gelince de eriyen karın suyunu kullanıyor.

Omuzu Gürzlü de sessiz ve sakin seyrediyor Erciyes Dağı'nı. Türbesi ve çevresi hâlâ bakımsız. Aslında yanına yapılan cami bu kadar büyük yapılmasa (ki sadece temmuz ayında birkaç gün kullanılıyor), türbeyle uyumlu bir ölçekte yapılsa kalan taşlarla türbe de yapılabilirdi. Düşünülmemiş...

▲ Ahmet Kumârî

Olsun, Allah razı olsun diyor ve Fatiha'mızı okuduktan sonra onun seyrettiği yerden Erciyes Dağı'na bakarak Şeyh Şaban'a doğru yola koyuluyoruz.

▲ Emir Çoban Türbesi

Bu kez Muharrem Ertaş eşlik ediyor yolumuza ve dağımıza...

Şu dağlar ulu dağlar vay Leylam
Kölgesi koyu dağlar vay Leylam
Derdimi ben söylesem vay Leylam
Gökteki bulut ağlar vay Leylam

Şu dağlar olmasaydı vay Leylam
Çiçeği solmasaydı vay Leylam
Ölüm Allah'ın emri vay Leylam
Ayrılık olmasaydı vay Leylam

Şeyh Şaban hazretleri terk edilmiş bir köyde sadece bir dağı değil aynı zamanda bir köyü de bekliyor. Besicilik yapan birkaç köylünün dışında kimse görünmüyor, hatıralarından izlerinden başka bir şeyi kalmayan köyde. Bir mekânın insansızlaştığında nasıl virane olduğunu anlıyoruz. Evler de bahçeler de terk edilmiş insan gibi yıkık, eksik. Ne gülücükler saklı bu bir yanı yıkık duvarlarda, ne çocuk çığlıkları, sevinçleri bekliyor hâlâ kim bilir? En çok da anaların ağıtları vardır bu viranelerde. Askere giden oğluna ağlayan, gelin giden kızına ağlayan, gurbete ekmek parası kazanmaya giden oğluna ağlayan analar... Yalnızca analar ağlar zaten. Gerisi ağlar gibi yapar... Yıkılmamış eşiklerde bakışları bekliyor anaların, gözleri yolun bittiği yere bakıyor. Bakışlar dualı, umutlu, ötelere bakıyor...

Şeyh Şaban hazretlerinin türbesinin de diğerlerinden farkı yok bakımsızlık anlamında. Hatta türbenin giriş kısmının tavanında ciddi bir çatlama da fark ettim bu kez.

Köyün tam karşısındaki tepe Evliya tepesi. Üzerinde Emir Çoban türbesi var. Orada yatan kişinin kim olduğu tartışmalı olsa da halk Şem'un el-Gazi hazretlerinin yattığına inanıyor. Hunat Hatun'un ilgisine mazhar olan türbe sıradan bir yer değil bu kesin. Rahmetli Akif Emre'nin eğilmiş ağaç altında Aladağlar'a, Toroslar'a bakarken silüetini çektiğim mekân. Benim için ayrı bir özelliği var. Aynı zamanda ellerinden tutarak Aydın Karakimseli'yi çıkarmıştım buraya adım adım. Üç adım atıp iki dakika mola veriyorduk. Şimdi yolu zirveye kadar açmışlar. Türbeyi restore etmişler. Bölgedeki en bakımlı türbe hâline gelmiş. Türbe alanı gayet bakımlı ve temiz ancak çevresi hâlâ inşaat atıkları ile dolu.

Türbenin etrafında gezerken birden aklıma Akif ağabeyin fotoğraflarını çektiğim o ağaç geldi. Ağaç yoktu... Bir şey eksildi yine benden, hatırımdan, hafızamdan, dilimden, kalemimden... Uzatılan yoldan dolayı mı gitti veya çevre genişlemesinde mi başına bir şey geldi anlamadım ancak ağaç yoktu. Hem Ahmet Kumârî'nin türbesinde kesilen ağaç hem de buradaki ağaç; ikisi birden ağır geldi biraz. Yutkundum. Sonra yeniden Erciyes Dağı'na, karşıdaki Demirkazık ve Hasan Dağı'na baktım... Dağ avutuyor ve avunduruyor insanı. Şem'un el-Gazi üçünü de gözlüyor. Onun baktığı yerlere bir kez daha bakarak bakışımı yeniledim ve ağacın hüznüyle içime döndüm.

Turesan hazretlerine gideceğiz buradan. Ancak önce Yeşilhisar'da Zengibar Kalesi'nin eteklerindeki kimsesizlerin şehitliğini ziyaret edeceğiz. Adı sanı bilinmeyen yüzlerce mezar var Zengibar'ın sinesinde... Zengibar Kalesi'ne yaslanarak Zengibar'ı dağ yapmışlar adeta. Onlar da yattıkları

▲ Omuzu Gürzlü Türbesi

▲ Omuzu Gürzlü

▲ Zengibar Kalesi Şehitlik 2

▲ Şeyh Şaban

yerden hem Zengibar'ı hem Hasan Dağı'nı hem de Erciyes Dağı'nı gözlüyorlar.

Bir yemek molasından sonra Turesan hazretlerine akşam ezanı okunduktan sonra varıyoruz. Namazımızı kıldıktan sonra duamızı yapıyoruz. Karanlık çöktüğü için etrafındaki şehitlik görünmüyor. Turesan hazretlerinin yattığı dağın adı Tekke Dağı olarak biliniyor ama Tur-ı Hasan da dense yeri. Nitekim diyenler de var. Tekke Dağı'nın zirvesinden Erciyes Dağı'nın nasıl göründüğünü defalarca seyrettiğimiz için çöken karanlığın içinden nasıl göründüğünü düşünerek yolumuza devam ediyoruz.

Dağlar insanın gözlerini, bakışlarını, gönüllerini yenilediği yerler. Kirlenen bakışları dağ arındırıyor bu muhakkak. Buradaki pınarların, buradaki rüzgârların, kuş seslerinin arındırıcı özelliği hâlâ sürüyor.

Biz mi yalnızız dağlar mı yalnız yoksa bu gözcüler mi yalnız bilinmez. Yalnızlığa tutunmadan olmuyor hâsılı... Dilimizde *dağlara düştüm yalnız* türküsü, dağların sırf taştan ve kayadan ibaret olmadığını bir kez daha düşünerek, görmenin, bakmanın ve beklemenin başka biçimlerinin olduğunu yeniden fark ederek evimizin yolunu tutuyoruz...

Dağlar var dağlardan yüce
Dağ mı dayanır bu güce
Derdimi üç gün üç gece
Söylerim bitmez yalnız■

Kayserili Şeyh Refâhî'nin "Kenzu'r-Rumûz Fi't-Tasavvuf" Adlı Eseri ve Tasavvufî Açıdan Değerlendirilmesi

Nasi Aslan

GİRİŞ

Yazma eserler, İslam kültür ve medeniyeti açısından önemli yapıtlardır. Bu nedenle bu tür eserler üzerinde yapılacak akademik çalışmalar hem bu eserlerin günümüze kazandırılması ve hem de ait oldukları alana bilgi zenginliği sağlaması yönüyle çok önemlidir.

Kayserili Şeyh Refâhî tarafından yazılmış olan *Kenzü'r-Rumûz fi't-Tasavvuf* adlı eser de yazma bir eser olup mesnevi tarzında manzum olarak kaleme alınmıştır. Bu eserin bilinen yegâne nüshası Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, B. or. 103 demirbaş numaralı mecmua içerisinde beşinci sırada, vr. 179b-207a arasında bulunmaktadır. İlgili nüshanın zahriye sayfasında (vr. 1a) esere ve yazar adına dair düşülen kayıtta eserin Şeyh Refâhî'ye ait olduğu ve onun Kayseri'de yaşadığı bilgisi yer almakla birlikte, adı geçen kişinin biyografisi hakkında tarihî kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır.

Şeyh Refâhî'nin bu eseri genel itibarıyla "*Kenzü'r-rumûz*" ismiyle tanınan ve tasavvufi konuların ele alındığı Hüseynî Sâdât el-Gûrî'ye ait Farsça eserin bir kısmının tercümesi konumundadır. Ancak bu eser doğrudan bir tercüme şeklinde

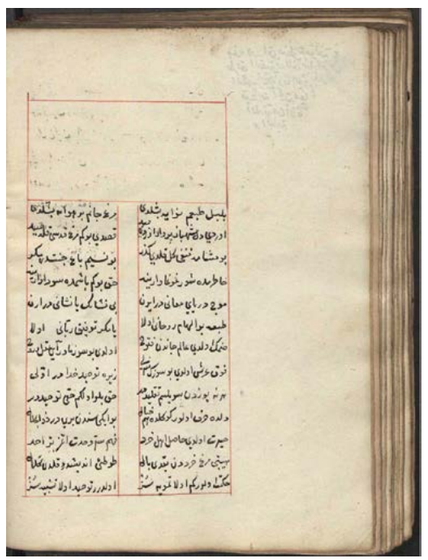

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leifzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-3

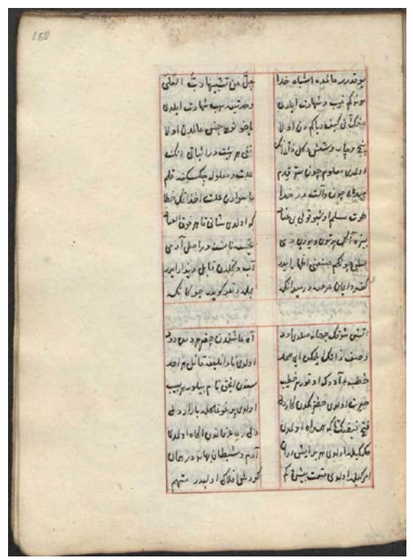

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leifzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-4

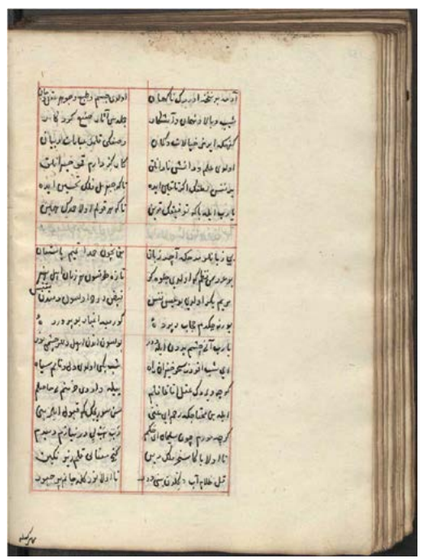

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leifzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-5

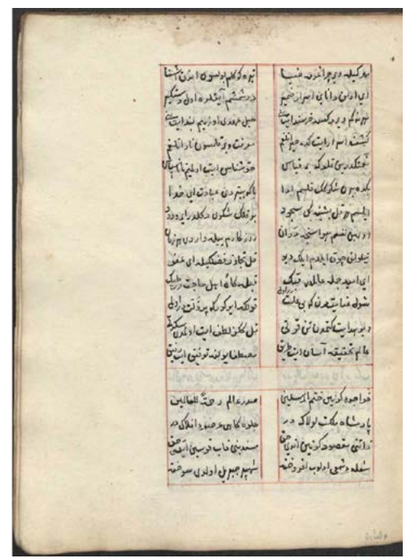

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leifzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-6

olmayıp Refâhî tarafından bir kısım ekleme ve çıkarmalar yapılarak, Anadolu coğrafyasına hitap edecek şekilde kafiye ve ses fonetiği de gözetilerek serbest bir çeviriye dönüştürülmüştür. Böylelikle eserin Anadolu'daki hedef kitleye daha müessir olacağı düşüncesinin gözetildiği söylenebilir.

Manzum olarak yazılan bu eser, "mesnevî" tarzındadır. Genel olarak şiir dili ile yazılmış olmakla beraber tahkiye tarzında anlatımlar da mevcuttur. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan söz konusu bu mesnevinin üzerinde akademik bir çalışma yapılmasının, dönemin dinî, tasavvufi ve felsefi anlayışının yansıtılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada eser genel hatları ile tanıtılacak ve eserin muhtevasında yer alan konular kısa değerlendirmelerle sunulacaktır. Bu bağlamda Şeyh Refâhî'nin İslam, tevhit, ilim gibi genel olarak İslamî ilimlerle ilgili meselelere getirdiği yorumlar ile diğer taraftan sabr, fakr, şükür, zühd, tevekkül, terk-i nefs, tevbe ve makamlar gibi tasavvufun spesifik konularına getirdiği yorumlar ortaya konulmuş ve kısaca değerlendirilmiş olacaktır.

Söz konusu eserin içerdiği konular itibarıyla genelde temel İslam bilimleri özelde ise Tasavvuf bilim dalı alanına katkı sağlayacak öneme sahip olduğu açıktır. Eserin isminin *Kenzü'r-Rumûz fi't-Tasavvuf*, yani "Tasavvufta gizli hazineler" anlamına gelmesi de konunun önemine dair ikna edici kodları içerdiğine işaret etmektedir.

KENZÜ'R-RUMÛZ Fİ'T-TASAVVUF ADLI ESERİN GENEL TANITIMI

Daha önce de belirttiğimiz üzere çalışmamıza konu olan el yazması eserin sadece bir nüshası günümüze ulaşmıştır. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi İslam El Yazmaları Bölümünde, B. Or. 103 numarada kayıtlı olan nüsha, sadece araştırma konumuz olan eser ile sınırlı değildir. İlgili nüshada Türkçe olarak yazılmış kısım sadece Refâhî'nin "*Kenzu'r-rumûz*"u olup nüsha içerisinde yer alan diğer eserler ise Arapçadır.[1]

Nüshadaki "*Kenzu'r-rumûz*"un bütün sayfaları kırmızı renkli süslü bir çerçeve içine alınmış olup her sayfada yaklaşık 18 satır mevcuttur. Eser harekesiz nesih kırması yazı türü ile kaleme alınmıştır. *Kenzu'r-rumûz*'un ilk sayfasında telifi ile ilgili Arapça bir kayıt bulunmakta olup tercümesi şöyledir: "*Tasavvuf alanında telif edilmiş bu manzum evrak Şeyh Refâhî olarak şöhret bulmuş faziletli ve merhûm (kişiye) aittir ki korunmuş belde Kayseri'de -Allah onu (o beldeyi) bela ve musibetlerden muhafaza etsin- yazılmıştır.*"

Eser 29 varak/57 sayfadan müteşekkil olup 953 beyit ve bir mısradan oluşmaktadır. Eserde 48 bölüm, 32 konu başlığı, 10 hikâye mevcut olup ilk sahifenin başında silinti olması nedeniyle burada konu başlığının olup olmadığı bilinmemektedir. Eser üzerinde hangi tarihte kaleme alındığına dair bir kayıt veya buna işaret eden bir bilgi yer almadığından eserin yazıldığı tarihin kesin olarak tespit edilmesini sağlayacak bir veri bulunmamaktadır. Eserin, Hüseynî Sâdât el-Gûrî'ye ait Farsça eserin tercümesi olduğu kabul edildiğinde ve Hüseynî'nin de 1329 yılında vefat ettiği dikkate alındığında araştırma konumuz olan eserin 14. yüzyıldan sonra yazıldığı kesinlik kazanmaktadır. Ayrıca eserin bulunduğu yazma nüshada yer alan diğer eserlerin istinsah kaydı dikkate alınınca da bu mesnevînin 16. yüzyıl veya sonrasında kaleme alındığı söylenebilir.[2]

Müellif eserini kaleme alma nedenini "Fî sebebi'n-nazm" başlığı altında açıklamıştır. Bu eserini neden yazdığı sorusuna cevaben bir gece kendisine ilham gelmesi üzerine eseri yazmaya başladığını beyan etmektedir.[3] Eserin ikinci sahifesinin ilk beytinde;

"Bülbül-i tab'ım nevâya başladı
Murğ-i cânım bir hevâya başladı"[4]

diyerek, bu beyitlerin içinden geldiğini ve içinden geldiği gibi yazdığını beyan etmektedir. Yine;

"Tab'a bu ilhâm-ı rûhânî ola
Ya meger tevfîk-ı Rabbânî ola"[5]

dizelerinde de gönlüne gelen ilhâmın rûhânî olduğunu ve bu konuda Allâh'ın kendisini muvaffak kıldığını belirtmektedir.

Müellif, "*Oldı bu söz mâ-verâ (y) i akl u rûh*" mısraı ile de söylediği sözlerin aklın ve ruhun ötesinde olduğunu vurgulamakta, ayrıca başka beyitlerde de kendinden sadır olan sözlerin maksadının rıza-yı ilahî olduğunu îmâ etmektedir.[6]

Kenzü'r-Rumûz fi't-Tasavvuf, mesnevi türünde Osmanlı Türkçesi ile yazılmış manzum bir eserdir. Beyitlerde Arapça terkipler olmakla birlikte çoğunluk Farsça terkiplerden oluşmaktadır. Beyitlerde ele alınan konular yer yer ayet ve hadislerle temellendirilmiş olup mesnevî bu açıdan didaktik bir özelliğe sahiptir. Eserin bu şekilde didaktik bir hüviyete sahip olmasından nâşi, sade ve açık bir üslup ile kaleme alınmıştır. Eserde sanat gösterme amacı güdülmemiş, içten ve konuşma diline mahsus bir üslup tercih edilmiştir. Refâhî'nin, özellikle tercüme yapmadığı

1 Söz konusu eserlerden ilki bazı ayetlerin tefsiri olup Şeyh Süleyman isminde bir müellife aittir. İkinci eser ise Hadîs-i Erbaîn (Kırk Hadis) şerhidir ve eserde Muhammed b. Ebû Bekr ismi kayıtlıdır. Yazmada yer alan son eser ise yine Arapça yazılan bir Kunut Duası Tefsiri'dir. Yazmada belli bir tertip ve düzenin olmadığı, içindeki eserlerden bazılarının eksik olduğu görülmektedir. Bkz. Refâhî, *Kenzu'r-Rumûz fi't-Tasavvuf*, Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi İslam El Yazmaları Bölümü, No: B. Or. 103, v. 179r-207r.

2 Muhammet Nalbat, "Ârifî'nin Kenzu'r-Rumûz Adlı Mesnevisi Üzerine Bir İnceleme", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* (*Aded*) 4/2 (Ağustos 2021), 1389. Bu makalede yazarın söz konusu eseri "Ârifî" isminde birine nisbet etmesinin hatalı olduğu görüşündeyiz.

3 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 4a-4b.

4 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 1b.

5 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 1b.

6 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 1b.

telifî beyitlerde daha samimi bir anlatım ortaya koyduğu da görülmektedir.

Refâhî, mesnevînin telif sebebini açıklarken onu ilham yoluyla yazdığını belirtmiş olup bu durum onun öznel bir anlatıma sahip olması yönüyle de örtüşmektedir. Müellif eserde ayrıca şükür, sabır, tevekkül gibi bazı konuların izahında hikâyeler naklederek tahkiye üslubunu da kullanmıştır. Bu açıdan bakıldığında kısadan hisse kabilinden eser bir nasihatnâme özelliğini haizdir. Araştırmamıza konu olan bu mesnevinin muhteva açısından içerdiği dinî, tasavvufî ve felsefî anlayış yönüyle klasik Osmanlı dönemi özelliğini yansıttığı söylenebilir.

Refâhî'nin *Kenzu'r-rumûz*'u, dinî-tasavvufî ve aynı zamanda ahlakî bir eserdir. Klasik Türk edebiyatındaki tasavvufî mesneviler, genellikle tarikat müntesiplerini eğitmek amacıyla didaktik mahiyette kaleme alınmış manzumelerdir. Sûfî şairler, kaleme aldıkları eserler vasıtası ile tasavvuf eğitimi alan müritlere makamları ve hâlleri, tasavvufî umdeleri, dinî esasları öğretmeyi amaçlamışlardır. *Kenzu'r-rumûz*'da da tasavvufî terimler, kavramlar, makamlar ve hâller konu edilmiş; "aşk, ruh, kalp, üns, kabz, bast vb." tasavvuf terminolojisi şiir formunda anlatılmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin tasavvufun temel düsturlarının öğrenimini kolaylaştırmak ve akılda daha kalıcı olmasını sağlamak amacına matuf olduğu görülmektedir.

Daha önce de belirtildiği üzere Refâhî, Hüseynî'nin *Kenzu'r-rumûz*'unu, klasik Türk edebiyatındaki tercüme anlayışına uygun olarak tercüme etmişse de, bu tercümenin bugünkü manada tam bir çeviriden farklı, bazı bölümleri itibarıyla telifî mahiyete sahip bir özellik taşıdığı görülmektedir. Bu cümleden olarak Refâhî'nin bu eserinde birçok bölümünde telifî mahiyette beyitlere rastlamaktayız. Mesela; "Münâcât" bölümünde yer alan bir kısım beyitler,[7] Hüseynî'nin *Kenzu'r-rumûz*'unda yer almayıp Refâhî tarafından eklenmişken; aynı şekilde "Fî beyâni'l-akl" ve "Fî makâmi'r-rızâ" adlı bölümlerde de yine tercüme olmayan, Refâhî tarafından telif edilmiş beyitlere[8] rastlanmaktadır.[9] Buna karşın Hüseynî'nin *Kenzu'r-rumûz*'unda yer alan özelllikle Sühreverdiye tarikatına mensup bazı şeyhlerin methiyelerini ihtiva eden bölümlerin Refâhî tarafından kitabına alınmadığı görülmektedir.

Müellif bu manzum eserinde dinin başta iman, ibadet ve ahlak olmak üzere temel alanlarından; özelde ise zühd, sabır, şükür gibi tasavvufa dair ana konuların yanında makam ve mertebelerden (seyrüsülûk) daha detaylı bir şekilde bahsetmiştir. Bu konuları Arapça başlıklar ve mesnevî tarzında Osmanlıca beyitler hâlinde yazmıştır.

Refâhî eserine giriş sadedinde ilk beyitlerde Allah'ın (c.c.) zatından, birliğinden ve sıfatlarından bahsederek onun varlığının başlangıcı ve sonu olmadığını anlatmıştır. Âlemin yaratılışından bahisle, mahlûkata can verenin onun mutlak gücü, kudreti ve ruhu olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Allah'ın sonsuz nurundan, insanın da aciz olduğundan bahsetmiş; bu kısmı dualar ile bitirmiştir. Bu bölümdeki son beyitte

"*Âlem-i tahkîka âsân it tarîk*

Mustafâ yoluna tevfîk it Rafîk"[10] (Hakk'e'l-yakîn ile mânâ âlemine eriştir yolumu, Mustafa (s.a.v.) yolunda muvaffak kıl ey Refîk!) diye dua ederek Hz. Peygamberi anmış ve gitmek istediği yolun Peygamberin yolu olduğunu vurgulamıştır. Burada müellifin eserin başında öncelikle Cenab-ı Hakk'ın zatı ve birliğine sonrasında da Hz. Peygamber'i anarak ve onun son peygamber olduğuna atıfta bulunarak tevhid ve nübüvvete vurgu yaptığı belirtilebilir.

Tasavvuftan bahsetmeye önce nasihat ile başlamış, ardından "Fî sıfati'l-'aşk" ibaresiyle aşk hakkında ve aşkı anlatan beytler yazmıştır. Tasavvufla ilgili temel konuları ve kat edilmesi gereken makam ve mertebeleri anlatırken beyitlerden sonra aralarda Arapça hikâyet başlığı altında kısa hikâyeleri nazım hâlinde vererek anlatımına zenginlik katmıştır.

ESERİN GENEL MUHTEVASI

Bu kısımda Refâhî'nin, "*Kenzü'r-rumûz fî't-tasavvuf*" adlı eserindeki konu başlıklarından seçkilerle eserin genel muhtevası hakkında değerlendirmeler yapılacaktır. Bu bağlamda eserin yazılma sebebine dair başlıktan sonra yer alan nasihat konusu öncelikle ele alınacak, sonra aşk konusu, daha sonra da diğer konulara yer verilecektir.

Nasihat

Müellif tasavvuftan bahsetmeye önce nasihat ile başlamış ve nasihat için özel bir bölüm açmıştır.[11] Nasihat kelimesi içten bağlılık, samimiyet, ihlas anlamına geldiği gibi, iyiliğe yönlendirme ve kötülükten sakındırma amaçlı konuşma, öğüt verme anlamlarında da yaygın olarak kullanılmaktadır.[12] Şeyh Refâhî'nin eserinde de nasihat teriminin iyiliğe yönlendirme/irşat ve öğüt anlamının öne çıktığı görülmektedir.

Müellif nasihatla ilgili bölümde dünyanın gelip geçici, değersiz ve vefasız olduğunu belirtip, "*O hâlde bu kavgalar niçin*"[13] diyerek dikkat çekici bir nasihat ile başlar. İnsanın uyanık olması gerektiğini zira dünyanın tilki gibi kurnaz ve tuzaklarla dolu olduğunu, tavşan uykusu misali kısa bir an bile olsa gafletten uzak durması gerektiğini vurgular. Bu bağlamda kötü insanın kin tutup öç almayı aşamadığını belirtip tasavvuf yolcusunun ise bu gafletten uzak durması gerektiği yönünde onu ikaz eder. Ayrıca dünyanın rahat yeri olmadığını belirtip gül-diken misali iyilikle beraber kötülüğün, zorlukla beraber kolaylığın da olacağını salıkverir. Refâhî, bütün bu gerçeklikler karşısında insanın kalbini gönlünü temiz tutup karşılaştığı sıkıntılara hikmet zaviyesinden bakması gerktiğini şu dizelerde dile getirir:

"*Câm-ı derd olsa nasîbiñ nûş* kıl

Dürr-i hikmetdir bu pendi gûş kıl"[14]

("Dert kadehi de olsa nasibin onu iç; Hikmet incisidir bu nasihati tut.)

Refâhî'nin eserinde tasavvuf yoluna girmiş "sâlik"ler için daha birçok nasihatte bulunmuş olup örnek bir beyit şöyledir:

"Kemter ol kemden ki odur fazl u hüner

Kibr u benlikden ne hâsıl ey püser"[15]

("Kötülükten uzak ol ki budur yücelik, kibir ve benlikten ne kazanılır ey oğul.)

Aşk ve Özellikleri

Şiddetli ve aşırı sevgiyi ifade eden "aşk" kelimesinin Kur'an'da ve sahih hadislerde bu anlam ile kullanımına rastlanmaz. Ayet ve hadislerde "sevgi" anlamının çoğunlukla "hubb" ve "muhabbet", "meveddet" vb. kelimelerle ifade edildiği görülür. Bu nedenle olsa gerek ilk dönem sûfiler de "aşk", "Allah aşkı' gibi kullanımlara pek rastlanmamaktadır. Hatta onların bu kelimenin kullanımını uygun bulmadıkları da belirtilmiştir.[16] İlerleyen dönemlerde ise aşk kelimesinin tasavvufî bir terim olarak kullanımı sûfilerce benimsenmiş, sonrasında da oldukça yaygın bir kullanıma sahip olmuştur. Bu kullanımı câiz gören sûfiler, "*İman edenler Allah'ı daha şiddetle severler*"[17] ayetinde olduğu gibi, ayet ve hadislerde geçen "şiddetli sevgi" anlamına gelen ifadelerin aşkı kastettiğini belirtmişlerdir.[18]

Her ne kadar Kur'an'da sarih bir şekilde yer almasa da "aşk", sufilere göre insanı Allah'a götüren yegâne enerji ya da kuvvettir. Allah'a vasıl olmak için yetersiz olan "akıl" yarı yolda kalır. İnsan ancak "aşk refrefi"ne binmek suretiyle hakikatte aşılamayacak sınırları aşabilir. Daha geniş bir açıdan bakmak gerekirse, evrendeki her şeyin muharrik gücü "aşk"tır. Zira sufiler ontolojik olarak varlığın kaynağının, yani ilk maddenin -başka bir ifade ile "karşı madde"nin- "aşk" olduğuna inanırlar.[19]

Refâhî'nin de tasavvufî konuları ele alırken aşk konusunu başa yerleştirdiği görülmektedir. Onun ele aldığı ana konuların başında aşkı öncelemesi tasavvuf düşüncesindeki varlık anlayışı ile izah edilebilir. Zira sûfiler, Allah-insan ilişkisinin temeline aşk/muhabbeti koymaktadırlar. Evrenin ve insanın yaratılışının özünde muhabbet vardır. Varlık hikâyesi, Allah'ın "*Gizli bir hazine*

7 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 2b

8 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 14b; vr.23a.

9 Karşılaştırmaya dair geniş bilgi için bkz. Nalbat, "Ârifî'nin Kenzu'r-rumûz Adlı Mesnevisi Üzerine Bir İnceleme", 1386-1389.

10 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 3a.

11 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 5a-5b.

12 Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrem İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab*, (Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.), 6/4438; Mustafa Çağrıcı, "Nasihat", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 22/408.

13 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 5a.

14 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 5a.

15 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 5b.

16 Süleyman Uludağ, "Aşk", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 4/16.

17 el-Bakara 2/165.

18 Uludağ, "Aşk", 16.

19 Geniş bilgi için bkz. Mahmud Erol Kılıç, *Sûfî ve Şiir* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2011), 171-191.

idim, bilinmeyi istedim ve bu yüzden âlemi yarattım"[20] ifadesiyle yani bilinmeyi ve sevilmeyi istemesiyle başlamıştır. Burada bilinmekten kasıt marifet, istemekten kasıt da muhabbet yani aşktır. Sûfîler Allah'ın insanı yaratmak için sebep kıldığı fiilin "*ahbabtu*" yani "diledim, arzuladım, sevdim" şeklinde kullanılmasından yola çıkarak kâinatta var olan her şeyin kaynağının muhabbet yani aşk olduğu kanaatine varmışlardır.[21]

Şair, "Fî beyâni't-tasavvuf" başlığı altında da aşk konusunu işlemiş ve orada "es-salâ nidasıyla tasavvuf ehline seslen ki âşıkların sohbetine gelsin"[22] diyerek tasavvufun coşku ve âşk işi olduğunu belirtmiştir. Yine bir dizede;

"*Ehl-i diller cem' idüben* bâde *vir*
Ya'nî dünyânıñ ğammını *bâda vir*"[23]
(Gönül ehlini, âşıkları topla, aşk kadehi ver, dünyanın gamını rüzgâra ver) diyerek yine tasavvufun âşıkların hâli olduğunu anlatmıştır.

Nefsi Terk Etmek

Müellif, bu başlık altında kişinin içindeki hırs, heva ve arzulardan kurtularak, nefse uymaktan kaçınmasının ve onun kötülüklerinden arınmasının gerektiğini anlatmıştır. Bu ana temayı konunun ilk iki beytinde şöyle dile getirmiştir:

"*Nefsdir* âlûde-*i hırs u hevâ*
Bu hadesden kıl *vudû'* ey *muktedâ*
Ğusl *eyle gel fenâ bahrine dal*
Bulasun ma'bûduña ta ittisâl"[24]

Bu beyitlerde, nefsine uyup heva ve ihtiraslarının kurbanı olan kimsenin Allah'a yönelebilmesi için öncelikle bu pisliklerden abdest alması (temizlenmesi) gerektiğini belirterek, Allah'a ulaşabilmesi için ise gusledip (tövbe edip) yokluk deryasına dalmasının (fena ve mahv hâllerini yakalamasının) gerektiğine vurguda bulunur. Bu bölümde "namaz" konusunu müstakil ele almayıp hemen akabinde zekât konusuna geçmiş olması da dikkat çekmektedir. Ancak burada şunu da belirtmekte fayda var: Refâhî bu ifadelerinde abdesti, nefsi tesiri altına alan heva ve arzulardan kurtulmak; guslü ise yokluk deryasına dalmak olarak yorumlamaktadır. Bu şekilde manevî temizliğe dönük zikri geçen bu sebep ve vesilelerin yerine getirilmesi durumunda mabuda olan vuslatın gerçekleşmesini ise namaz olarak yorumlamış olması muhtemeldir. Müellif, namazda kıbleye yönelmeyi hakkın dışında her şeyden yüz çevirmek, secdenin sırrını ise nefsi terk etmek olarak yorumlamaktadır. Ayrıca insanın gönlüne şüphe doğup hata ettikçe sehiv secdesi yapması ikazında bulunmakta ve bu meyanda nefs-i emmârenin hırs ve azgınlığı her depreştiğinde yapılan hata için beş nöbetini tutmak/beş vakit namazı kılmanın söz konusu ikazı yapacağına atıfta bulunmaktadır.

20 İsmail b. Muhammed el-Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ,* (Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1405), 2/215.

21 Mahmud Erol Kılıç, *Evvele Yolculuk* (İstanbul: Sûfî Yayınları, 2013), 17; İbrahim Hakkı Aydın, "Kenz-i Mahfî", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* (İstanbul: TDV Yayınları, 2002), 25/258.

22 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 14b.

23 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 14b.

24 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 7b.

Netice itibarıyla müellifin namazla ilgili yaptığı yorumların işârî nitelikte olduğu görülmektedir. Bu yorumlardan sarf-ı nazar edilemez, aksi hâlde namaza ayrı bir başlık açmamış olmasını yorumlamak daha da güçleşmektedir. Oysa Hüseynî bu konuyu *Kenzü'r-Rumûz*'unda, "Der-Beyân-ı Namâz Gûyed" başlığı altında müstakil olarak işlemiştir.

Zekât

Bilindiği üzere kelime-i şehâdetin yanında namaz, zekât, oruç ve hac ibadetleri de İslâm'ın beş temel esasını oluşturur. Bu ibadetlerin her biri, fıkıh eserlerinde müstakil başlıklar altında farzıyeti yanında başta rükün ve şartları olmak üzere ihtiva ettiği hükümler detaylı bir şekilde ele alınıp incelenmiştir. Hüküm bağlamında fıkhın genellikle zahirî yönünü göz önünde bulunduran yaklaşımının aksine tasavvufî eserlerde ibadetlerin daha çok hikmetleri çerçevesinde yapılan işârî yorumlarının öne çıktığı görülmektedir. Bir önceki başlıkta da geçtiği üzere bu meyanda Refâhî tarafından yapılan işârî yorumlar da dikkat çekmektedir.

Zekât konusunda müellifin ilk beyti şöyledir:

"Çünki *vardır mâlıñ ey sâhib-nisâb*
Vir zekâtıñ Hakk katında ol musâb"[25]
(Ey nisab sahibi malın vardır, o hâlde zekâtını ver. Hakk katında sevaba eriş). Bu ifadelerle öncelikle farzın ifasına vurguda bulunmuştur. Bununla birlikte ibadetler konusunu işlerken yer yer iş'arî yorumlarda da bulunduğu görülmektedir. Bu cümleden olarak;

"*Kim bahîl-i ilm ola nâ-kesdürür*
Buhl-i mâl idenden ol 'enhasdürür"[26]
(Kim ki ilim cimrisi ola şeref yoksunudur; Mal cimriliği edenden daha aşağıdır) beytinde zekât ibadetini işlerken tasavvuftaki zekâtın da ilmin zekâtını vermek mesabesinde olduğuna imada bulunmuş ve Allah yolunda kişinin malı yanında ilminin de zekâtını vermesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, sûfilerin sunduğu hizmetlerin de cömertlik ahlakının bir neticesi olduğunu da belirtmiştir.

Oruç

Oruç, ibadetler içerisinde nefis tezkiyesi, kötülüklerden korunmada kalkan gibi olması, sabrı öğretmesi, yoksulun hâlini anlamada duygudaşlık oluşturması vb. açılardan farklı boyutları olan bir ibadettir. Birçok hadiste de orucun bu yönlerine dikkat çekilir. Nitekim bir hadiste; "*Sizden biriniz oruçlu olduğu zaman çirkin söz söylemesin, cahillik yapmasın. Eğer birisi ona çatar veya küfrederse ben oruçluyum desin*"[27] buyrularak orucun ahlakî düzlemde kötülüklerden alıkoyma amacı da taşıdığına vurgu yapılır.

Müellif, bu başlık altında oruç konusunu anlatırken orucun sadece aç kalmaktan ibaret olmadığını, oruçlunun uzuvlarını da haramlardan koruması gerektiğini belirterek dilini yalan ve dedikodulardan korumayan kimsenin orucuna zarar vereceğini belirtir. Nitekim bir dizede;

"*Ey şikem hâlî kalan Teñri kulu*
Dil tehî kıl kim budur es-*savm-u lî*"[28]
(Ey midesini boş bırakan Tanrı kulu, gönlünü temiz tut ki budur gerçek oruç) dizelerinde kişinin bedeniyle oruç tutarken ahlakıyla ve kalbiyle de oruç tutması gerektiğini belirterek havâssın orucuna dikkate çekmektedir. Nitekim tasavvuf ehlinin de oruç tutarken midesini yiyeceklerden uzak tuttuğu gibi kalbini de kötü düşüncelerden uzaklaştırıp temizlemesi gerektiğini belirtmektedir. Kuşeyrî (ö. 465/1072) de benzer mülahazalarda bulunmuş olup orucu zâhirî ve bâtınî diye ikiye ayırarak "zâhirî orucun niyetle beraber orucu bozan şeylerden uzak durmak şeklinde tutulacağını, bâtınî orucun ise kalbi afetlerden, ruhu ve gönlü onda yer eden şeylerden korumak" şeklinde tutulacağını belirterek[29] avam ve havasın oruçlarının birbirlerinden farklı olduğuna dikkat çekmiştir.

Hac

"Fî beyani'l-hacc" başlığında müellif hac ibadetinden bahsederken hacceden kimsenin ihram giymesine işaretle takva elbisesi giymesi gerektiğini belirtir. Ayrıca hac yolculuğunda binitin sağlam olması ve tavafın hakkıyla yerine getirilmesi noktasında haccın erkânına da vurgu yapar. Diğer taraftan yönlere takılıp kalınmasının yanlış olacağını ve gönül ehli olunmasını da şu dizelerle anlatır:

"*Tâlib-i dil olmayan gümrâhdır*
Kıl tavâf diliñe Beytu'llâhdır"[30] (Gönle talip olmayan yolunu şaşırmıştır; Gönüle tavaf kıl ki o Allah'ın evidir.) Görüldüğü üzere hacceden kimsenin Kâbe'yi tavaf ettiği gibi tasavvuf ehlinin iç dünyasında kalbi tavaf etmesi gerektiğini dile getirmektedir. İnsanın kalbini Kâbe'ye benzeterek eğer tasavvuf ehlinin kalbinde dünya sevgisi olursa kalbin puthane gibi olacağını vurgulamaktadır. Sûfi gelenekte de benzer yorumlar yapılmıştır. Örneğin Tüsterî (ö. 283/896), Kâbe ile insanın kalbi arasında şöyle bir benzerlik kurar: "Kâbe, Allah'ın Mescid-i Haram'da ve yeryüzünde işaret olarak ilk koyduğu şey olduğu gibi kalp de böyledir. Kalp, kulun Mevlasının önünde durma mekânıdır. O sadece Rabbine güvenir."[31] Kuşeyrî ise bir şahsın, nefsiyle beytin etrafında, kalbiyle semanın melekûtunda tavaf edeceğini ifade eder.[32] Necmeddîn Dâye de insanların kalp ve gönülleriyle başka şeylerin etrafında değil Allah'a (manevi) yakınlığın etrafında tavaf etmeleri gerektiğini vurgular.[33] İbn Acîbe ise kalplerin haccının her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilen Allah'ın huzurunda el pençe divan durmakla gerçekleştiğini, bu durumun da gece ve gündüz devamlı olan bir hâl olduğunu belirtir. Ona göre, bu makama ulaşanlar için her vakit Kadir gecesi, her mekân da değerli olan Arafat'tır.[34]

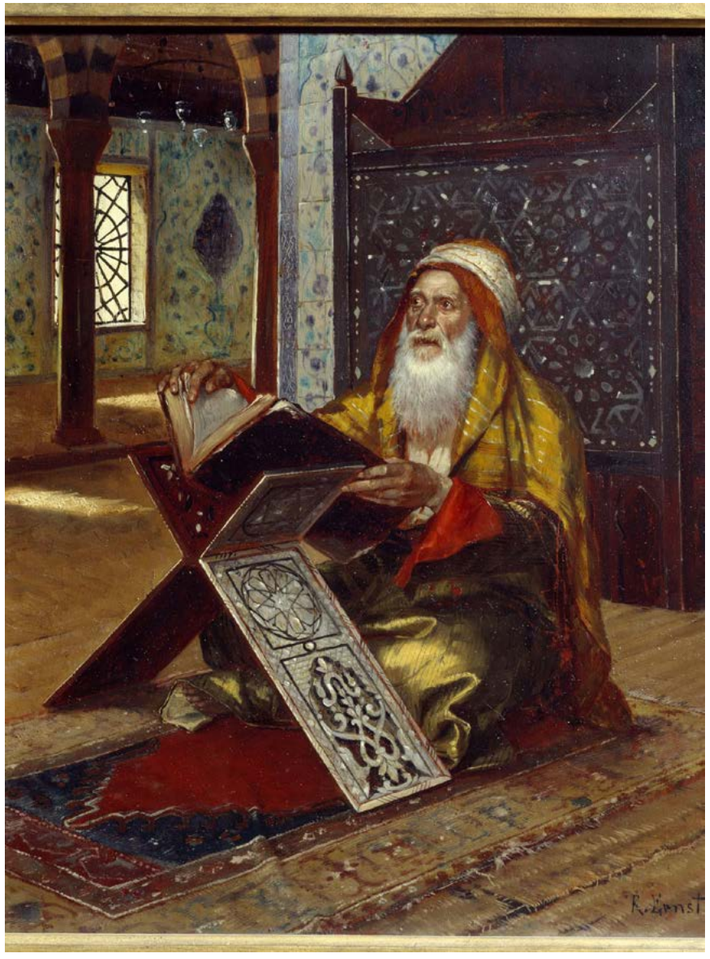

İlim Konusu

İslâm dininde ilim önemli bir konuma sahip olup ilim kelimesi ve türevleri Kur'an'da yaklaşık 750 yerde geçmektedir. İlmin önemi hadislerde de sıklıkla vurgulanmıştır. Öncelikle İslâm toplumunun benimsediği değerler sisteminin devamlılığı ilme bağlı olduğu için Hz. Peygamber ilmi yüceltmiş ve teşvik etmiş, bu bağlamda ilmin nâfile ibadetten daha üstün olduğunu söylemiştir.[35]

Müellif bu başlığın altında 29 beyit ile ilim konusuna geniş bir yer ayırmış, ilmin önemini, Allah'ın ve aşkın akıl ile bulunacağını, cahillikten kurtulmanın da ilim ile gerçekleşeceğini vurgular. Müellif ilgili dizelerde;

"*Rehnümâlar kim tarîkat aldılar*
Râh-ı aşkı dânişile buldılar"[36] (Şol kılavuzlar ki tarikat yoluna girdiler; aşk yolunu ilim ile buldular) diyerek ilim olmadan tasavvufta seyrüsülûkün olamayacağını ve yine ilim olmadan aşk yolunun bulunamayacağını söyler. Müellif ilmin dosta yani Allah'a kavuşmada sadece bir vasıta olduğunu, eğer ilim bu maksadı gerçekleştirmiyorsa bunun kuru bir bilgi yığını olacağını şu dizelerinde vurgular:

"*İlm odur ki ola ânıñla vasl-ı dost*
Yohsa sâyir ilim olur bî-mağr (*mağz*) *u post*"[37] (İlim odur ki ola onunla dosta kavuşma; yoksa bilgi olur makamsız ve postsuz). Refâhî, bunun için de öncelikle şeriat ilmini öğrenmenin gereğini şu dizelerde dile getirir:

"*Gel* şerî'at *ilmini bil ibtidâ*
Tıfla südden enfa' olmaya ğıdâ"[38] (Gel şeriat bilgilerini öğren evvela; Bebeğe sütten faydalı yiyecek olmaz.) Müellif, burada bebeğin süte olan zorunlu ihtiyacı gibi, şeriat ilmini öğrenmenin de bir kimse için ilk öncelik olduğunu vurgulamaktadır. Bir kısım sûfînin şer'î zahirî ilimleri geri plana iten tavırlarına karşın Refâhî'nin burada şer'î ilimlerin önceliğine değinmiş olması dikkat çekicidir. Bu duruma, birçok mutasavvıf âlim de işaret etmiş,

25 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 7b.
26 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 8a.
27 Buhârî, "Savm" 2; Müslim, "Sıyam" 160; Ebû Dâvûd, "Savm" 25; Tirmizî, "Savm" 55.
28 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 8a.
29 Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik el-Kuşeyrî, *Letâifü'l-işârât*, thk. İbrahim Besyûnî (b.y: el-Hey'etü'l Mısriyye, 2000), 1/152-153. Benzer yorumlar için bkz. Necmeddîn ed-Dâye, *et-Te'vîlâtü'n-Necmiyye* (*Bahrü'l-hakâik ve'l-me'ânî fi tefsîri's-seb'i'l-mesânî*), thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, (Beyrut: Dârul kütübi'l-ilmiyye, 2009), 1/259; İsmail Hakkı Bursevi, *Rûhu'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân* (İstanbul: Matbaat-ü Osmaniyye, 1330), 1/291-292.
30 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 8b.
31 Sehl b. Abdillâh et-Tüsterî, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'azîm* (b.y: Dârul Harem li't-türâs, 2004), 202.
32 Kuşeyrî, *Letâifü'l-işârât*, II, 540.
33 Necmeddîn ed-Dâye, *Te'vîlâtü-Necmiyye*, 4/262-264. Aynı yorum için bkz. Bursevî, *Rûhu'l-beyân*, 6/29.
34 Ahmed b. Muhammed İbn Acîbe, *el-Bahrü'l-medîd fi tefsîri'l-Kur'âni'l-mecîd*, thk. Ömer Ahmed er-Râvî (Beyrut: Dârul kütübi'l-ilmiyye, 2005), 1/200.
35 Tirmizî, "İlim", 19; İbn Mâce, "Mukaddime", 17.
36 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 8b.
37 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 9a.
38 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 9a.

tasavvufî yaşamın öncelikle şer'î ilimleri öğrenmek ve bunları tatbik ile mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Zira tasavvuf yolunda seyrüsülûku tamamlamak ve bir kısım hakikat ilimlerine (marifete) ulaşmak ancak zahirî şer'î hükümler ile amel etmekle mümkündür. Bu da her şeyden önce şer'î ilimlerin öğrenilmesini gerekli kılmaktadır.[39]

Refâhî; "*Ger* çekerseñ *ilm-i tahsîlde renc / Olsadurur hazîneñ dolu genç*" (Eğer çekersen sıkıntı ilim öğrenmede, hazinen mücevher ile dolu olur.) diyerek her ne kadar ilim öğrenmenin de bir kısım zorlukları olsa da bu zorluğa değeceğini, zira ilim öğrenmenin hazineyi mücevherlerle doldurma mesabesinde olduğunu belirtmektedir.

Nefis

Sözlükte; ruh, can, bir şeyin hakikati vb. anlamlara gelen nefs kelimesi;[40] tasavvufta insanı kötülüğe yönelten benlik, kötü huy ve hislerin mahalli konumundaki latife gibi menfi anlamları ifade etmek üzere kullanılmıştır. Buna göre nefis, şer ve günahın kaynağı olan "kötü huy ve süflî arzuların tamamı" anlamındadır ve ayette[41] de belirtildiği üzere kötülüğü emreden bir vasfa sahiptir.[42]

Tasavvufta insanın kendini tanıması çok önemlidir. Nefsini bilmek Allah'ı tanımanın en makul yoludur. "*Nefsini bilen Rabbini bilir*" ifadesi bu bağlamda çok sık kullanılır, çoğu zaman da hadis olarak rivayet edilir.[43] Mutasavvıfların çoğuna göre de bir bedende sadece bir tek nefis bulunur. Kötülüğü emretme (emmâre), kötülüğü kınama (levvâme), itmi'nana erme (mutmainne), razı olma (râzıye), razı olunma (marziyye) gibi hususlar bu tek olan nefsin mertebeleridir. Bir nefis pek çok renge girebilir, farklı görüntüler verebilir. Zira nefsin birçok nitelik, özellik, fiil, hâl, tezahür ve tavırları mevcuttur.[44]

Refâhî nefs bahsinde önce onu tanımanın öneminden bahsetmiştir. İlk beyitte:

Çünki *olduñ kendü nefsinden habîr / Mülk-i ma'nâ şahı olduñ ey fakîr*"[45] (Ey fakir! Kendi nefsinden haberdar olduysan mana ülkesinin şahı olmuşsundur) diyerek nefsi tanımanın önemini açık bir şekilde vurgular. Nefsi tanımanın önemini çoğu zaman hadis olarak zikredilen rivayetle manzum olarak şöyle temellendirir: *Anıñ çün buyurur ol Fahr-i nâs / Nefsini kim bilse olur Hak-şinâs.*"[46] (Onun için o insanlığın övüncü/peygamber buyurur ki; Kim nefsini bilirse Hakk'ı bilir.)

Daha sonra müellif nefsin tuzaklarına karşı ikazda bulunarak, nefsin şeytan ile iş birliği yaptığını, uyanık olunması gerektiğini vurgular. Nefsin gönül ehli mü'minin düşmanı olduğu, bir an bile tuzağından gafil olmamak gerektiği konusunda uyarıda bulunur. Mutasavvıflarca bazen saldırgan köpeğe, kurnaz tilkiye, pisboğaz domuza, iğrenç fareye ve yılan gibi korkunç varlıklara benzetilerek istiarelerle anlatılan nefis[47] müellif tarafından şu beyitte ejderhaya benzetilmiştir:

Nefs ejderhâdur ur başın ânuñ
Ta ki mesmûm olmaya cân u teniiñ"[48]
(Nefis ejderhadır, başını vur ki; Canın ve tenin zehirlenmesin.)

Kalp

Tasavvufî mânâda kalp; insanın mahiyeti, madde ile mânânın birleştiği yer, akıl, ruh, Allah'ın tecellî ettiği mahal, ilâhî latîfe gibi çok yönlü mânâları ifâde eder.[49] Tasavvufta bilginin kaynağının kalb olduğu kabul edilir. Ancak kalp, aklın karşıtı olmayıp bir yere kadar akılla iç içedir. Akletme kalbin bir işlevidir, düşünceyi üreten aklın kaynağı kalptir. Metafizik alanda kalbin aklı aştığını belirten sûfîler bu konularda kalbin sezgisini esas almışlardır. Onlara göre sözlükte "bağlamak" anlamına gelen aklın faaliyet alanı sınırlı olup buna karşılık kalp âlemi çok daha geniştir.[50]

Refâhî de kalp başlığı altında önce kalbi tanıtmaktadır. Nitekim konunun ilk beyitinde; "*Bil nedir dil*" sorusunu sorarak kalbin mahiyeti ve önemine dikkat çekmekte, bu sorunun akabinde cevaben; "*Bil nedür dil mahzen-i esrâr-ı Hak*"[51] diyerek kalbin Cenab-ı Hakk'ın gizli sırlarının hazinesi olduğunu belirtmektedir.

"*Dil ânı buldı ki 'âlem bulmadı*
Dil ânı bildi ki 'âlem bilmedi"[52] (Kalp/gönül Allah'ı buldu âlem bulmadı; Gönül onu bildi, âlem bilmedi.) diyerek de kâinatta Allah'a ulaşabilen yegâne şeyin kalp olduğunu vurgulamış, daha sonra aklın kalbin koruyucu bekçisi olduğunu söylemiştir.

Ruh

"Ruh" kelimesi genellikle "canlılarda hayatı sağlayan unsur" şeklinde tanımlanmaktadır.[53] Ruhun farklı tarifleri yapılmakla beraber genel olarak âlimlerin çoğunluğunun ruhu; "Ana rahminde oluşması sırasında melek tarafından insanın bedenine üflenen ve ölümü anında insan bedeninden çıkarılan idrak edici ve bilici hakikati." şeklinde ifade ettikleri görülür.[54] Buna göre insan ruhu denildiğinde canlılık, bilinç, akıl, idrak, irade gibi niteliklere sahip bir özden söz edilmektedir.

Müellif ruh konusunun ilk beyitinde; "*Şem'-i câna çünki pinhândır gelen*"[55] diyerek can mumuna yaşam enerjisinin ruhtan geldiğini beyan ederek başlamıştır. "*Cân için emr-i Hudâ'dandır vücûd*" dizesinde de bedene yaşam enerjisi vermek için Cenab-ı Hakk'tan emir aldığını vurgulamıştır. Balçıktan ve topraktan yaratılan insan bedeninin ruhtan nasıl yaşam enerjisi aldığını, can bulduğunu aklın idrak edemediğini söylemiş ve beyitlerinde ruhtan can diye bahsetmiştir. Müellif *"Taht-ı kalbde oturdı şâh-ı rûh"*[56] mısraında ise gönül tahtının şahının da ruh olduğunu belirtmiştir.

"Dil saray ve cân aña sultândır
Cân nedîm-i hazret-i cânândır"[57] mısrasında, kalbin/gönlün bir saray, ruhun onun sultanı ve aynı zamanda da Cenab-ı Hakk'ın hizmetkârı olduğunu söylemektedir. *"Ümmet içre hem-çû Ahmed'dir ol er"*[58] mısrasında ise ruhu Hz. Muhammed'e (s.a.v.) benzetmiş, yani insanlar içerisinde Hz. Peygamber nasıl eşsiz insan ise ruh da bütün varlık içerisinde öyle eşsizdir şeklinde bir çıkarımda bulunmuştur.

SONUÇ

Yazma eserler İslam medeniyetinin önemli yapıtları arasında yer almaktadır. Refâhî'nin *Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf* adlı eseri de mesnevi tarzında kaleme alınmış yazma bir eserdir. Bütün yazma eserler gibi bu eserin de tanıtılması ve günümüze kazandırılması öncelikle kültür tarihimiz açısından önemlidir. Söz konusu eser genelde temel İslam bilimleri, özelde ise Tasavvuf bilim dalı alanına katkı sağlayacak önemi haizdir. Zira eserin isminin "*Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf*" yani "Tasavvufta gizli hazineler" anlamına gelmesi bile konunun araştırılmasını mucip *kılıcı* manidar bir içeriği çağrıştırmaktadır.

Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf eserinin yazarı Şeyh Refâhî'nin Kayseri'de Osmanlı döneminde yaşamış olduğu bilgisi eserde kayıtlı olmakla birlikte müellifin biyografisi hakkında tabakat kitaplarında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Diğer taraftan araştırmamız esnasında *Kenzü'r-rumûz* isminde tasavvufî konuların ele alındığı Hüseynî Sâdât el-Gûrî'ye ait Farsça başka bir eserin olduğu tespit edilmiştir. Yap*ılan* karşılaştırmalar neticesinde çalışma konumuz olan eserin, Hüseynî'ye ait olan Farsça mesnevînin bir tercümesi niteliğinde gözükse de Refâhî tarafından esere ekleme ve çıkarmaların yapıldığı *görüldüğünden*, *b*unun doğrudan bir tercüme değil bir uyarlama niteliğinde olduğu kanaati oluşmuştur. Zikri geçen Hüseynî Sâdât el-Gûrî'nin 1329 yılında vefat ettiği dikkate alınırsa araştırma konumuz olan eserin XIV. y*üzyıldan sonra yazıldığı* kesinlik kazanmaktadır. Yine kesin bir dille ifade edebileceğimiz bir husus da bu eserin tarikatleşme *döneminde tasavvufu özlü bir şekilde tanıtmayı amaçlayarak yazılmış bir eser olduğudur.* Eserin mevcut durumda tek nüshası olması hasebiyle okunması müşkil olan kelimelerle ilgili mukayese ve karşılaştırma yapma imkânı da olmamıştır.

Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan bu eser mesnevi tarzında nazmedilmiştir. Eserin genelde Temel İslam Bilimleri özelde Tasavvuf bilim dalı açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmüş olup bu yönüyle eserin gün yüzüne çıkarılmasının ve tanıtımının yapılmasının yeni araştırmalara kapı aralayacağı düşünülmektedir. Eserde yer alan tasavvufun ana konularına dair kavramlar genel olarak incelenmiş, yapılan seçkilerle müellifin yaptığı yorumlardan örnekler aktarılarak değerlendirilmiştir. Bu yorumların tamamının spesifik olarak derinlemesine incelenmesi bu çalışmanın sınırlarını aşacaktır. Bununla birlikte sunulan verilerden elde ettiğimiz kadarıyla onun bazı yorumlarının öznel olduğu görülmektedir. Özellikle makamlar ve hâller gibi tasavvufun ana konuları altında manzum olarak dile getirdiği hususları*n*, hem edebî hem de tasavvuf anlayışı yönüyle dikkat çekici nitelikte olduğu görülmektedir.■

39 Muhammed b. İshak el-Kelebâzî, *Kitâbu't-taarruf limezhebi ehli't-tasavvuf* (Kahire: Mektebetü'l-Hânicî, 1994), 58; İzz b. Abdisselam, *Kitâbü'l-Fetâvâ* (Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, 1967), 71-72.
40 İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab*, 6/4501.
41 Yûsuf 12/53.
42 Abdurrezzak el-Kaşânî, *Tasavvuf Sözlüğü*, çev. Ekrem Demirli (İstanbul: İz Yayıncılık, 2015), 559; Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012), 274.
43 Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, 2/262.
44 Süleyman Uludağ, "Nefis", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/527-528.
45 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 11a.
46 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 11a.
47 Bkz. Uludağ, "Nefis", 32/527-528.
48 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 11b.
49 Necmeddîn ed-Dâye, *Mirsâdü'l-'ibâd* (Tahran: y.y., 1352), 110; Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü* (İstanbul: Anka Yayınları, 2004), 144.
50 Muhyiddîn İbnü'l-Arabî, *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye* (Kahire: y.y., 1293), 2/155,394; 4/25.
51 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 12a.
52 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 12a.
53 Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât fi garîbi'l-Kur'ân* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 205.; İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab*, 3/1768.
54 Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-Mâtürîdî, *Te'vîlâtü ehli's-sünne*, nşr. Fâtıma Yûsuf el-Hıyemî (Beyrut: y.y., 2004), 3/213,421; Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazzâlî, İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn (Kahire: y.y., 1939), 3/3.
55 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 12b.
56 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 12b.
57 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 13a.
58 Refâhî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 13a.

Bekir Yıldız ile Söyleşi

Mustafa İbakorkmaz

Başkanım, Rahmetli Emir Kalkan'ın İrfan Birol ile birlikte hazırladığı "Bekir Abi" adlı bir kitap var. Bu kitabın ismi önemli. Çünkü Bekir Abi olarak tanınıyorsunuz. Size neden Bekir Abi diyorlar, bunu bize izah eder misiniz? Sanıyorum ki diğer sorularımız temelde bu soruyla ilgili olacak.

Bu hususta şunları söyleyebilirim: Dışarıdaki insanlar Bekir Abi diyorlar. Ben, zannediyorum daha çocukluğumda kendimden büyük insanlarla haşır neşir olurdum. Bu sırada onlardan aldığım bilgilerden ve tecrübelerden faydalanırdım. Yaşıtlarımla, benden biraz daha büyüklerle beraberken, edindiğim bilgi ve tecrübeleri aktarma gibi bir vaziyet söz konusu olurdu. Sonra enteresan bir şekilde daha ortaokuldayken benden daha büyükler bana abi diye hitap etmeye başladılar. Spontan bir şey oldu. Daha sonraki hayatımda genel olarak hep bu ifadeyle karşılaştım. Yani benim yaşıtlarım ve daha büyükler böyle hitap etmeye başladı. Böyle devam ederken daha enteresan bir hadise oldu. Şimdiki Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan o zaman başbakandı. Kayseri'de oğlum Mustafa'nın düğününe katıldı. Burada bana topluluk içinde Bekir Abi diye hitap etti. Cumhurbaşkanımızla tanışıklığımız, İstanbul'da Milli Türk Talebe Birliği ortaöğretim komitesinde yönetici olduğum yıllara dayanır. Oradan kalan hatıralardan ve samimiyetimizden dolayı Bekir Abi diye hitap edince bu biraz daha yaygınlaştı.

Bir de zannediyorum, belediye başkanı olmadan önce insanlar arasındaki problemler çok gelirdi masamın üstüne. Yani iki ortak, iki insan anlaşmazlığa düşer, bir kooperatif müteahhidiyle anlaşmazlığa düşer, yine bir şirketin ortakları arasında anlaşmazlıklar olur, bir aile arasında anlaşmazlık olur... Derken bunlara başımı açıp koşardım. Bu işleri halletme gayreti içerisinde olurdum. Bu tür birçok teferruatlı işe gönülden girince, Allah çoğunlukla bu problemli işleri halletmeyi nasip etti bana. Her taraf birden mutmain olmuyor, rıza göstermiyor ama belirli bir ortalamanın üzerinde rıza ile sonuçlanan birçok işte bulundum. Bu; iş hayatımda, çocukluk, gençlik ve orta yaş, belediye başkanı olmadan önceki yıllarda böyle oldu. Hâl böyle olunca tabii bir şekilde insanlar Bekir Abi diyorlar. Abi deme diye itiraz etmek de mümkün olmuyor. Haddizatında ben de benden küçüklere abi diye hitap ederim.

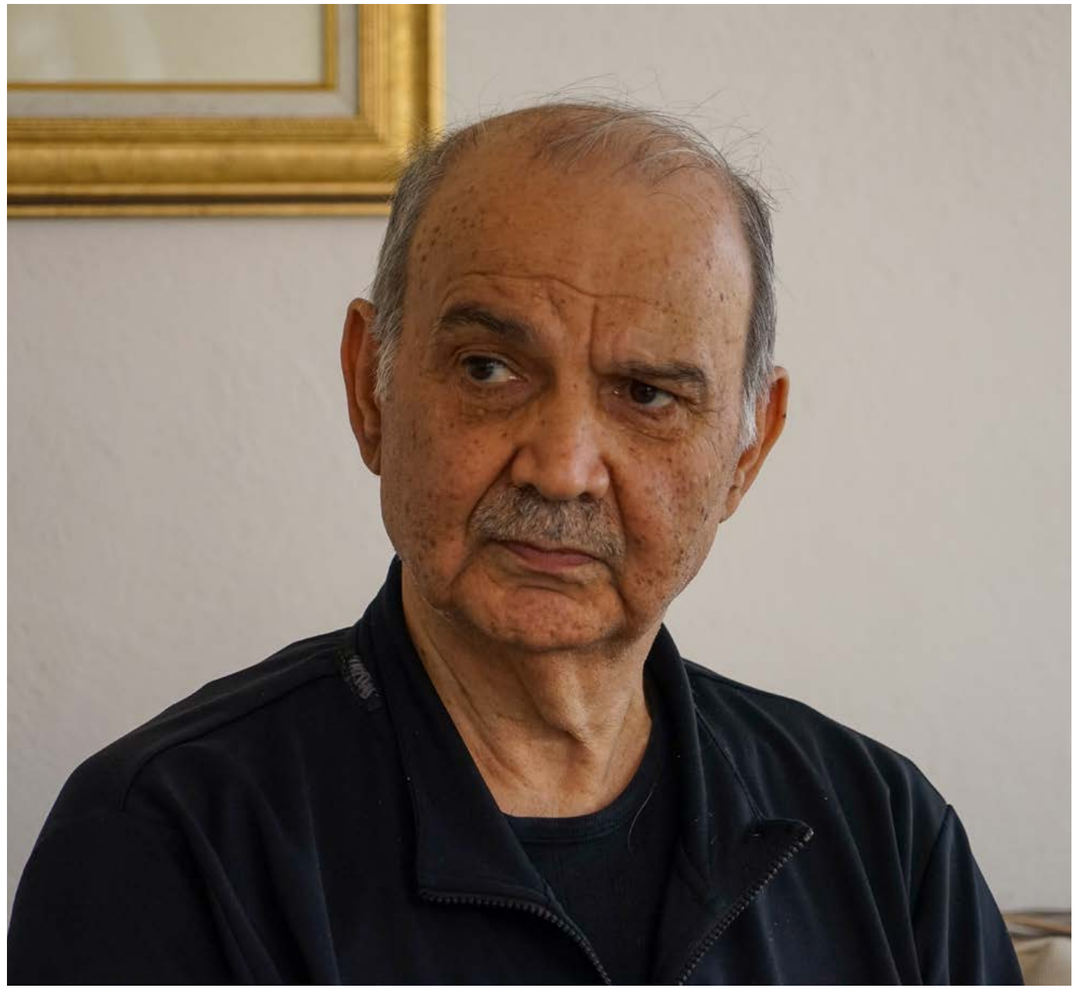

İşin enteresan tarafı bir de şöyle bir şey var. Kayseri'de yaşıtımız Büyük Doğu bağlısı arkadaşların hepsi birbirine abi diye hitap eder. Rahmetli Mustafa Özküçük'ün babası (Hacıküçük derdik rahmetli babasına) bir gün; oğlum hanginiz büyük, ben anlayamadım, hepiniz birbirinize abi diyorsunuz, birinizin büyük olması icab eder hanginiz büyüksünüz diye sormuştu. Bu abi meselesi böyle spontan gelişen bir imaj oldu.

■ **Bir de Mustafa Kanlıoğlu ile yaptığınız uzun bir röportaj "Cümle Kapısı" adıyla kitaplaştı. "Bekir Abi" ve "Cümle Kapısı" adlı sizi konu alan bu kitaplarda gördüğümüz kadarıyla çocukluğunuzdan itibaren çok renkli ve çok yönlü bir yaşantınız olmuş. Mutlaka bu kitaplarda yer almayan anılarınız vardır. "Cümle Kapısı"nda şöyle bir ifadeye rastladım. Necip Fazıl'la ilgili mesela çok kişisel bazı anılarınızdan bahsetmeyeceğinizi söylüyorsunuz. Bu tip anıları söyleşilerde dile getirmeseniz de acaba ileride kendiniz şahsi olarak kaleme almayı düşünüyor musunuz?**

● Rahmetli Üstad Necip Fazıl ile olan alakayı şöyle telakki ettiğim için o anıları anlatmaya yaklaşmıyorum. Bizim Büyük Doğu fikriyatı ve düşüncesi üzerinde durmak, o doğrultuda çalışmalar yapmak, onu anlamaya çalışmak ve anlatmaya çalışmak üzerine bir kurgumuz vardı. Bu yüzden Üstad rahmetliyle özel ikili ilişkilerin anlatılmasından pek hazzetmiyorum genel olarak. Bilhassa Üstad vefat ettikten sonra, rahmetliyle alakalı yazılanları okuduktan sonra çok irite oldum. Çok irkildim. İnsanların büyük bir kısmı kendini anlatıyordu. Rahmetli üstadın düşüncesini, hayata neler katmak istediğini, neyin peşinde olduğunu, hangi mücadeleyi verdiğini anlatmaktan ziyade, kendi küçük ilişkisini anlatıyordu. Yani kendini ön plana çıkarıyor diye kabul ettiğim için bu tür ikili hatıraları pek nakletmek istemiyorum. Ama fikre ait olan, mücadeleye ait olan hatıraları anlatırım. Bunda bir tereddüdüm yok.

■ **Daha ortaokula giderken sporda yetenekli olduğunuzu keşfeden bir öğretmeniniz olmuş. Seçmelere katılmışsınız. Üç branşta kendinizi geliştirebileceğinizi söylemiş. Fakat daha sonra İstanbul'a gittiğinizde Milli Türk Talebe Birliği yıllarında spor kulüplerine katılınca çok daha geniş bir sportif alanda müsabıklık, antrenörlük, hakemlik yaptığınız dönemler olmuş. Sporla ilgili yönünüzü tatmin olacağınız şekilde yaşadınız mı?**

● Çocukken Nazmi Toker Ortaokulunda Hayri Akış diye bir öğretmenimiz vardı. Kayseri'deki biraz spora yatkın vücutları, bedenleri, kabiliyeti olanları tespit etti. Çünkü fizyolojik hâlden anlamak lazım. Beden eğitimi öğretmeni olduğu için buna zaten vakıftı. Kayseri'deki çocukları bir bir tasnif etti. Bu çocuklar 20-25 yıl Kayseri'yi temsil kabiliyetine ulaştılar; voleybol, basketbol, boks, güreş, atletizm ve diğer branşlarda. Hayri Akış hocanın böyle bir tesiri oldu.

Ben İstanbul'a gittiğimde, kendimi şöyle talihli hissediyorum, herkese nasip olmayan bir avantajla karşılaşmışım, İstanbul'da bunun farkına vardım. Neyle karşılaştığımın farkına varma özelliğine ulaştığımı düşünüyorum. Bu şu: Bir defa o gün itibarıyla Cenab-ı Hakk'ın veli kullarından kabul edilen İskender Paşa'da Mehmet Zahit Kotku Efendi'yle yakın plan görüşme imkânı buldum. Şöyle söyleyeyim, 7 gün 24 saat kapım açık diyen bir Allah dostu ile karşılaştım. Yine Üstad Necip Fazıl Kısakürek ve Büyük Doğu düşüncesiyle daha önce Nazmi Toker Ortaokulu ve Kayseri Lisesinde tanıştığımız için İstanbul'a gidince Büyük Doğu dergisinin idarehanesinde 7 gün 24 saat açık olan bir grubun içerisinde oldum. Ve yine İstanbul'da Allah dostu Sami Efendi hazretleri ile de aynı şekilde hemhâl oldum. Büyük Doğu'ya müntesibim, diğer yandan tarikata intisap etmedim. Ama hepsi de Ehl-i Sünnet itikadı çerçevesinde saygı gösterdiğim, istişare ettiğim insanlardır bunlar.

O günlerde silah çok kolay. Öldürmek, vurmak, can yakmak heyecanlı iş. Çok kolay. Zor olan bu olaylara karışmamak. Bizim üniversite dönemimizde olaylara karışmamaktan daha zor bir şey yok. Çünkü olay kapının önünde, olay okulun önünde, olay kaldığın yurdun içinde, olay sokakta, olay otobüste. İstanbul fokur fokur. Bütün bunlara rağmen bizim temel düşüncemiz bunun yapmacık bir hadise olduğuydu, bu olaylara Müslüman Anadolu insanının katılmaması lazım geldiğine inandım hep.

Biraz da sporla alakadar olduğum için bana bu hazretlerden biri dedi ki; evladım, gençlerin enerjisini toprakla. Enerji dönüşür. Enerji kaybolmaz. Çünkü gençlik çok dinamik, çok hareketli. Hepsi olaylara karışmaya mütemayil. Gençler olaylarla burun burunayken bana gelen böyle bir teklif benim emir kabul ettiğim bir şey oldu. Yani gençlerin terini topraklamak; enerjisini toprakla, ter olarak yere düşsün. Ve benim sporla uğraşmamın temel sebebi bu. Yoksa sporcu olmak, belki falan branşa devam etsem Türkiye'de veya Avrupa'da, beden yapıma fizik kabiliyetime uygun olduğu için derece elde edebilecek durumdaydım. Bunu da biliyorum. Çünkü çok kaliteli Avrupalı ve Amerikalı hocalardan çalışıyordum.

Emir telakki ettiğim bu tavsiye ile birlikte, hiç tereddütsüz, çevresi çok geniş, hepsi de genç, üniversite öğrencilerinden teşekkül ettiği için MTTB'li gençleri toparladım. Biraz da o gün itibarıyla Ülkü Ocakları

çevresindeki samimi ilişki kurduğumuz gençlerle birlikte bütün hışmımla, bütün gayretimle gençleri o günün şiddet olaylarından uzak tutmak amacıyla çalışmaya başladım. Benim sporla temeldeki irtibatım bu. Yoksa çok iyi dünya şampiyonu sporcu, Avrupa şampiyonu sporcu yetiştirmek değildi. Ama bu çalışma ortaya konunca zaten doğal olarak başarılı sporcular da yetişti. Benim spora bakış açım bu.

İkinci olarak şunu söyleyebilirim. Sporla beden eğitimi ayrımını Türkiye'de ilk yapan insanlardanım. Çünkü bunun bilimsel tarafıyla uğraşanlarla da oturup kalkıyordum bir taraftan. Beden eğitimi ve spor şimdi birbirine karıştı. Herkes spordan bahsediyor. Hâlbuki beden eğitimi insanın doğumundan ölümüne kadar yapabileceği hareketlerden teşekkül eder. Beden eğitimi böyle olduğu için her insanın beden eğitimi yapmaya ihtiyacı var. Her yaşta, her sınıfta, erkek, kadın, çocuk, yaşlı, hasta… Kim olursa olsun. Ama spor bir branş işi, lisans işi, profesyonellik işi ve orada daha farklı bir ortama giriyorsunuz. Sporcu dünyanın en büyük eziyetini çeken adamdır. Spor dünyanın en kahırlı işidir. Her tür sosyal zevklerden uzakta kalacak. En az 12 saatini kendi branşına vermezse zaten sonuç çıkmaz. Beden eğitimi böyle değil. Yapılabilecek insani hareketlerden müteşekkildir. Ben bilhassa yapılabilir insani hareketleri gençlere yaygınlaştırmak, MTTB'yi bu işe vasıta kılmak istedim, çünkü zengin ve dinamik kadroyla doluydu.

Bu hizmet ve gayret Büyük Doğu'nun bize verdiği bir telkin aynı zamanda. Yani, insanlar sporun yanı sıra kültüre, sanata eğilsin. Bunu derken musikiden uzak durmadım, güzel sanatlar diye tarif edilen şeylerden uzak durmadım, sinemayla, tiyatroyla alakadar oldum. Önümüzde geniş bir yelpazede bir gençlik vardı. Bunların arasında birçok kabiliyet bulunuyordu. Kimi sinemadan haz ediyor, kimi tiyatrodan, kimi sesten, kimi enstrümandan haz ediyor. Derken gençler hem bir vasıf sahibi olsun hem de bir toplum içerisine girdiği zaman öne çıkacak bir unsur bulunsun diye çalıştık. Diyelim ki bir arkadaş grubu var. Siz herhangi bir enstrüman çalabiliyor olsanız o gruba girdiğiniz zaman elinize aldığınız aleti, bir enstrümanı çaldığınız zaman o ortamın havasını değiştirebilirsiniz. Hâsılı spor ve sanat dediğimiz başlıklarla uğraşmamın temel sebebi bunlar oldu.

- **Sinema ve tiyatro da dâhil olmak üzere spor ve sanatı o dönemdeki siyasi hayatın, toplumsal hayatın içerisinde bir nevi savunma sanatları olarak mı değerlendirdiniz.**

- En iyi müdafaa hücumdur diye bir tabir vardır. Ben de hayatta pek savunmayı düşünen bir insan değilim. Hep hücum tarafındaydım. Hamle kısmındaydım. Fakat şöyle, hayat tekdüze değil. O kadar fazla çeşit var ki. Ama biz o günkü üniversiteye adım attığımız zaman Anadolu gençleri çok mahcuptu. Kendisini çok sıradan ve işe yaramaz hissediyordu. Kabiliyetsiz hissediyordu. Adeta üstünde ölü toprağı var gibiydi. Kimsenin kendine itimadı yoktu. Yani üstadın "Ey delikanlı, sen uyuşuk ceketiyle Anadolu'nun mahcup…" tarifine uygun gençler geliyordu. Bu gençlerin üzerindeki ölü toprağını sıyırmak bize ait.

Hâl öyle olunca, ölü toprağını üflemek için birtakım maharetler yükleyeceksiniz. Bunun için önce kendimiz fotoğrafla, sinemayla, tiyatroyla, resimle falan alakadar olmak zorunda kaldık. Fakat bir taraftan da şöyle bir şey var. Benim lisedeyken hem matematik, aritmetik, fen kabiliyetim, hem edebiyat kabiliyetim vardı. Mesela ben Kayseri Lisesi 6 Fen B şubesinden mezun oldum. Fen derslerinde çok iyiydim. Hiç çalışmadan, sadece dersleri dinleyerek yüksek notlar alıyordum. Üniversitede de öyle. Tutup Edebiyat Fakültesini tercih ettim. Her bölüme girebilecekken İstanbul Edebiyat Fakültesine çok gönüllü olarak girdim.

Hâsılı o sıra çok yönlü bir yapı içerisinde olduğunu anladım ve bu çok yönlü yapı içerisinde de Sinematek derneğine üye oldum. Bu dernek Eczacıbaşı tarafından kurulmuş ve kaliteli sinema izleyicisi yetiştirmeyi amaçlayan önemli bir dernekti. Sinematek derneğine üye olduktan sonra çok disiplinli, çok katı kuralları olan çalışmalar içerisine girdim.

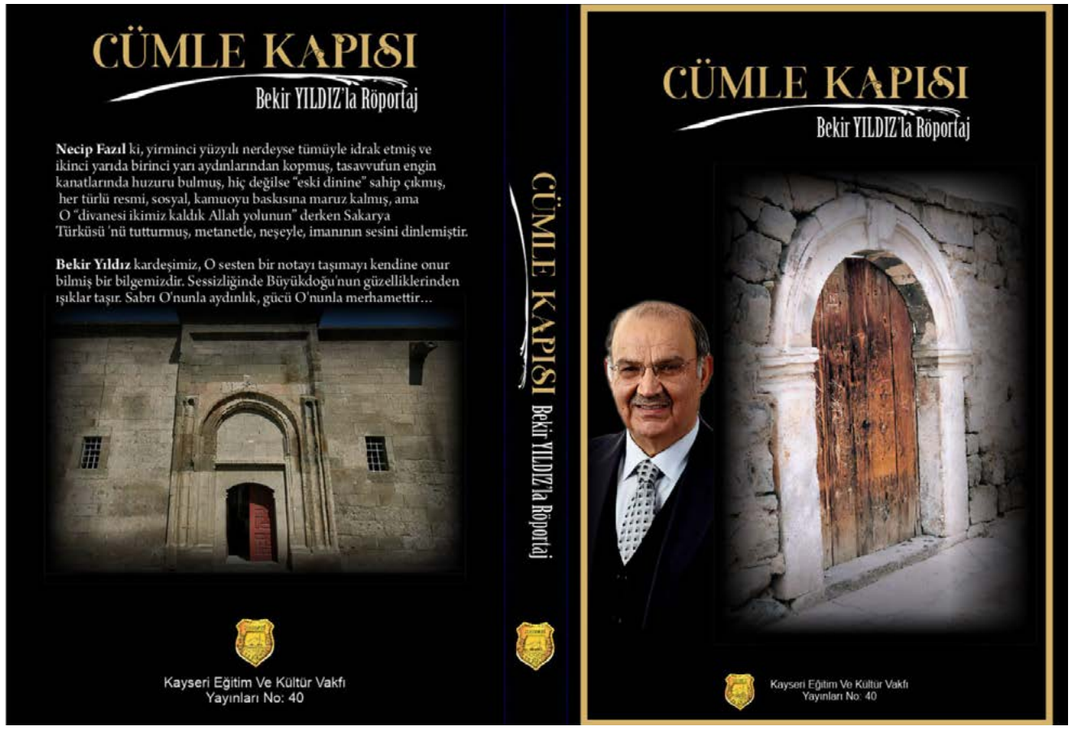

Oradan İstanbul Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatrolarına sirayet ettim. Bütün tiyatro oyunlarını seyrediyordum o sıralar. O zamanlarda İstanbul Belediyesine bağlı Fatih, Harbiye, Kadıköy olmak üzere üç tane tiyatro salonu vardı. Taksim'deki Devlet Tiyatrosu iki defa yandığı için çok verimli olamadı. Bahsettiğim tiyatrolar mutlaka ayda bir sahne değiştiriyorlardı. Ben buralardaki oyunları seyreder ve mutlaka hakkında yazı yazardım. Şiirle, yazıyla, edebiyatla alakadar oluyordum. Öte yandan fotoğrafçılıkla alakadar oluyordum. Bunu ne diye yapıyorum? Neden böyle canhıraş koşturuyorum? Çok fazla heveslisi olduğum için değil. Anadolu'dan yeni gelen gençlere bir şeyleri tanıtmak, değişik imkânlar sunmak için. O nesil böyle şeylerle karşılaştı. Biraz da Büyük Doğu'yu erken tanıdığım için zihnim mevcutlardan biraz daha ataktı, biraz daha öndeydi. Girdiğim topluluk içerisinde söz düştüğünde konuştuğumda mutlaka itibar sahibi olur, riayet edilir, saygı bulurdu. Bu otomatik bir şeydi, bize saygıda bulunulsun hürmet edilsin falan kastıyla değil. Böyle çalışmalar içinde olunca çok yönlü bir Bekir Yıldız karakteri çıktı ortaya.

- **O tür ortamlarda, yani Sinematek, Şehir Tiyatroları gibi yerlerde edindiğiniz tecrübeyi MTTB'de değişik kulüplerde paylaştınız demek ki.**

- O kulüplerde gençleri yetiştirdik. Gerek fikir gerek sanat olarak. Tiyatroculara sahneler verdik. MTTB'nin imkânları çok genişti. Türkiye'nin en iyi imkânlarına sahip bir numaralı spor salonu vardı. Onun üstünde bir konferans, tiyatro ve sinema salonu vardı. O günlerde İstanbul'da böyle altlı üstlü gençlere hizmet edecek bir salon yoktu. Artı 300-400 tane kadar Anadolu'da şubesi vardı. Çok geniş bir hinterland ve imkân. Biz bu imkânı Büyük Doğu'dan aldığımız düşüncelerle değerlendirelim gayretinde bulunduk. İşin özeti bu.

Cümle Kapısı'nda anılarınızı anlatırken bu MTTB turneleriyle türkücüler, folklorcular, taekwondoculardan oluşan bir ekiple yola çıktığınızı anlatıyorsunuz. Orada enteresan bir isimle karşılaştım. Hasan Mutlucan'ı da turnelerinize katılan isimler arasında görünce şaşırdım. Malumunuz bir nesil için Hasan Mutlucan 12 Eylül'ün kahramanlık türkülerini akla getiren bir isim.

Hasan Mutlucan, devletin ihtilal zamanlarında sesinden istifade etmek için kahramanlık türküleri söylettiği bir radyo sanatçısıydı. Ama gariban bir insan. Hakikaten bir Anadolu insanıydı. Onunla da bizde mahfuz anılarımız vardır. MTTB şubelerinde düzenlediğimiz Anadolu turnelerinin etkileri çok olurdu. Mesela bir gece düzenledikten sonra gittiğimiz ilin şubesi atak yapardı, gelişirdi. Hâsılı bu turnelerde bize katılan başka sanatçılar da vardı. Diyelim ki Nevzat Atlığ ile de haşır neşir vaziyetteydik.

Şimdiki Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde çalışma yapan. Hakikaten bir yerde Halveti Tekkesi Cerrahi kolundan devam eden Üsküdar Musiki Cemiyeti bu kolun etkisi altında kaldı. Onlar olmasa Türk müziği bugüne ulaşamazdı kanaatindeyim. Böyle bir şey yoktu çünkü. 17 yıl Türk müziği şarkıları, türküleri hepsi atıl kalmış. Zaten ezan-ı Muhammedî 17 yıl Türkçe okunmaya çalışılıyor. Ama onların çok özel gayretiyle Türk müziği yaşatıldı. Onlarda bir ekip vardı. Mesela Ahmet Hatipoğlu, Bekir Sıtkı Sezgin, Münip Utandı gibi. O çizgi kendine göre makul tarzda müzik çalışmalarına devam ediyordu. Biz musikinin bu kısmıyla da alakalı olduk. Sadece Hasan Mutlucan'ı götürmedik. Diyelim ki Çatalca'ya giderken Edirne, Trakya, Balkan havası okuyabilecek bir ses sanatçısı götürdük. Bunlar da mütevazı, gariban insanlardı. Bizi gönülden seven insanlar oldukları için para pul verirsek alırlardı. Gittiğimiz yerdeki organizasyon para kazanıyorsa verebilirdik. Yoksa öyle bir şey yok.

Kayseri, Edirne, İzmir Türkiye'nin dört bir yanını dolaştık. Bunlardan birçoğuna tek başına konferans vermek üzere Üstad rahmetliyi de götürdük. Küçük bir de spor gösterisi yapıyorduk. Şimdi sporun şöyle bir avantajı var. Davul çok ses çıkartır ve herkes burada ne oluyor diye etrafına toplanır. Davul sesi gibi telakki edin sporu. Etrafına toplananı çok olur. MTTB etkinliklerinde sporun bu özelliğinden yararlandık. Mesela ben Kayseri'ye döndüğümde karate kursu açıyorum dedim. Sosyal demokrat babaların çocukları müracaat etti. Ülkücü çocuklar müracaat etti. Akıncılar ve MTTB ayrışmıştı onlar ayrı ayrı müracaat etti. Ben de hepsini de ayrı mekânlarda karate çalıştırdım. Sosyal demokrat çocukları okulun kapalı olduğu hafta sonlarında Behice Yazgan Kız Lisesi'nin bodrumunda, Akıncılar ve MTTB gençlerini Sahabiye Medresesi'nde, Ülkücü gençleri Seraceddin Medresesi'nde çalıştırdım. Gençlere şu kitabı okuyun gelin bir kültür çalışması yapalım desem üç beş kişi gelmiyor. Ama spor deyince en az günde iki bin kişi başımıza toplanıyor. Ha bu iki bin kişinin arasında kitap okuyacak cinste falan olanlar var. Öbürlerine de neyi aktarabilirsek. (Yusuf Yerli, kitap okuyan karate öğrencilerini kastederek: Onlardan biri bendim hocam diye ekliyor.) Spora çağırıyorsun ama eline de bir kitap tutuşturuyorsun. Ya şuna bir bak falan diyorsun. Bunun onda biri veya yüzde beşi falan kitabı okuyor, geliyor, sana bir şey soruyor. Derken sporun böyle bir avantajı var. Gence cazip geliyor, ter döküyor, arkadaşları var, cıvıltılı, kendine bir güven geliyor. Kendine itibar ediniyor.

Biz Kungfu, Kempo Karateyi sadece MTTB kısmında kullandık. Dışardan çok talep geldi. Mesela sinema sektöründen para kazanmak için birçok davetiye geldi. Biz kapalıyız dedik. Mesela Cüneyt Arkın beni çalıştır diye çok çabaladı. O günlerde film çok para ediyor. Çin filmlerinin Türkiye'yi ve tüm dünyayı istila ettiği dönem. Bu filmler çok gişe hasılatı yapıyordu. Cüneyt Arkın belki beş defa geldi. Biz özel ders vermiyoruz, sizin de çoluk çocuğun arasına katılmanız yakışık almaz dedik. Sonra kendisini Hakkı Koşar'a yönlendirdim. Hakkı Koşar Nişantaşı'nda Shotokan Karate çalıştırıyordu. Onlar beraber epey bir film çevirdiler. O dönemde MTTB'nin tamamında Kempo Karate çalışılır oldu ve iç disiplin hâlinde kaldı.

Hocam, söz Kempo Karateye gelmişken özel ilgi alanım olduğu için sormak istiyorum. Kempo Karatenin federasyonu Türkiye'de daha yeni kuruldu. Hâlen çok da etkin bir federasyon değil. Siz 70'li yıllarda Kempo Karateden bahsediyorsunuz. Bu nasıl oldu? Nasıl ulaşıp öğrendiniz?

Benim Kempo Karate ile tanışmam şöyle oldu. Yeşilköy havaalanında Amerikalı NATO subayları vardı. Amerika'dan görevli geliyorlardı. Amerika'daki kritik kurmay subayların tamamı Kajukenpo Enstitüsüne mensup. Amerika'da merkezi olan, Amerikalılar tarafından kurulmuş bir okul bu. Bütün kurmay subaylar bu okuldan sertifika almadan kurmay olamıyorlar. Kajukempo birçok disiplini, karate, judo, kungfu gibi birçok dövüş sanatını birleştirerek müdafaa ve dövüş sporu hâline getirilmiş.

Ben o dönemde MTTB Spor Kulübünde görevliydim. Amerikalılar benden MTTB'nin salonunu kendilerine tahsis etmemi istediler. Sizin için uygun akşam saatlerinde antrenman yapmak istiyoruz, spor salonu imkânımız yok, sizin salonunuzdan istifade edelim dediler. Ben de olur dedim. Bunlar 7-8 kişilik bir subay grubuydu. Amerikalı subaylar MTTB spor salonunda antrenman yapmaya başladılar. Ben bunların çalışmalarını seyrediyordum. Bir müddet sonra, seyretme gel sen de katıl dediler. Ben de katılınca çabuk intibak sağladım. Beni çok sevdiler ve beğendiler. Bu ekiple çok yoğun ve hızlandırılmış tempolu bir çalışma dönemine girdik. Çok süratli bir çalışma temposu oldu. Ne kadar sürdü tam hatırlamıyorum. Ama onların şöyle bir durumu vardı. Görev süreleri ve görev yerleri zaman zaman değişiyordu. Birileri gidiyor, yerlerine yenileri geliyordu. Bir süre sonra ilk çalışmaya başladığım ekipten Amerika'ya dönenler bana Kajukempo Enstitüsünden siyah kuşak diploması gönderdiler. Sen bizim Türkiye'deki temsilcimizsin dediler. Burada istediğin gibi hareket edip eğitim verecek yetkiye sahipsin dediler. Böylelikle Kajukempoda siyah kuşak sahibi oldum. Sonrasında bir grup arkadaşımla kajukempo çalışmaya başladık. Daha sonra Taekwondo geldi. Mister Su Şe Su da MTTB'nin salonundan istifade etmek için teklifte bulundu. Daha sonra Shotokan karateciler de geldi. O zaman Türkiye'de karate çalışanlar diplomayı Bulgaristan'dan alıyorlardı. Ben karate ve taekwondo komutlarının tamamını Türkçeleştirmek şartıyla MTTB salonunu açarım, kabul ediyorsanız çalışırız dedim. Kabul etmediler. Fakat ben Kajukempo ve kungfu branşlarında komutların tamamını Türkçeleştirerek bir grup arkadaşımla çalıştım. Federasyon kurma ihtiyacı da hissetmedik. Zaten MTTB bir federasyonun çok üstünde bir kurumdu.

Başkanım yine aynı dönemde JUTEKA adında efsane bir dergi çıkarmışınız.

Juteka enteresan bir hatıra. Judo, Taekwondo, Karate diye o gün bir dergi çıkartalım dedik. Fakat derginin çıkarılma sebebi enteresan. Bizim arkadaşlardan Sedat Yenigün, Özer Koç, Durali Yılmaz falan; Yeni Sanat diye bir dergi çıkarmak istiyoruz fakat paramız yok dediler. Zaten herkes meteliğe kurşun atıyor. O zaman ben bir spor dergisi çıkarayım, onunla Yeni Sanatı finanse ederiz dedim. Juteka'yı öyle çıkardık. 10 sayı filan çıkardık. Yanlış hatırlamıyorsam Yeni Sanat da 10 sayı çıktı. Bu da kültür, edebiyat dergisiydi. Yeni yeni şiir, hikâye yazan arkadaşlar şiirlerini, yazılarını yayımladılar. Yeni Sanat dergisi böyle bir şeye vesile oldu. Ama Juteka da, o gün bugün hâlâ o kalitede Uzak Doğu sporlarını kapsayan bir dergi Türkiye'de çıkmadı.

Gençlik yıllarınızda Büyük Doğu, MTTB, spor, sinema, tiyatro ile çok faal uğraştıktan ve siyasetten özellikle uzak durduktan sonra, daha sonraki yıllarda sizi tam da gündelik siyasetin içerisinde belediye başkanı olarak görüyoruz.

Evet, gündelik siyasetten hassaten uzak duran bir yapım vardı. Ayrıca civarımı da uzak tutmaya çalışırdım. Benim bu işe girmeme tam olarak siyaset denmez. Buna Abdullah Gül sebep oldu. Cidde'de İslam Bankasında çok güzel projeler yürütüyordu. Mesela Dünya Bankasıyla beraber

çalıştığı projelerden biri: Kesilen kurbanların hepsi o tarihte heba oluyordu. Toprağa gömülüyordu. Çok az bir kısmı insanlara ulaşıyordu. Abdullah Gül'ün başında bulunduğu proje, kesilen kurbanların zayi olmadan soğutuculu araçlarla dünyada ihtiyacı olan ülkelere, garip gurebaya dağıtılmasını sağlayan bir projeydi. Çok büyük bir iş. Zamanla proje gelişti. Kesilen kurbanlar herhangi bir zayiat olmadan, çok hijyenik şekilde yerine ulaşıyor.

Abdullah Gül siyasetten uzak kalmak için çok uğraştı. Ama belli bir aşamadan sonra direnci kırıldı. Ben Abdullah Gül'ün girmemesinden yanaydım. Çünkü bizim gençlik arkadaşlarımızdan bir hinterlandımız oluşmuştu MTTB'den kaynaklı, Abdullah Gül gelince Türkiye'deki ekiplerin hepsi dolaylı olarak işe girmiş oldu. Siyasetin içinde siyasetin gereklerini kabul etmeyen bir mantaliteye sahibiz.

Politikayla siyaseti ayırt ediyorum. Politikayı çok süfli bir şey olarak görüyordum. Hala öyle görüyorum. Siyaset doğru yapılırsa birtakım faydaları haiz. 1994 yılında Kocasinan Belediye Başkanlığı teklif edildiğinde hemen Kayseri'yi terk ettim. Teşekkür ettim. Dört beş ay dışarıdaki şantiyelere giderek ortalıkta gözükmedim. Ama bir yerde nasip oldu. Çok da fazla naz ehli değilim. İnsanları kırmak da istemedim. Memduh Bey o gün il başkanıydı. Memduh Bey de MTTB yıllarında bizim İzmir teşkilatında bir görevlimizdi. Yani birbirimizi daha önceden tanıyoruz. Memduh Bey o gayretiyle, o samimiyetiyle bu işin içinde olmamı arzu etti. Hâsılı nasipmiş, belediye başkanı olduk. Yirmi yıl devam ettik. Sonra kurtulmak için çok büyük mücadeleyle belediye başkanlığından azade olduk ama yine de arkadaşlar yakamızı bırakmıyor.

Siyaset kamunun yüküdür. Kamunun yükünü çekmek, işini yapmak Büyük Doğu vesilesiyle fikrimizin bir parçasıdır. Kamuyu Ümmet-i Muhammed olarak kabul ettiğimiz için hesapsız bir çalışmanın içine girdim. Siyaset yapmaktan ziyade böyle bir düşünce ile bu işlere girdim. Siyasete girmekle çıkmak hakkında epey latifeler var amma yüzümüzün akıyla bir yara bere almadan çıktığımı düşünüyorum. Hamdolsun.

■ **Çok yakın zamanda bir deprem yaşadık. Bir belediye başkanı ve mühendis olarak bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmekisteriz. Çünkü sizin belediye başkanlığınız döneminde itiraz ettiğiniz, bir kısmını yıktırdığınız bina depremde ağır hasar aldı ve hemen ardından da yıkım kararı alındı.**

Ben inşaat mühendisi olarak aynı zamanda deprem uzmanıyım. Aynı zamanda su konusunda da uzmanlığım var. İnşaat fakültesinden mezun olduktan sonra Bayındırlık Bakanlığında devlet memuru olarak zorunlu hizmete başladım. O yıllarda gerçekleşen bütün depremleri yakın plan takip ettim. Gönüllü olarak deprem bölgelerine gittim, inceleme yaptım raporlarını tuttum. Aralıklarla yeniden gider gelişmeleri takip ederdim. Bu, zaman içinde devam etti. Deprem uzmanlığımın arka planında bu tür çalışmalar var.

Belediye başkanı olduğumda söz konusu bina ve birkaç bina ile ilgili itirazlarımıza ve yaptığımız yıkım faaliyetlerine şimdi insanlar teşekkür ediyorlar. Bahsi geçen Düvenönü'ndeki binanın yukarıdan son üç katı bizim dönemimizde yıkılmıştı. Eğer o üç kat kalsaydı Allah korusun yaşadığımız depremde içinde yaşayanlara mezar olma ihtimali yüksekti. Zaten hemşehrilerimizin gördüğü gibi depremden dolayı ilk ve tek yıkılan bina oldu.

Deprem konusunda söylenecek çok şey var ama bu son on bir vilayetimizi vuran deprem sıra dışı ve bugüne kadar deprem tarihinde rastlanmayan bir deprem, etkisi itibarıyla görülmemiş bir depremdi. Birincisi, üç defa üç ayrı merkezde aynı anda hareketlenme oldu. İkincisi, yer kabuğuna yakın olması ölçeklerin tamamını alt üst etti. Daha ziyade kullanılan Richter ölçeği var. Farklı ölçekler var ama Richter ölçeği yerçekimi ivmesine yakın bir ölçektir. Fakat etki kabiliyeti Japonların tespitine göre 9'un üzerinde diyorlar. Sırf 160 km uzaklığındaki Kayseri'de bile etkisi 7'yi geçti. On vilayet yerle bir oldu. Allah kolaylık versin.

Fakat yeryüzündeki başka ülkede böyle bir felaket olsa, bu milletin bir benzerinin olacağını düşünemiyorum. Bu kadar dayanışma, bu kadar başını açıp koşma, bu kadar canıyürekten katılma takdire şayandı. Sosyal medyada gündelik konuşmalarda insanlar ahlaktan uzaklaşıyor, şöyle kötüye gidiyoruz böyle kötüye gidiyoruz diye sürekli karamsar senaryolar üretiliyor. Ama bu depremde gördük ki hâl böyle değil. Bu Z kuşağı diye anılan gençlerin birçoğunu yollarda gördüm. Maraş'ta, Hatay'da, Adıyaman'da, Malatya'da, Antep'te bu gençlerin hepsi candan bir şekilde nesi varsa her şeyini ortaya koyarak yardıma koştu. Bu yaralar da ancak böyle sarılır. İnşallah bu yarayı böyle sararız.

■ **Dursun Çiçek: Bekir Abi'nin şehirci olması dolayısıyla senin sorunun devamı mahiyetinde bir şey sorayım Mustafa. Kayseri'deki binaların Türkiye'nin en yüksek yapıları olması bizi biraz ürküttü. Söz konusu yaşadığımız deprem dolayısıyla Türkiye'nin geleceğinde şehir ve mekân tasavvuru olarak dikey mimariden yatay mimariye bir dönüşümün düşünülmesi, bu bakımdan hem şehircilik hem insan hayatının huzuru bağlamında, dikey ve yatay mimari hakkında bir şeyler ekleyebilirsiniz başkanım.**

● Bundan beş yıl kadar önce hükümet 4+1'de karar kıldı. Yani TOKİ bu hususta çalışıyor, ülkedeki binalar beş katı geçmesin diye. Fakat daha önceki imar planlarında çok kat verildiği için müktesep hakların geriye dönüşü çok zor. Yani 15 katlı bir binayı geri beş kata indiremiyorsunuz. Ama bu depremde anlaşıldı, her insan fert fert anladı. Konuşurken anlamak ve yaşarken anlamak çok farklı. Yaşarken anladığın zaman öyle bir kalın çizgiyle çekiliyor ki hafızandan bir daha çıkması mümkün değil. Şimdi Kayseri'de çok katlı bir eve kimse dizleri titremeden giremiyor. İnsanlar tedirginlik içerisinde, bu da insani olan bir yapılaşmaya doğru tabii olarak bir yönelmeye yol açıyor.

Biz vaktiyle belediyede yatay mimariye yönelik çalışmalar yaptık. Mesela Güneşli'de 700 tane kadar, bir başka bölgede 500 tane bahçeli nizam yerleşimler planlayıp halka arz etmeye başlamıştık. Bu çalışmalar depremden önce başlamıştı. Aynı zamanda Büyükşehir Belediyesi İmar Komisyon Başkanlığı yapıyorum. Kayseri'nin her yerindeki imar durumu önümüze geliyor. Yaşadığımız deprem ağır bir depremdi. Buna rağmen Kayseri'deki binalar insanları korudu. Görevini yaptı. Aynı gün üç kez şiddetli sarsıntı yaşadık. Bu üç sarsıntıda da binalarımız yıkılmadı.

Kayseri'nin şöyle bir avantajı var. İnşaat mühendisi olarak söylüyorum bunu. Birincisi Kızılırmak. Çok uzun yıllar, binalarda kullanılan çakıl Kızılırmak'tan çıkarıldı. Bu çakıl betonarme açısından son derece kaliteliydi. Şu andaki hazır beton firmaları dahi bunu kolay kolay sağlayamaz. İkincisi, beton yüksek katlara çekilmeye başlayınca doğulu betoncular gelirdi Kayseri'ye. Bu ustalar işlerinin gerektirdiği teknik sebeplerle çimentodan kısmak gibi bir yola girmediler. Bu da betonun istenen beton olması için gereken çimentoyu fazlasıyla verdi. Bir de Kayserili statik hesapçılar demirden yana hiç tedirgin olmadılar. Emniyet katsayılarını yüksek tuttular. Kayseri'de birkaç müteahhit hariç demirden çalma cihetine giden müteahhit olmadı. Deprem yönetmeliği çıktıktan sonra da inşaat sektörü daha disiplinli hâle geldi. Daha orijinal bir şey söyleyeyim. Bu deprem bütün deprem teorilerini ve deprem yönetmeliklerini alt üst etti. Artık Türkiye deprem yönetmeliğini güncellemek zorunda. Hatta sadece Türkiye değil, komşuları da şimdiden deprem yönetmeliklerini yenileme çalışması yapıyorlar.

Deprem ve diğer doğal afetlerle tarihten itibaren muhatabız. Biliyorsunuz Kur'an'da depremle ilgili müstakil bir sure de var. Yaşadığımız bu felaketle birlikte depremle bir kez daha yüzleşmiş olduk. Bu günlerden edindiğimiz tecrübe sonrası için önemli olacak.

■ **Başkanım bu güzel söyleşi için teşekkür ediyoruz.**

● Ben de size teşekkür ediyorum.■

Seyrânî'de Manzum Atasözleri ve Deyimler

Bekir Oğuzbaşaran

GİRİŞ

1- Buradaki atasözleri ve manzum örnekleri E. Kemâl Eyüboğlu'nun "On üçüncü yüzyıldan günümüze kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler" adlı eserinin birinci kitabının muhtelif sayfalarından derledim. (İst. 1973).

2- Yukarıda adı geçen eserin ikinci kitabı deyimlere âittir. Deyimleri de oradan aldım.

3- Adı geçen eserde atasözleri için Seyrânî'den seçilmiş manzum örnekler: Müftüzâde Muallim Ahmed Hâzım Ulusoy'un Sânihât-ı Seyrânî (1340 Rumî-1924 Milâdî) adlı ve eski yazı ile basılmış kitabından seçilmiştir.

4- Seyrânî bu örneklerde, atasözlerini mısralarına ya olduğu gibi veya nazma uydurmak için kelime sıralamasını değiştirerek ve sözü bölerek kullanmış.

5- Türk halk şiirinin en önde gelen isimlerinden biri olan Seyrânî'nin şiirlerini hikemî yapan, kuvvetli kılan unsurların başlıcalarından birinin de onun şiirlerinde atasözleri ve deyimleri sık sık ve uygun bir tarzda kullanması olduğu anlaşılmaktadır.

6- Seyrânî'nin şiirlerinin tamamına yakını derlenmeden, bu konuda şüphesiz daha yeterli bir çalışma, araştırma ve inceleme yapılamaz.

7- Bir fikri, bir düşünceyi konu ile ilgili bir atasözü veya vecize ile aydınlatmaya, "irsâl-i mesel" denir. Bu sanat, daha ziyade hisse hitab eder. Buna "misâl verme sanatı" da denir. Edebiyatımızda, şiirlerinde bu edebî sanatı en çok kullanan şâirlerimizden biri de Seyrânî'dir. Bu husus onun şiirlerinin hâfızalara kolayca yerleşmesine ve orada uzun yıllar yaşamasına yardımcı bir sebep olmuştur.

8- Buraya alınan örnekler, alfabetik sıraya konulmuş ve numaralandırılmıştır. Atasözlerine 49, deyimlere 31 örnek alınmıştır. Bütün bunlar da gösteriyor ki Seyrânî, dil açısından üzerinde önemle durulmayı gerektiren bir şâirdir.

9- Metinlerde E. Kemâl Eyüboğlu'nun kullandığı imlâ aynen korunmuş ve değiştirilmemiş ancak bazı dizgi yanlışları düzeltilmiştir.

10- Çok geniş bir konu olduğu için fazla ayrıntıya girmeden burada, atasözü ve deyim için kısa bir tarifle yetiniyorum.

ATASÖZÜ: Çok sayıda yapılmış tarifler arasında Ömer Âsım Aksoy'unki şudur: "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce veya öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış şekilleri bulunan kamuca benimsenmiş öz sözler'e atasözü denir."

DEYİM: Yine aynı yazarın deyim tarifi de şöyledir: "Çekici bir anlatım kılığı içinde çoğunca gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarına deyim adı verilir."

11- E. Kemâl Eyüboğlu, içinde atasözleri geçen şiirlerin, örnek olsun diye bazan iki, bazan üç, bazen da dört mısralık bir bölümünü kitabına almış. Bazan bir atasözüne şâirin şiirlerinden birkaç örnek verildiği de olmuş.

12- Ancak E. Kemâl Eyüboğlu'nun kitabında imlâ birliği sağlanamamış. Bir kelime değişik yerlerde birbirinden farklı yazılmış. Bu durum "Ekler" için de söz konusudur.

Seyrânî medrese görmüş, İstanbul'da uzunca bir süre kalmış olmasına ve şehirli ozan sayılmasına rağmen, kitabın yazarı Eyüboğlu, çok eski yüzyıllarda yaşamış gibi dil ve imlâda onun şiirlerini çok farklı şekillerde yazmış.

13- Seyrânî'nin şiirlerindeki atasözleri ve deyimler şüphesiz buradakilerden ibaret değildir. Hattâ şunu da söyleyebiliriz: E. Kemâl Eyüboğlu'nun faydalandığı Sânihât-ı Seyrânî'de bile buradakilerden başka atasözü ve deyim geçen mısralar bulunabilir.

Ancak zaten bir eserde bunların hepsini tespit çok güç ve çaba isteyen bir iştir. Hele Dîvan Edebiyatı'nın Nâbî'si gibi, hikemî şiirler yazmakta ileri gitmiş bir halk şâiri olan Seyrânî'nin şiirlerindeki hikmet dolu mısraların hangisi atasözü ve deyimdir, hangisi vecize ve güzel deyiştir, hangisi toplumun ortak kültür mirâsıdır, hangisi sanat tasarrufudur, bunu ayırmak kolay olmasa gerektir. Kaldı ki Seyrânî'nin şiirlerinde geçen deyimlerin birçoğu umûmî dildeki karşılıklarından başka bir de ayrıca tasavvufta da özel anlam taşımaktadır.

14- Seyrânî'nin şiirlerinde şöyle bir durum da vardır: Onun bazı mısra ve beyitleri ondan önce atasözü olmasa bile, sonraları halk ve aydınlar arasında bunlar birer atasözü gibi kullanılır olmuştur. Tıpkı Ziya Paşa'nın bazı şiirleri gibi... Bu da onun bir düşünür-şâir, bir halk hikmetçisi olduğunu gösterir.

15- Seyrânî, özellikle atasözlerini, bu halk hikmetlerinin sırtından kolay başarı sağlamak tarzında kullanmamış, onlardan kendi duygu, düşünce ve hayallerine en uygun birer kalıp olarak yararlanmıştır. O, atasözlerini yerli yersiz şiirlerinde sıralayan ve onlardan birer sanat eseri meydana getiremeyen yavan şâirlerden değildir. Tam tersine atasözlerini ve deyimleri şiirlerinde usta bir sanatçıya yaraşır tarzda kullanmıştır.

16- Dikkatli bir surette gözden geçirilirse görülür ki aynı mısra ve beyitler, bazı kere hem Atasözleri bölümünde, hem de Deyimler bölümünde geçmektedir. Bu durum birbirine yakın atasözü ve deyimlerin varlığından kaynaklanmakta, bazen bir atasözü mü, yoksa deyim mi olduğu konusunda ortaya çıkan tereddütleri dile getirmektedir.

Onun şiirlerinde atasözlerini ustaca kullanması konusunda birçok araştırma ve bilim adamının görüşleri vardır. Bu konu ayrı bir incelemeyi gerektirmektedir. O sebepten ileride üzerinde etraflıca durmak istiyorum.

SEYRÂNÎ'DE MANZUM ATASÖZLERİ

1- (**Allah bir kapıyı kaparsa öbürünü açar**)
Tanrı kısmet kapısını
Kimin örter, kimin açar

2- (**Allah sağ gözü, sol göze muhtaç eylemesin**)
Sağ gözden sol göze yoktur fâide
Bak kendi başının selâmetine

3- (**Altın eğer vursan eşek at olmaz**)
Altın eğer vursan eşek at olmaz
Şimdi kişi bildiğine gidiyor

4- (**Ârife tarif ne lâzım-gerekmez**)
Meseldür, ârife târif ne hâcet
Beni nâççâr eden sen değil misin

5- (**Ateş olmayan yerden duman çıkmaz**)
Yanmasa âteşin tütmez tütünün
Allah yardımcısı sıdkı bütünün

6- (**Bal tutan parmağını yalar.**)
Bal tutan elbette parmağını yalar
Cismime hüsnünden gör ne bulaştı

7- (**Balık baştan kokar**)
Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gâfilin ahmaklığından

8- (**Bir ocakta iki kazan kaynamaz**)
Geçinmez bir sofu ile beynamaz
Bir ocakta iki kazan kaynamaz

9- (**Bugünün işini yarına koma, salma, bırakma**)
Sermâyesi olan gider kârına
Bugünün işini koma yarına

10- (**Dağ başında duman eksik olmaz**)
Herkes âmâlinin mahsulün biçer
Gam yeme Seyrânî bugün de geçer
Yüce dağ başı olmaz dumansız

11- (**Defineye mâlik virâneler var**)
Hârâbât ehline hor bakma sakın
Defîne bulunur virânelerde

12- (**Dökülen su kabını doldurmaz**)
Her güzel âlemde dengini bulmaz
Dökülen çanaklar, meseldür, dolmaz

13- (**Düşman gözden ağlar, özden ağlamaz**)
Gözden ağlar düşman, özden ağlamaz dost mevtine
Eğri özde bulmadım ben doğru sözlü ara bul

14- (**Eğri okla doğru nişan vurulmaz**)
Eğri okla doğru nişan vurulmaz
Doğru ok atılmaz, eğri kemansız

15- (**Eğri özde doğru söz olmaz**)
Gözden ağlar düşman, özden ağlamaz dost mevtine
Eğri özde bulmadım ben doğru sözlü ara bul

16- (**Eken biçer, konan göçer**)
Bir ekmenin olur bir de biçmesi
Bir konmanın olur bir de göçmesi

17- (**El için kuyu kazan kendi düşer**)
Söyleyin rakîbe yoldan azmasın
Kendi düşer bana kuyu kazmasın
Kirâmen kâtibin yazsın yazmasın
Ben yüzüm karasın yüzümde buldum

18- (**El küpüne turşu kurulmaz**)
El küpüne elde turşu kurucu
Var Seyrânî sorma aslın sorucu

19- (**Elini, dilini, belini pek tut**)
Su gibi yüzünü yerlere pest et
Elini, dilini, belini pest et
Nutk-ı fesâhatle âlemi mest et
Aşk-ı ilâhî'nin meyhânesi ol

20- (**Er olan ekmeğini taştan çıkarır**)
Âdemoğlu dünya nimetin yerken
Bilinmez çiğ sütten aş kapar kaçar
Er ekmeğin taştan çıkaram derken
Uzun incesini taş kapar kaçar

21- (**Erin kadrini er bilir**)
Er gerekdir erin kadrin bilmeğe
Âşık gerek mâşûk gülin dermeğe

22- (**Gönül kimi severse güzel odur**)
İnsan dedikleri hep bir soy imiş
Kudret ölçüsünde hep bir boy imiş
Gönül kimi sever güzel o imiş
Sen Hak'dan dileğin al kara gözlüm

23- (**Gönülden gönüle yol vardır**)
Gönülden gönüle var gitmeğe yol
Bulunur rızâ-yı Hak mîr-i Hayder

24- (**Gül dikensiz olmaz**)
Bir dikensiz gül arar bulmaz akıl başdan yiter

25- (**Güle dikeninden zarar gelmez**)
Gül dalında diken yarar
Diken güle zarar vermez
Toprak bir gün başın tarar
Yol saçlarını bir gün

26- (**Her derdin bir devâsı vardır**)
Derde Hak'tan isteyelim çâreyi
Derd olmaz elbette çâresiz gönül
*
Elbette her derdin vardır çâresi
Ben derdime ümit kesmem çâreden

27- (**Her işin başı sağlık**)
Sağlıktır her işin başı
Sabırdır ekmeği aşı
*
Dök Seyrânî gözden yaşı
Sağlıktır her işin başı

28- (**İçi beni yakar dışı eli**)
Fitillendi aşktan bağrım ocağı
İçim beni dışım eli yakıyor

29- (**İki el bir baş içindir**)
Derd ehli ümidin kesmez çâreden
İki el bir baş için iderler savaş

30- (**Keskin sirke kabına zarar**)
Harman muhtaç olur bir süpürgeye
Bir kuşa bin dâne Hak esirgeye
Küpünde acıyıp azan sirkeye
Çatlatıp kabını kırmak yok mudur

31- (**Kınadığın başa gelir**)
Feryadım hep gün yarısı
Kınayanadır darısı

32- (**Kız evde olsa da elden sayılır**)
Ana kız karındaş hem kız evlâdı
Evde bulunsa da ilden sayılır
Leylâ'nın Mecnun'u, Şîrin Ferhad'ı
Yâd yabancı dağa belden sayılır

33- (**Kimsenin ettiği yanına kalmaz**)
Köçekçi feleğin oynatıp bizi
İttiği yanına kalmadan oynar

34- (**Kişi ektiğini biçer**)
Kimi dikenini gülünden seçer
Herkes ekdiğinün mahsûlün biçer
*
Ârif olan âdem kılı kırk seçer
Herkes bu dünyada ekdiğin biçer
Çıplağın gönlünden kırk gömlek geçer
Amma çoğun azı azın çoğusun

35- (**Kişi ettiğini bulur**)
Kimi etmiş kimi bulmuş
Bulan ağlar iden ağlar

36- (**Kul keyfince kudret meyvesi bitmez**)
Kul keyfince kudret meyvesi bitmez
Kâdir'in işine kudretler yetmez

37- (**Kul kula sebeptir**)
Herkes kendi rızkın yiyip içmekde
Kul kula sebepdir şelek değildir

38- (**Kuru** (**kurunun**) **yanında yaş da yanar**)
Müzevirin ocağında
Yaş yanmaz mı kuruyunan

39- (**Mühür kimde ise Süleyman odur**)
Mühür kimde ise ona dimişler
Âlemde Seyrânî Süleyman deyü

40- (**Ölmüş eşek** (**at**) **arar nalın sökmeğe**)
Sadrazam etsen seyisi
Ölmüş eşek arar nalın sökecek

41- (**Pişmiş aşa soğuk su katmaz, katma**)
El vurmadım toprak ile taşına
Soğuk su katmadım pişmiş aşına

42- (**Ser ver, sır verme**)
Ayıpdır ehl-i zevke bir hayat için savaş itmek
Seri virmek kolay billâhî güçtür fâş itmek

43- (**Serden geçilir yârdan geçilmez**)
Gönül serden geçer yârdan geçemez
Bağlanmaz ikrâra kavî sözlüyüm

44- (**Son pişmanlık assı** (**akçe**), (**para**), (**fayda**) **vermez**)
Uyan gafletten ey gafil nedir sende bu nâdanlık
Bilirsin fâide virmez sana sonra pişmanlık

45- (**Tarağına göre bezi**)
Tarağına göre bezi dokundu
Âdem'e âlem ü semâ verilmiş

46- (**Taşa tohum ekilmez**)
Ben bağrımı toprak sandım taş imiş
Meğer taşa tohum ekilmez imiş

47- (**Tedbir ile takdir bozulmaz**)
Tedbîrin takdîre gelmez muvâfık
Merhemin eline yâre geçince

48- (**Tırnağın varsa başını kaşı**)
Tırnak bulur isen başın kaşırdın
Seyrânî'yi doğru yoldan şaşırdın
Ey nefsim cürmümü baştan aşırdın
Tövbekâr olmağa yeminli misin

49- (**Yolcular yanılır yollar yanılmaz**)
Yolcular yanılır yollar yanılmaz
Merhemin bulmayan yara onulmaz

SEYRÂNÎ'DE ŞİİRLERİNDE DEYİMLER

1- (**Beli bükülmek**)
Eyvah fukarânın beli büküldü
Medet ticaretin gücüne kaldık

2- (**Boyun bükmek**)
Âşıkın olmaz mı çile çekmesi
Çilenin olmaz mı boyun bükmesi

3- (**Cebi delik**)
Seyrânî'nin cebi delik
Her ne koysan döker saçar

4- (**Çiğ söz**)
Ârife mahsus çiğ söz pişirmek
Âşık Seyrânî'yi gözden düşürmek
Merhamet ehlinin şânı değildir

5- (**Çiğ süt emmek**)
Kâmillerden olmaz kem kelâm sâdır
Kâmil dimem çiğ süt emmiş kula ben
*
Ehlinin malûmu âşık Seyrânî
Çiğ süt emmemiştir kelek değildir

6- (**Çile çekmek**)
Âşıkın olmaz mı çile çekmezi
Çilenin olmaz mı boyun bükmezi

7- (**Çorap giydirmek**)
Küçükler büyüğe çorap geydirir
Tatlıyı insana acı yedirir
Seyrânî zemâne böyle dedirir
Şimdi kişi bildiğine gidiyor

8- (**Çürük sözler**)
Benim sözüm çürük değil sağ gibi
Çürük sözler erir akar yağ gibi
Üzerinden kervan geçer dağ gibi
Yokuşluyum sanma beni düzlüyüm

9- (**Defterini dürmek** (**Defteri...**)
Ömrümün defterin dürdüm
Hâk-i pâye yüzüm sürdüm
Bir acayip kale gördüm
Burc u bârû beden ağlar

10- (**Dîvan durmak**)
Muhabbet menzili iki üçünde
Huzurunda dîvan durduğum güzel

11- (**Düşünü hayra yormak**)
Düşüm hayra yoramadı
Pîrim merhem saramadı
Hak rızâsı yaramadı
Boşa gitti emeklerim

12- (**Gözden düşürmek**)
Âriflere mahsus çiğ söz pişirmek
Âşık Seyrânî'yi gözden düşürmek
Merhamet ehlinin şânı değildir

13- (**Hak yolu**)
Hak yoluna gidenlerin
Asâ olsam ellerine
Er pîr vasfın idenlerin
Kurban olsam dillerine

14- (**Haktan bulmak**)
Haktan bulsun bize eden muzular
İki bacım kardeş der de bozulur

15- (**Helâl süt emmiş**)
Olur mu âşıkın çile çekmezi
Olur mu çilenin boyun bükmezi
Helâl süte katmış haram pekmezi
Gönül murd etse seçer mi bilmem

16- (**Kanını kurutmak**)
Kemikde iliğim damarda kanım
Kurutdu âkıbet bir güzel beni

17- (**Kurban etmek** (...olmak, (**Kurbanı...**)
Hak yoluna gidenlerin
Asâ olsam ellerine
Er pîr vasfın idenlerin
Kurban olsam dillerine

18- (**Ne tadı var ne tuzu**)
Ne tuzu kalmış ne tadı
Yenmez oldu yemeklerim

19- (**Parmağın kaldırmak**)
Seyrânî kaldır parmağın
Vaktidir Hakk'a durmağın
Deryâya akan ırmağın
Katre olsam sellerine

20- (**Parmak kaldırmak**)
Vakti kalmadı durmağın
Kaldır Seyrânî parmağın
Deryâya akan ırmağın
Katre olsam sellerine

21- (**Perende atmak**)
Hüzün elemden yatamaz
Zulüm alub hak satamaz
Âşık Seyrânî atamaz
Kimse ile hiç perende

22- (**Pişmiş aşa su katmak** (**soğuk...**)
El vurmadım toprağına taşına
Soğuk su katmadım pişmiş aşına

23- (**Saçını sakalını yolmak**)
Gül dalında diken yarar
Diken güle vermez zarar
Toprak bir gün başın tarar
Yolar saçlarını bir gün

24- (**Talihi yüzüne gülmek**)
Seyrânî'nin yâre dönmez yolları
Başına zindandır Halep çölleri
Sert esiyor bana bahar yelleri
Taliim yüzüme gülmez ağlarım

25- (**Taşa tohum ekmek**)
Ben bağrımı toprak bildim taş imiş
Meğer taşa tohum ekilmez imiş

26- (**Vebalini almak**)
Sunmuşum dinle efendim arzıhâlim doğrusu
Dinlemez boynuna olsun vebâlim doğrusu

27- (**Yaraları göz göz olmak**)
Yaralarım göz göz olmuş sızılar
Fitiller içinde yaram bellidir

28- (**Yüz karası**)
Kirâmen Kâtibîn yazsın yazmasın
Ben yüzüm karasın yüzümde buldum

29- (**Yüz suyu** (**...dökmek**)
Ne şahsa yüz suyu dökmek ne halka minnetim vardır
Rızâ bâbından artık bir dahi bâb-ı rızâ bilmem

30- (**Yüzünü yerlere sürmek**)
Su gibi yüzünü yerlere pest et
Elini, dilini, belini best et
Nutk-ı fesâhatle âlemi mest et
Aşk-ı ilâhinin meyhânesi ol

31- (**Zamane piçi**)
Eyiler âlemden göçdi çekildi
Bizler zemânenin piçine kaldık

Yol Yoktur, Sen Yürürsen Yol Olur.

M. Akif Coşkun

Ben gecikmeli geldim dünyama
Yaşıtlarımın oynadığı sokaklara geç uğradım

Gecikmişlik hissinin verdiği o kesif tat insanı ömrünün sonuna kadar terk etmez. Artık o kesafet dilimize bulaştıktan sonra ne tadılırsa tadılsın onun baskın tadı her zaman hissedilir. Bu iyi midir, kötü müdür bilmiyorum. Yerine ve zamanına göre değişkenlik arz etmesi fikrimi bulandırdığı için kendime sorduğum bu soruya sağlıklı bir karşılık veremiyorum. Geciktiğim için üzgünüm ancak geciktiğimin farkına vardığım için de şükürlüyüm. En azından yolumun kalan kısmını daha ihtiyatlı yürümeye çalışıyorum. Gecikmeyle yol almaya devam ederken her uğradığım yerde yeni bir gecikmişlikle karşılaşıyorum. O yerlerin bana verdiği hayrete ve şükre başta tatmış olduğum kesafet tekrar ve tekrar hissettiriyor kendini. Olsun diyorum, bununla yol almayı göze aldıysam, her ne kadar o kesif tattan kurtulamasam da en azından yoluma devam etmek için kendime şükür sebepleri bulmalıyım. Olsun diyorum, her ne kadar bulduğum şükür sebeplerinde yeniden ve yeniden o kesafet kendini hissettiriyor olsa da en azından o şükür sebeplerim ayaklarıma güç veriyor. Ruhumun şükür sebeplerine ihtiyacı olduğu kadar bedenimin de bu yola devam edecek güce ihtiyacı var. Olsun diyorum ya, insan olduğumu da kabul ediyorum. Zayıf olduğumu kabul ediyorum. Yürüdüğüm bu yolda şükür

sebeplerimi ararken gecikmişliğimi bana zaman zaman hatırlatan *yakın sesler* gecikmişlikle yürüdüğüm bu yola pişmanlık serpmekteler. Acaba boşuna mı yürüyorum? Bunca çaba ne için? Bedenimin ve ruhumun maruz kaldığı bu ezalar ne için? Pişmanlık hissi gecikmişlik hissime bulanarak sabrımı tüketiyor. Sonra nasıl oluyorsa bir şükür sebebine daha rast geliyorum ve bu döngü ve bu oyun baştan başlıyor. Tuhaf. Çok tuhaf.

Tuhaflığın üzerinde durmamaya alıştırdım kendimi. Bir şekilde bu sis dağılır ne de olsa. Dağılmasa da önemi yok. Benim için mühim olan bu yolda rast geldiğim şükür sebebiyle olan muhabbetimdir. Bana nasıl bir güç verecek? Hangi hassalarımı uyaracak? Hangi fikrimin perdesini aralayacak? Üzerinde düşünürken ciğerlerime çektiğim o berrak nefes bakışlarımı da içerime çekiyor. Ve gönle uzanan bakışlarımızın sahip olduklarımıza şükretmekle mümkün olduğunu tekrar hatırlıyorum. Ben bu yolu sanki hatırlıyorum, sanki daha önce buradan geçmiş gibiyim. Fakat daha önce geçmiş de olsam bu sefer beni uyaran başka şeyler var bunu da görüyorum. Aynı yoldan iki defa geçilmez. Yol değişmiştir, yolcu değişmiştir, yolculuk değişmiştir. Değişkenlikler üzerine inşa edilmez bunu bilmez misin? Yeterince dinlendin, artık yoluna devam eder misin?

Tekrar bir vadinin eşiğindeyim şimdi. Ben buraları bilmez idim. Ah bu bilmezliğim, onca zamandır neyi bekledin? Gecikmiş hissiyle de olsa bir yola niyet etmek kadar, bu yolda yürüyebileceğin bir yoldaşının olması da önemlidir. Ve o yoldaşın bir mihmandar ise yolculuğa başlarken sana güç verecek şükür sebebin var demektir. Mihmandar demem boşa değil. Mihmandar Farsçadan dilimize armağan edilmiş ve “ev sahibi, konuk ağırlayan kimse” anlamına gelen bir kelimedir. Fakat öyle sıradan bir ev sahibi değildir. Kendisinin de aynı zamanda mihman (misafir) olduğunun bilincinde olan bir ev sahibidir. Sahiplik duygusunu

terbiye etmek istiyorsan sahip olduğuna mihman ol.

Bu yolculukta kendisine eşlik ettiğim mihmandarımda bunun en berrak hâlini görebiliyordum. Gecikmişlik hissim omuzumda bir yük olsa da, yine o kesif tat ağzımın tadını bozsa da bu sefer yeni şükür sebebine kavuşmanın o buruk sevinci bilincimi tazeliyordu.

Şuradan, diyordu mihmandarım, şu henüz sahiplerinin gelmediği yaylaya misafir olacağız. Henüz mevsimi gelmemiş olan bu yaylanın kimsesizliğine ve ıssızlığına doğru yol alırken gecikmişliğimin beni utandırdığını hissetmeye başlıyorum. Aklımda beliren tuhaf soruları baskılayarak yol alırken mihmandarım, burada yok ama geldiğimizi duymuştur, birazdan gelir, diyor yüzünde beliren hafif bir tebessümle.

Mihmandarım etrafında bulduğu çalı çırpıyla ateş yakarken, ben aklımda saçaklanmış tuhaf sorularımı kovuşturma derdindeyim. Belki de ilk defa gecikmişlik hissime karşı şüphe duyuyorum. Elimde hiçbir sebep yokken duyduğum bu şüpheye anlam veremiyorum. Yaylanın göbeğindeyim; etrafımda beni çepeçevre sarmış, ocağı tütmeyen bu yayla evlerini gözlemliyorum. İnsan sesinin kirletmediği o sessizliğin sesine kulak veriyorum. Ağaçların, bitkilerin ve kuşların sesiyle cümbüş bir sessizlik. Daha önce buraya gelseydim acaba aynı hissi yaşar mıydım diye gecikmişliğimi temize çıkarma gayretimi kendimden gizleyemiyorum.

Evlerin arasından gelen motor sesiyle dağılıyor zihnime çöreklenmiş sorular. Motor sesi çok geçmeden önümüzde tecessüm ediyor. Mihmandarımın beklediği buydu. Motorla üzerindeki yaşını almış bey amca sanki yaşıt gibiydiler. Sanki zamanla birbirine kaynamış, birbirinin hâline uyum sağlamış gibiydiler. Bizi karşılarken daha önce başka bir yerde sahip olduğum benzer duygular içinde buluyorum kendimi. Fakat aynı yoldan iki kez geçilmiyordu, biliyordum.

Elini hürmetle öptüğüm bey amca bu sefer yayla sahibi değildi. Bu yaylanın muhafızıydı. Tevellüdü elli olan, yayla mevsimi son bulduğunda sahiplerinin köylerine çekilmesiyle gelip tüm kış aylarını bir sonraki yayla mevsimine kadar burada, ufacık bir kulübede, ufacık bir radyo ve o ufacık odayı ısıtacak sobasıyla yalnız başına geçirerek yaylanın muhafızlığını yapan Recep amca.

Yetmiş dört yaşındaki Recep amca geçimini sert kış aylarını bu yaylada yalnız başına geçirerek sağlıyor. Yayla sahiplerinin verdiği maaş bizim gözümüze kâfi gelmese de o hem verilen maaşa hem sert kış aylarının soğuğuna hem de tüm bunların üzerine katmerlenen yalnızlığına razı. Yayla mevsiminde emaneti sahiplerine teslim edip köyüne döndüğünde de yalnız. Yıllar evvelinden hanımı vefat etmiş. Yalnızlığın her türlüsünü iliklerine kadar yaşayan bu yayla muhafızı tüm bu

zorluklara rağmen şükrünü dilinden eksik etmiyor. Sırtını o ufak radyodan çıkan cızırtılı mahsuninin türküsüne yaslamış, demli çayından ve derin derin çektiği sigarasından şükrüne bulaşan kim bilir hangi şikâyetlerini sıyırıyor.

"Yalancısın inanamam
Gayri sana güvenemem"

Buna rağmen bizi ziyadesiyle mihman etme derdindeyken aynı zamanda gözlerinde o yalnızlığına bir nebze ortak olmamızın sevincini görebiliyordum. Bu yolculuğun en zirve hâlini Recep amcanın gözlerinde kendimi bularak yaşıyordum. O gözlerde gördüğüm kendimde, gecikmişliğin emaresi okunmuyordu. Ben kendimden bir parçayı Recep amcanın yalnızlığına perçinleyerek zihnimdeki vesveseden arındırmış mı oluyordum?

Gecikmişlik hissimin bu yayla muhafızının gözlerinde un ufak oluşunu seyrederken kendimi nereye konumlandıracağımı hâlâ bilemiyorum. Bu satırlarını günler sonrasında kaleme alırken yine de bu histen uzak olduğumu söyleyemem. Hâlâ o kesafet zaman zaman dilime nüfuz etmekte seziyorum. Fakat bu hissin beni kendine mahpus eden, iyi kamufle olmuş bir vesvese olduğunun da farkındayım artık.

Her gittiğimiz yere kendimizden bir parça bırakır, o yerden de bir emaneti sırtlarız. Gittiğimiz yerlerde kendimizden bir parça bırakmak demek onların gözünde umuda yol olmak demektir. Recep amcaya kendimden bir şeyler bırakabilme umudunu beslerken onun gözlerindekini yüklenerek ayrılıyoruz oradan. Her ayrılışın tekrar bir vuslatı olduğunu bilerek ve inanarak.

Yolculuğumun nerede başladığını hayal meyal hatırlıyorum. Gözlerimi bu dünyaya gecikmeli açmış olmamın verdiği hislerimle bu yolculuğu ne zaman ve nerede bitireceğimi bilmeden ilerlerken bu vadinin zirvelerinden en diplerine sesim işitilsin istiyorum.

Alıştır beni kendine eyy. İçimde büyüyen hayretimden, sana yürüyen gayretimden, yokuşlarına dayanan nefesimden elini eteğini çekme.

(*Bu yolculukta bana mihmandar olan değerli ağabeyim İbrahim Kamberli'ye hürmetlerimle*)■

* Başlık, Bab'Aziz filminden alıntıdır.

Talas Mezarlıkları

Mustafa Işık

İlk insan Âdem'in (a.s.) oğullarından Kâbil Hâbil'i, bir nedenle, öldürür. Ölüsünü kaldırması gerekir ancak ne yapılması gerektiğini bilmemektedir. Bu şaşkınlık içinde bocalarken "yeri eşeleyen bir karga" görür. "Karga kadar olamadım" der; kargadan, öldürdüğü kardeşini gömmeyi öğrenir. (Maide 5/27-31) O günden beri insanlar ölülerini gömmektedir, ancak yaşanan tarih ve bulunulan coğrafyaya göre bu iş değişiklik göstermektedir.

"Son durak, kara toprak!" Bu söz, insanın ölümlü olduğunun farklı bir anlatımıdır. Ancak ölen birinin son bıraktığı izler de mezarlıklardadır. Halk aşığı "Bir dikili taştan başka nem kaldı" derken bunu anlatmaktadır.

Mezarlıklar, yerleşim birimlerinin hemen yanında yer alır ama zamanla yerleşim yeri büyür ve mezarlık yerleşim biriminin içinde kalır. Talas Mezarlığı da bunlardan biridir. Kayseri'den Talas'a gelen cadde, sağa-sola dönmeden izlendiğinde, bir yere gelince önüne bir mekân dikilir. İşte burası Talas Mezarlığı'dır. Hatta sola giden kolun, mezarlıktan yer açarak genişletildiği bilinmektedir. Yola sıfır mezarlar da öyle söylemektedir.

"Değişmeyen tek şeyin değişmek olduğu" gerçeğinden hareketle, varlıkların en dayanıklısı taşların da zamanla eridiği, çatladığı, kırıldığı ve kaybolduğunu görmekteyiz. Her canlının öldüğünün canlı resmi olan mezarlıklarda cansızların da öldüğünü gördüğümüzde "yaşatmak için bir şeyler yapmak" gerekliğini hissetmekteyiz. Bunun yolu ise yazmaktan geçmektedir.

Talas'ta Müslüman mahallelerinin azlığı, Hıristiyan kültüründe olduğu kadar mezar mimarisinin önemsenmemesi, sonuçta Talas'ın bir kasaba olması vb.

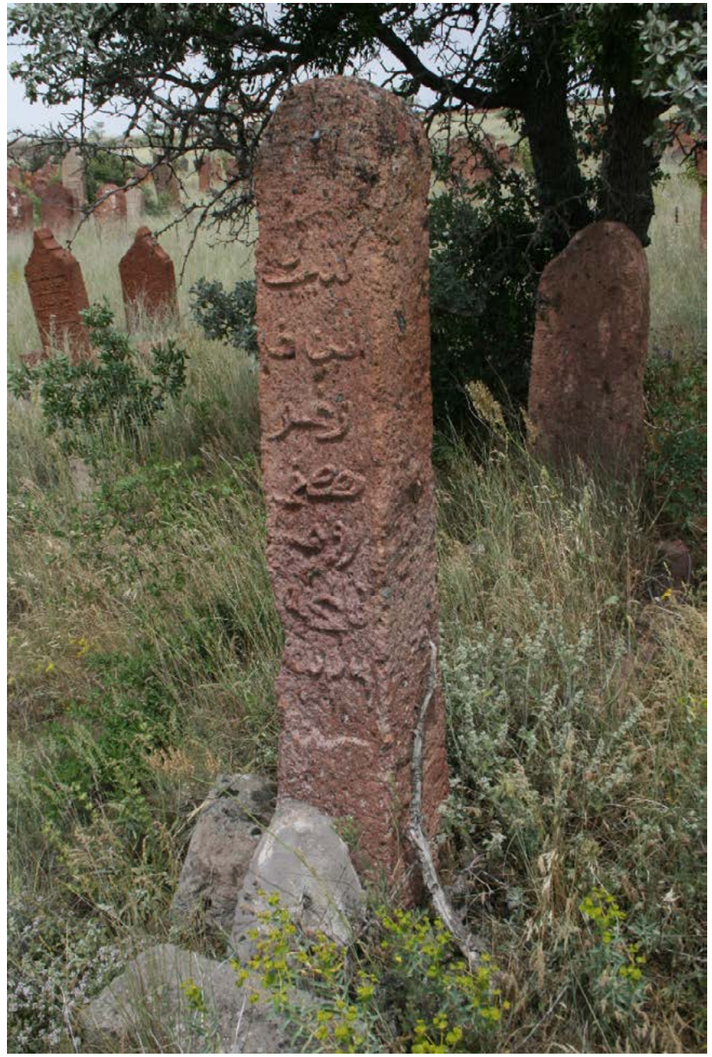

nedenlerle Talas Mezarlığı Seyyid Burhaneddin Mezarlığı kadar zengin değildir. Ancak merkeze en yakın noktada olup "yaşayan ikinci tarihî mezarlık" olma özelliğini taşımaktadır. Nitekim Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 2004 yılında mezarlığın tarihî olduğunu, korunması gerektiğini tescil etmiştir.

80'li yıllarda aniden büyüyen, 1987'de ilçe olan Talas'ın ihtiyaçlarına bu mezarlık cevap veremediği için yeni bir mezarlık açılmıştır. Ancak Talas'ın yerlilerinin, ana-babalarının gömüldüğü mezarlığa gömülme arzusu mezarlıkta bir yenileme hareketinin oluşmasıyla sonuçlanmıştır. Eskisi yani tarihî doku bozulmadan önce bir şeylerin yapılması gerekmektedir. Bunlardan biri de tespit meselesidir.

Teknolojinin sunduğu imkânlardan da yararlanarak bu mezarlıktaki ögeleri görsel olarak çekmek, harf devrimiyle oluşan kırılma noktasının perdesini açmak için Osmanlıca/eski Türkçe kitabeleri yeni Türkçeye çevirmek ve beden diliyle konuşan mezar taşları hakkında gerekli yorumlara girmek gerekmektedir.

"Açık Hava Müzesi" konumunda olan, değeri herkes tarafından tespit edilmekle birlikte "Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu" tarafından tescil edilen Talas Mezarlığı'nın layık olduğu ilgiyi görmesi gerekmektedir. Bütün dış etkilere açık bu kültür değerlerimizi korumaya devam ederken bu taşların anlamlarının ne olduğunu da açıklamaya ihtiyaç vardır.

Talas Mezarlığı kurulduğu ve yaşadığı devirlerin özelliklerini göstermektedir ancak Selçuklu ve Beylikler dönemi örnekleri azdır. Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi örnekleri yeterince mevcuttur. Bu tarihî veriler, zamanın acımasızlığı vb. nedenlerle kaybolmaya yüz tutmakta veya mahiyeti değişmektedir. Bildiğimiz kadarıyla daha önce hiç araştırılıp incelenmeyen bu mezarlığın incelenmesi gerekmektedir. Biz de bunu yaptık.

Bu mezarlıkta bulunan, 3-4 metrelik, yazısız dikili taşlar mezarlığa ayrı bir hava vermektedir. Seyyid Burhaneddin Mezarlığı da bu taşlar açısından zengindir. Mezarlığın toprak seviyesinin yükselmesine rağmen, boyları hâlâ 2,5 m üzerindedir. 3 metrelik bir taşın yüzyıllarca dikili durması için 1 metre de yerin altında bulunması gerekir. Bu uzun taşların, hayvan gücünün kullanıldığı günlerde "nasıl ve nereden getirildiği" merak konusudur.

Mezarlık, eski ve yeni iki türbeye sahiptir. Ali Saib Paşa'nın annesi Esma Hatun (ö. 1865) ve halkın sevgilisi Cemil Baba (ö. 1982). Halef Hoca adı yeni mezarlığa verilmekle birlikte Halef Hoca (ö. 1909) Talas Mezarlığı'nda yatmaktadır. Bu mezarlık yeni kurulduğundan çalışma kapsam alanımıza girmemektedir.

Bugün eski ya da tarihî dediğimiz, kitabesi mevcut olan ilk mezarlar 1870'li yıllara aittir. Bu mezarlar yola paralel olarak doğu-batı yönünde uzunlamasına ilerlemektedir. Kuzey-güney yönünde, yaklaşık 50 m civarında devam etmektedir. Yakında yapılan Cemil Baba Türbesi dengine kadar gelmektedir. Daha sonra sadece baş ucunda hece taşı bulunan sade mezarlar yer almaktadır.

Selçuklu ve Beylikler devri özellikleri bulunmakla birlikte Osmanlı dönemi mezar taşları büyük önem arz etmektedir. 50 civarında kitabe; fotoğrafları çekilerek, eski Türkçe yazıları okunarak, gerekli değerlendirmeler yapılarak incelenmiştir. Bir o kadar da, sanat tarihini ilgilendiren bitki figürleri ve süslemeler bulunmaktadır.

Cumhuriyeti Osmanlı döneminde yetişen kuşaklar kurduğundan, mezarlardaki değişim hemen 1923'le bitmemekte, harf devriminin (1928) kırılma yarattığı bu süreç 1950'ye kadar devam etmektedir.

Talas Mezarlığı türbeleriyle, uzun hece taşlarıyla, sanduka mezarlarıyla, mermer kitabeleriyle, sarıklı-fesli mezar taşlarıyla, eski ve yeni şehit mezarlarıyla geçmişle kucaklaşan, geçmişi günümüze taşıyan bir tarih hazinesidir.

Bu hazineden hemşerilerimizi haberdar etmek istiyoruz.

AĞCAKAYA MEZARLIKLARI

2005 yılı 5393 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunuyla, Kayseri Büyükşehir Belediyesi "Hinterland" alanına kavuştu. Böylece Büyükşehir Belediye sınırlarına giren Talas Belediyesine katılan belde ve köyler oldu. Yeni katılan belde ve köylerin bu araştırma dışında kalması uygun olmazdı. Buraları gözden geçirince Akçakaya, Başakpınar ve Kuruköprü mezarlıkları da bu çalışmanın konusu oldu.

Akçakaya, akça ve kaya kelimelerinden oluşmuş birleşik bir yer ismidir. Ak veya ağ bir renk olup beyaz, akça veya ağca ise beyazca demektir. Böylece ağca; beyazımsı, beyaza yakın, kirli beyaz anlamına gelir. Bu adı; bulunduğu yerdeki, sönmüş yanardağ olan Erciyes'in volkanlarının tüflerinden oluşan yumuşak kayalardan almış olmalıdır.

Akçakaya, sadece Müslüman nüfus barındırması açısından da diğer çevre yerleşim birimlerinden ayrılmaktadır.

Akçakaya; Osmanlılar zamanında Kayseri sancağı, merkeze bağlı "Cebel-i Ali" nahiyesine bağlı bir köy olarak, ilk defa 1484 yılında kayda geçer.

Kayıtlarda Osmanlılar zamanında geçse de ilk yerleşimi Selçuklular zamanına dayanmaktadır. "Dânâ Mezarlığı" bunun en önemli kanıtıdır.

Akçakaya'da makamı olan meşhurlardan biri de "Somuncu Baba" diye bilinen Şeyh Hamid-i Veli'dir. Adına yapılmış bir cami ve eteğinde çilehanesi olduğu söylenen mağaralar vardır.

Akçakaya'nın ilk mezarlığı "Dânâ Mezarlığı"dır. "Dânâ" <دانا> Farsçada yani bugünkü İran dilinde "bilgin" demektir. Halk dilinde söylene söylene "Dana Mezarlığı" olmuştur. Kayseri fatihleri "Daniş-mend" beyliğidir. "Âlim Adamlar" anlamına gelmektedir.

2000'li yıllar itibarıyla Akçaya Mezarlığı'nda bulunanların sayısı günümüz Akçakaya'sında yaşayan yerli nüfustan çoktur. Nitekim Avrupa'da elçiyken birisi Yahya Kemal'e (ö. 1958) "Türkiye'nin

nüfusu kaç?" diye sorunca "80 milyon" cevabını vermiştir. Memleketimizin o zamanki nüfusu 15 milyon kadar olduğundan soran kişinin şaşırdığını gören Yahya Kemal "Biz ölülerimizle birlikte yaşarız" demiştir.

Biz, 126 adet "kitabeli" mezar taşının tespit ve değerlendirmesini yaptık.

Araştırmaya konu olan belgeler arasında 75 adet erkek mezarı vardır.

En çok Mustafa, Mehmed, Ömer, Osman, Ahmed, Ali, Salih, Süleyman isimleri geçmektedir.

30 adet başlıklı mezar taşı, 40 adet başlıksız erkek mezarı vardır.

Erkeklere ait mezar taşlarının başlıkları, ölünün meslek gurubunu sarık, kavuk, fes gibi şekillerle gösterir.

İncelediğimiz vesikalar arasında 30 adet "kitabeli" kadın mezar taşı vardır. Kadın mezar taşları başlıksız olup bitkisel motiflerle süslenmiştir.

En çok Sare, Ayşe, Hadice, Şerife isimleri verilmektedir.

Kadınlar için hatun, hanım ünvanları dışında ehli (eşi), zevcesi (karısı), kerimesi (kızı) ünvanları geçmektedir.

Ölünün kimliğinin yazıldığı bölümde isimle birlikte kişinin görev ve mesleğine, sosyal konumunu belirleyen "ağa" gibi ünvan ve lakaplara, dinî bakımdan değer taşıyan "seyyid, hacı" gibi sıfatlara ve aile mensubiyetini gösteren ifadelere yer verilmiştir.

50 adet ağa, 26 adet hacı, 12 adet efendi, 11 adet seyyid kelimesi vardır.

Ağçakaya mezarlığında en çok karşılaştığımız ünvanlardan birisi ağa ünvanıdır.

Ağalık sadece bir söz değildir, varlıklı olma ötesinde vergili olmak geleneğin koyduğu bir kanundur.

Bey, paşa ve kolağası ünvanları da geçmektedir

Hacı olmak, dindar olmak kadar zengin olmayı da gösterir. Çünkü hac, malla yapılan bir ibadettir.

Efendi'nin çok geçmesi, okuma-yazma bilenlerin oranının yüksek olduğu olarak yorumlanmalıdır.

Kandil, çarkıfelek, kahve fincanı dışında "pencere" figürüne, bildiğimiz mezarlıklar içinde, sadece Akçakaya Mezarlığında rastladık.

Akçakaya Mezarlığı, iri gövdeli hece taşlarıyla, kademeli mezarlarıyla, mermer kitabeleriyle, sarıklı-fesli mezar taşlarıyla geçmişle kucaklaşan, geçmişi günümüze taşıyan bir tarih hazinesidir. Bu hazineden hemşerilerimizi haberdar etmek istiyoruz.

BAŞAKPINAR/İSPİLE MEZARLIĞI

Başakpınar'ın eski adı "İspile'dir. 1589-1590 yıllarını içine alan, *Kayseri Sancağı Timarları* adlı kitapta, Koramaz nahiyesine bağlı İspile köyü olarak kayıtlıdır.

1831 ve 1834 yıllarındaki kayıtlarda "İspile" geçmektedir. Sonradan Başakpınar adı verilmiştir.

Bu mezarlıktaki tarihli mezar taşları 1831 yılında yapılan nüfus sayımından öte gitmemektedir.

1951 yılında Kayseri-Tomarza yolu açılırken mezarlık bölünmüş, bazı mezarlar yola giderken bazıları da yoldan aşağıda/kuzeyde kalmıştır. Bu kısma "Abazaların Mezarlığı" denilmektedir.

Kahve kültürünü yansıtan "Cezve" bezemesinin incelediğimiz alanın hiçbirinde olmaması dikkat çekmektedir.

KURUKÖPRÜ MEZARLIKLARI

Kuruköprü beldesi, Talas ilçesine 15 km mesafede bulunmaktadır. 2000 yılında kasaba olmuş, 2009 yılında Talas Belediyesine dâhil olmuştur.

Adını, kurulduğu vadide bulunan tarihî Kuruköprü Su Kemeri'nden almaktadır. Roma İmparatorluğu döneminde inşa edilmiş olmalıdır. Gürpınar (Salguma) köyünden çıkan suyun Kayseri'ye ulaştırılması amacıyla yapılmıştır.

Köyün dışında Dede Mezarlığı bulunmaktadır.

Beldede ilk yerleşimin ne zaman başladığı hakkında gerek dönemin çağdaş kaynaklarında gerekse arşiv kayıtlarında bilgi bulunmamaktadır. Miladi 1625 tarihli Kayseri Şer'iyye Sicilindeki bir belgede Kuruköprü ve diğer yerlerin vergisinin toplanmasına dair bilgi geçmektedir.

Mezarlarda kefek taş kullanıldığından, kitabeli mezarlar mevcuttur.■

Hayatta Kum Taneleri Gibi Savrulmak

Çöl Yalnızlığı/Zambağı - 2

Mete Sungur

Çölde konuşmak... susmak, düşünmek belki de hayal etmek...

İnsan çölde boş konuşur mu, konuşabilir mi? Çöl boşluk kabul eder mi hayat gibi?

Düşünceler de rüzgarın karşısındaki kumlar gibi savrulur mu geride geçmişe ait izleri silerek? Geçmişin izleri silinince rehberlik edecek işaretler bulmak zorlaşır mı çölde olduğu gibi hayatta da? İnsana ve hayata dair her şey silinir mi? Bastığın yerin çorak, havanın sıcak, göğün bomboş ve hayatın çetin olduğu yer. Evet burası çöl...

Çöllerin yalnızlığı yabancı, hepten yabancı manzaralar. Bu coğrafya her zaman şaşırtıcıdır siz ne kadar aşina olsanız da. Rüzgar bir üflemeye görsün hayat duruverir. Rüzgarın darbelerini yemiş kum tepeleri bir anda fırtınayla yer değiştirir, yeni kum tepeleri oluşur. Artık sizin gördüğünüz kum tepeleri eski kum tepeleri değildir her ne kadar birbirine benzese de. Yenilerini eskilerinden ayırt etmeniz mümkün değildir. Tepeler vadilere vadiler tepelere dönüşmüştür. Uçuşup duran kum taneleri kasvetli bir çöl kızıllığı içinde perdeler gözlerinizi. Yaşadığınız anın parçası olmak, düz bir çizgide gidemeyecek kadar her şey gerçekdışı. Bulanık kelimeler şekil almaya başlıyor çöldeki kum tepelerindeki kıvrımlar gibi düşünceler. Zaman ve düşünceler birbirlerinin üzerine devriliyor. Düz bir hatta gitmek mi imkanı kalmıyor. Ufuk çizgisinde donuklaşıyor geçmiş ve yaşanan an yerle gök gibi. Görüntüler, gölgeler, düşünceler ritim tutmuş tatlı bir terennüm halinde akıyor

gergef gibi işlenen zamanın üzerinden. Siz ne kadar kaçmaya çalışırsanız çalışın, hayat sizi haşin bir şekilde yakalıyor, değişik bir yapıya/forma bürünüyor. Mekanın alabildiğine beyni zorlayan sınırsız genişliği, zamanın ürpertici sonsuzluk içindeki tasavvuru, hayatın içindeki ritim ve huzursuzluk, yaşanılan ana özgü bir tını sanki uzaktan dinlenen şarkı gibi alıp götürüyor. Şarkıya özenip anlamlı anlamsız mısralar sökün ediyor dalgaların sahili dövmesi gibi. Sanırsın ki batık bir gemiden kayıp hazineyi kumsala çıkaracak:

Hayallerden ardakalan
Savrulan soğuk bir gölge
Toplarım seni
Parça parça düşlerde
Ve sonra
Sonsuza saçarım
Gizem dolu serüvenlerde
Hayatın rengi saklı bahçelerde

Güller, karanfiller
Kırmızı, siyah ve beyaz
Dolunayda gece ve gündüz

Gözler halka halka
Ürperir ıssız karanlıklar içinde
Göz pınarlarından beslenir
Sitem dolu bakışlar
Viran olmuş kalp

Çöl sıcağında buruşur
Bir parça deniz esintisinde
Sarıverir ürperişler
Bozkır gibi kupkuru sözlerin
Bu ateşi söndürecek tek damla
Senin olsun bahar çiçeklerin
Allah kerim her daim
Bilemeyiz geleceği
Hızlı hızlı akıyor zaman
Ardakalan sessiz bir çığlık
İzini sürmek ne mümkün
Beyhude aramak
Umutlar toprakla buluştu
Aramak mı garip garip
Gökyüzüne savrulmuş mazi bulutlarını
Kalbim sende kalsın sancılı
Bir kıvılcımla tutuştum
Yandım yandım duruldum
Kelimelerin dumanıyla boğuldum
...

Öyle kırılgan ki örselenmiş düşünceler, düşlerin griliğinde güçlükle seçilebilen gölgeler/hayaller. Ürkek bir bakışla ya da zarif bir sözle bile zedelenecek gibi, muğlak olanla açık olan arasındaki sınır çizgisi. Bilinmez mecralara sürüklenmek bir şaşkınlık muamması hali. Hiçliğin kıyısında dolaşırken hayat denizinde boğulmamak için bedeni suyun üzerinde tutmak, okyanusta debelenmek misali. Düş alemindeki yolculuk sahilsiz, sisli, kasvetli ve karanlık bir gecenin donukluğunda sürüp gidiyor. Zorlama iyimserlik, manevi boşluk, insanın geleceğine dair gittikçe artan ümitsizliklerden doğan müphem ve kötümser bir ruh hali sürmekte. İşler pek de iyi gitmiyor farkındayım, huzur arıyorum soluklanmak için. Hoşnutlukla hoşnutsuzluk arasında bir sarkaç gibi sallanıp durmak. Zihnin kırık kopuk görüntülerini, düşüncelerini hayallere ya da hayalleri düşüncelere bağlamak.

Hayatın anlamını kavrayabilmek için yola devam etmek. Mümkün görünmese bile yolun sonunda aranan şey açığa çıkar mı bilinmez ama, bunca yanlış, yarım yamalak ve eksik anlaşılmalara rağmen; geçmişi düşünmek veya geleceğin hayalleri değil beni mutsuz eden... şehirler, sokaklar, insanlar, suretler, şekiller, gölgeler veya davranışlar hiç değil. Belki de bir ara dönem. Düşler de, düşünceler de yıldızların altında nihayetsiz geceler gibi. Gün ağarmış, şafağın rengi atmış içeride.

Nereye sorusunu hiç sormadan devam etmek. Başka bir dünyaya yolculuk mu bu dünyadan hiçbir şeye sahip olmadan, nasibini almadan. Anlamsız mutlu bir hoşnutsuzluk, dünyayı yeniden inşa etmek arzusu ve belki de yönetmek... yavaş yavaş hakikatin kendini göstermesi bunca bulanıklığın içinde. Biz aldırış etmiyor veya fark etmiyor olsak dahi hatta unutmuş olsak da hakikat gerçekliğini sürdürüyor. Çok, çok uzaklarda hayatın berrak ufuklarına bakmak... Belki de hepsi bu...■

Cümle Fanist

Ali Söyler

Yeni bir ülke bulamazsın,
başka bir deniz bulamazsın.
Bu şehir arkandan gelecektir.
Sen gene aynı sokaklarda dolaşacaksın.
Aynı mahallede kocayacaksın;
aynı evlerde kır düşecek saçlarına.
Dönüp dolaşıp bu şehre geleceksin sonunda. Başka bir şey umma - Bineceğin gemi yok, çıkacağın yol yok. Ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu köşecikte, öyle tükettin demektir bütün yeryüzünde de.

Konstantinos Kavafis

Anlamlarla oluşturduğumuz bu dünyada.
Bize kalan belki de
Bir ağaç, yokuşun başında her gün yeniden gördüğümüz;
belki de bize kalan, geçmişin sokakları;
Ve çeke çeke uzattığımız bağlılığı bir alışkanlığın,
Bize yapışıp kalmış; öylesine yapışmış ki, kopmak bilmiyor.

Rilke

Kayseri Büyükşehir Belediyesi 6. Hikâye Yarışması 3. lük Ödülü

"Annen" deyip susuyor karşımdaki ihtiyar. Sonra bakışları boşlukta kayboluyor. Biraz sonra cümleyi bulup dönüyor odaya: "papatyaları severdi." Hatırlamayı hatırladığı zamanlarda böyle cemileler yapardı hep.

Bir zamanlar bakanlara ihtişamlı bir Yunan heykeli intibaı veren bu yüz, nasıl oldu da bu kadar aciz ve acınacak hâle geldi, anlamıyorum. Demek ki insan gerçekten de hafızadan ibaretmiş. Meğer yüzdeki mana çizgileri, mazinin bir gölgesiymiş yalnızca. Orwell'e de hak veriyorum artık. Bir millet tarihi ve dili silinerek yok edilebilir ancak. Annem papatyaları, Yadigâr Dadı begonyaları...

Çiçekçiden aldığı papatyaları vazoya yerleştirirken "Kırlardan papatya topladığımız eski güzel günler..." diye mırıldanıyor köyde geçirdiği çocukluğunu anımsatarak. Yedi yaşlarındayım, Yadigâr Dadı henüz köyden gelmemiş. Annem mide kanserinden henüz yatağa düşmemiş. Solgun, biraz yorgun ama sınırları çizilemeyen bir güzelliği var. Köylerde görülen gerçek baharlara benziyor. "Neresi güzel? Hani yokluk günleriydi?" diye soruyorum ona.

Yanaklarımı avuçlayıp yüzüme bakıyor hüzünlü bir neşeyle. Camdan geçen güneş ışıkları bedenini sarıyor. Bir meleğe benziyor o an. Gözlerim kamaşıyor. Kelimelerini tanıdığım ama manasını idrak edemediğim yabancı bir dille "Varlığın mutluluk getirmediğini anlayınca öğrendik o güzelliği" diye cevap veriyor bana.

Karşımdaki manasını yitirmiş yüze bakıyorum yeniden. Emekli ceza reisi Nusret Bey... Uzay boşluğunda süzülen hafızası, kaybettiği şahsiyetini arıyor. Ağır cezanın muktedir reisinin bir bebekten farkı yok şimdi. Yirmi sekiz yaşında başladığı vazifesini tam otuz yedi yıl yapmıştı. Beş yıl önce başlayan hafıza zafiyeti iki yıldır en temel faaliyetlere kadar sirayet etmişti.

Balkona götürüp hasır koltuğuna oturtuyorum onu. Balkonun bahçeden farkı yok. Her yerde begonyalar, kasımpatılar, sardunya ve yaseminler, duvarı bütünüyle kaplamış sarmaşık... İki de muhabbet kuşu... Balkon değil Sarıyayla'nın kırlarına açılan bir pencere sanki... "Bütün bunlar hep Yadigâr Dadı'nın marifeti" diye geçiriyorum içimden. Reis Bey'in muhteşem ciddiyeti çiçekle böcekle uğraşmaya manidir zira.

Tıraş takımını getirip tıraş ediyorum onu. Burun ve kulak kılları... Kaş uçları... Hele ense temizliği güneşin doğması kadar mühim. Bir yandan da "Artık bu seremoniye ne hacet var?" diye soruyorum kendi kendime. Suya limon dilimi, salataya muhakkak sirke, ayakkabılar günübirlik boyanmalı, havlular her gün değişmeli ve daha onlarca kanunlaşmış rutin. Evi terk etmeme sebep olan bütün bu kurallar manzumesini neden devam ettiriyorum? Hem de harfi harfine. Ne de olsa Reis Bey bunların hiçbirini hatırlamıyor. Haşmetmeab unutmayı bile unuttu. Niyeyse paşa dedemden bana tevarüs etmiş hakikat iradem dışında dilimden dökülüyor: "Fanist cihan der u vefa nist. Baki heme ost cümle fanist."

Cep aynasında kendime bakıyorum. Ben miyim bu heyula? Saçım sakalım birbirine karışmış, gözümde mesken tutmuş bir bıkkınlık... Koltuk altımdan yayılan kokudan yüzümü buruşturuyorum. Bıyıklarım ağzımın içine dolmuş. Nusret Bey yüzüme bakıyor ben kaşlarının ucunu alırken. Eskiden beni böyle görse kalp sektesinden ölürdü herhâlde. Elimde olmadan gülüyorum. Ona olan isyanımın bitmediğini görmesi hâlen hoşuma gidiyor. Sonra onun nefret ettiği ilahiyi mırıldanıyorum:

Ben bir dağın ağacıyım,
Ne tatlıyım ne acıyım,
Ben Mevlâ'ya duacıyım,
Derdim vardır inilerim.
Dağdan kestiler hezenim,
Bozuldu türlü düzenim,
Ben usanmaz bir ozanım,
Derdim vardır inilerim.

Susmamı ister gibi gözlerime bakıyor nemli gözlerle, sonra yalvarır gibi kekeliyor: "Benim adım dertli dolap." Kalbime bıçak saplanmış gibi susuyorum. Nasıl oluyor da her şeyi unuturken bunu hatırlıyor? İrade özgürlüğünü takıntı hâline getirdiği için insanı aciz ve edilgen gösteren her şeye bütünüyle düşman Reis Bey. Yadigâr Dadı bu ilahiyi söyledikçe öfke nöbetlerine tutuluyor. Ben de ona isyan etmeye cesaret edemediğim anlarda bu ilahiyi söylemeyi itiyat ediyorum.

Kırk yaşında, son günlerini yaşayan paşa babasının ve etraftaki sözü geçen akrabaların tazyikine dayanamayıp evlenmeye karar veriyor Nusret Bey. Köyden hatırı sayılır bir yakının, Beşir Ağa'nın, güzide kerimeleri Neveser Hanım'la izdivaç ediyor. Kendisi pek hassas, pek narin bir kız. Bir kayanın ucunda yetişmiş nergisi andırıyor. Kopmak için sert bir rüzgâr bekleyen nazenin bir bünyesi var. İki sene sonra ben doğuyorum. Benden sonra her sene biraz daha kötüye gidiyor sıhhati. Okula başladığım sene onu hep yatakta hatırlıyorum. Kayasından kopan nergis gün be gün kuruyor. Evin işleri için, becerikli ama sürekli mızmızlanan, aksi ve fütursuz gündelikçi bir kadın tutuluyor. İsmi de berbat geliyor bana: Şöhret. Onu hafızamda eteğinin ucunu belindeki lastiğe iliştirmiş hâlde sürekli zemini temizlerken buluyorum. Ucu dantelli diz donu komiğime gidiyor ama evde gülmek ya da dalga geçmek gibi düşkün şeyler ceza kanununun bentleri ve fırkalarına göre suret-i katiyetle yasak. Nusret Bey şaşmaz nizamından ödün vermiyor ama eskisi kadar keskin olmadığını, hâl ve hareketlerinde bir iştahsızlık, derine sirayet etmiş ince bir keder olduğunu seziyorum. Aramızdaki zayıf bağ annemin öldüğü gün bir daha bağlanmamak üzere kopuyor. Annemin ölümünden sonra Şöhret Kalfa, Nusret Bey'in paslanmaz çelikten nizamına en fazla bir sene dayanabiliyor. Sonra köyden Yadigâr Dadı'yı gönderiyorlar. Berbat bir evlilikten sonra köydeki kulübesine terk edilmiş, etraftaki tanıdıkların yardımlarıyla hayatını ancak idame ettirebilen bir gariban. Aileye de büyük hürmeti var. Annemin de dadılığını yapmış üstelik. Beni görür görmez sarılıp hüngür hüngür ağlıyor. Nusret Bey böyle sulukları sevmez ama o gün o da gözlerini penceredeki kar manzarasına kaçırıyor. Boşuna dememişler: Gönlümüzdeki en beyaz ağrıların ressamıdır kar. Belki de vicdan azabı.

Yadigâr Dadı kurumuş aile ağacımıza yeniden can veriyor. Nusret Bey'in de ona karşı bir zaafı oluşuyor. Anayasamız, kandil gecelerinde mevlidlerle, öfkeli anlarımızda sık sık salavatlarla ihlal ediliyor. En şedid zamanlarında bile Nusret Bey, Yadigâr Dadı'nın kâbesini yıkmaya cesaret edemiyor. Bu arada büyük bir hukukçu olmam için eve sürekli özel muallimler gelip gidiyor. Sırf onun dahli olduğu için nefret ediyorum hukuktan. Annemin ölümünden onu mesul tutmadan edemiyorum. Aramızdaki bürudet üniversite yıllarında çatışmaya dönüşüyor. Evdeki dört duvarı hukuk kitaplarıyla kaplı misafir odasında düzenlenen hukuk sohbetlerini bir köşeden takip etmeme müsaade ediliyor. Bazen derslerime giren profesörlerin de iştirak ettiği bu sohbetlerde kimi zaman benim de fikrim soruluyor. Hukuk ve adalet hakkındaki fikirlerim henüz tekâmül etmediği için birkaç cümleyle geçiştiriyorum bu yoklamaları.

Nusret Bey bu toplantılarda da her zamanki gibi net ve kati duruyor. Ona göre insan özünde iflah olmaz bir caniydi. Bu sebeple umutla değil şaşmaz bir nizamla ıslah olabilir veya zapt u rapt altında tutulabilirdi. Avrupa'daki nizam şiddetli ve caydırıcı cezalar üzerine tesis edilmişti. Bir Avrupalı, içindeki nizam ve adalet aşkından değil şiddetli cezanın korkusundan uyardı kanunlara.

Silik köşemden şahit olduğum bu konuşmalar beni dehşete düşürüyor. Nusret Bey konuştuğu zamanlarda elimde olmadan hayalimde bir giyotinin sürekli kelle kestiğini hayal ediyorum. Sonra kellelerle dolan sepet değiştirilir bu arada çaylar tazelenir ve giyotin intizamlı bir şekilde kelle kesmeye devam ederdi.

Ağır ceza reisinin söylediği hiçbir şey saçma, mübalağa veya saptırılmış değildi. Beni en çok da Nusret Bey'in bu haklılığı ürkütürdü. Bu tecrit edilmiş mükemmellik arzusu, hayatın içindeki mucizevi kusura zıttı bana göre. Sokakta gördüğü aç dilenciyi evine götürüp doyuran bir arkadaşımı ömrüm boyunca kıskanmıştım. Benim böyle bir şey yapmam cinayete denk sayılırdı hâlbuki.

Çok sürmeden insanlığı kurtaran bu sıkıcı toplantılar yerine öğrenci evlerindeki serseriliğe, vurdumduymazlığa ve umutsuzluğa kendimi teslim ediyorum. Etrafımı Jilet gibi, Serdar Fahri gibi, İhsan Süreyya gibi nev'i şahsına münhasır umutsuzlar çeviriyor. Onların kendilerinden başlayarak hayatı yok saymaları hoşuma gidiyor. Onlar gibi olamayacak kadar mahdut bir ruhum var. Belki de bu yüzden bana cazip geliyor hayatları. Kimseyi ürkütmeden onlara takılıyor, ara sıra onlardan görünmek için öksüre öksüre tütün çekiyorum.

Bunları hatırlarken ayağıma doğru yaklaşan idrar akıntısına bakıyorum dalgın. Reis Bey yine kekeliyor: "Benim adım dertli dolap." Üzüldüğü vakitlerde altını ıslatıyor. Küçük düşürücü bu intikamdan aldığım hastalıklı zevkten dolayı kendimi kınıyorum. Ama ara ara tekrar etmeden de duramıyorum bu adiliği.

Jilet hiç lazım değilken konuyu değiştiriyor: "Ben ne zaman öleceğimi biliyorum. Seksen yaşında, bir kokteyl partisi köşesinde, etrafımda bana hayran kadınların ortasında, kır saçlı bir yakışıklı olarak öleceğim. Azrail yerine on sekizlik bir dilber, dudağımdan öpecek ve ruhumu alacak."

Öğrenci evinin köşelerine yayılmış, ninni dinler gibi Jilet'i dinliyoruz. Bu izbenin hiç bu kadar sükûnet içinde yüzdüğü görülmemiştir.

Serdar Fahri çubuğundan çektiği dumanı havaya savuruyor. Jilet'e ilk onun cevap vereceğini anlıyorum hemen: "Metruk bir bunak olarak Darülaceze'de ölecek ve cehennemin dibine gideceksin Jilet."

Jilet, Fahri'yi umursamadan kahkaha atıyor: "Senin cehenneme inandığını bilmiyordum Fahri, kuzum."

Fahri'nin derisi narkozlu olduğu için iğne ona tesir etmiyor: "Ben inanmasam da cehennemin dibine gideceksin Jilet."

"Peki, sana gelince?" diyor Faruk, Fahri'nin yüzüne bakmadan.

Fahri havaya savurduğu dumanı baygın gözlerle takip ederken "Bana gelince ben 4. Murad'ın yirmi sekiz yaşında öldüğü bir dünyada daha fazla yaşamak istemiyorum. Yirmi yedi yaşında Bağdat fatihi olmak ve yirmi sekiz yaşında da ölmek istiyorum." diye cevap veriyor ona.

İhsan Süreyya elindeki Senfoni dergisini sehpaya bırakıp konuşmaya dâhil oluyor:

"İhtiyar Tolstoy kafayı yemeden önce şöyle demiş bir yazısında: 'İnsan yaşadığını fark etmediği bir ânı gerçekte yaşamamıştır.' Şu hâlimize bir bakın, yaşamıyoruz ki ölelim. Ben bir sandalyenin ölmesi gibi öleceğim mesela. Kimse öldüğümü fark etmeyecek. Bir ayağım aşınacak önce, sonra tellerim gevşeyecek ve oturulmaz hâle geleceğim. Kimsesizler mezarlığında unutulmuş biri gibi, tavan arasında unutulacağım."

İhsan Süreyya Balkan göçmeni bir muhacirdi. Kendisini hiçbir yere ait hissedemeyen bir vatansızdı. Paltosunu hiç çıkarmaz, paltonun yakası içeride dışarıda sürekli kalkık olurdu. Burnu ve kulakları devamlı kırmızı; elleri devamlı beyazdı. Kadınlardan çok korkardı. Eğer evlenirse ilk gece kalp sektesinden öleceğinden emindi.

Ebu Nuvas, bana bakıp tebessüm ediyor: "Senin nasıl öleceğini söyleyeyim mi Adil?"

Aklım Yadigâr Dadı'da olduğu için "Çok istiyorsan söyle" diyorum keyifsizce.

"Sen bütün dünyayı dolaştıktan sonra ihtiyar bir seyyah olarak öleceksin. Tıpkı gazalara çıkan büyük dedelerin gibi. O zaman hiçbirimiz hayatta olmayacağız. Bizi hatırladıkça hüzünleneceksin."

İçimdeki muannit his genç yaşta öleceğimi söylediği için ihtiyarlık hâlimi hiç düşünmemiştim. Eğer o yaşları görürsem kendisini terk edip ahirete giden dostlarına dargın, aksi bir ihtiyar olacaktım şüphesiz. Sarıyayla'daki dede ocağına avdet edecek, kışlık bir takke giyecek, pantolonumu çoraplarımın içine sokacaktım. Kireç boyası duvarları Adıyaman tütününden sararmış, gömme dolaplı, yer minderli bir evin erik ağaçlarına açılan penceresinden annemin güzel günlerinden kalma papatyaları seyrederken İhsan Süreyya'nın unutulduğu tavan arasını

düşünecektim. Ölünce hepimiz bu ağır uykudan uyanacağız Ebu Nuvas. Ve bunak Rus haklıydı: "İnsan yaşadığını her an fark etmediği bir hayatı gerçekte yaşamamıştır."

Kimseye bir şey demeden çıkıyorum öğrenci evinden. Yadigâr Dadı'nın yerleştirildiği bakımevine uğruyorum. Ona güllü lokum götürüyorum. Beni görünce sessizce ağlıyor. "Allahumme salli ala seyyidina muhammed." Felcin ağırlaştırdığı dilinden salavattan başka bir şey çıkmıyor. Haftada bir kere muhakkak uğrayıp saçlarını tarıyorum, tırnaklarını kesiyorum. Son gidişimde onun yerine boş odasını buluyorum. Kalp sektesinden öldüğünü söylüyorlar bana. Salavat getire getire kavuşmuş Muhammed'ine. Elimdeki lokum paketi yere düşüyor. Sanki üzerime beton döküyorlar. Kaç ay öylece kalakaldım bilmiyorum. Resepsiyonist çocuk kapımı çalıp beni karakoldan istediklerini haber veriyor. Sebebini soruyorum. Bunak bir ihtiyarın boynunda benim adım ve kaldığım otelin adresi yazılıymış. "Boynunda mı?" diye soruyorum Nusret Bey'in anlamsız yüzüne şaşkınlıkla bakarak. "Evet, boynunda" diye cevap veriyor pos bıyıklı komiser. Sonra pvc kaplanmış ipli kâğıdı bana uzatıyor. Adımın ve adresimin yazıldığı kâğıda bakıyorum hiçbir şey düşünmeden. Kâğıdın arkasını çeviriyorum "Benim adım dertli dolap" yazıyor. Bu cümle Nusret Bey'in ayağıma kapanıp yalvarmasından daha fazla tesir ediyor bana.

Birbirimize yeniden alışmaya çalışıyoruz sonraki haftalar. Rolleri değiştiriyoruz yalnızca. Nusret Bey hayattan umduğunu bulamadığı için çocukluğuna avdet ediyor. Ben annemin kanserli yatağında terk ettiğim çocukluğumdan nefret ettiğim için ihtiyarlığa göçüyorum. İlk zamanlar alışmam zor oluyor bu sıkıcı yeniliğe. Nusret Bey'i sık sık hasta bakıcıya emanet edip umutsuzların kucağına bırakıyorum kendimi. Hukuktan sonra edebiyat fakültesini de terk ediyorum.

"Edebiyat fakültede öğrenilmez" diyor Jilet.

"İzbeler" yazarının tespiti dikkatimi celbediyor: "Edebiyat, Gorki'nin üniversitelerinde öğrenilir. İlk üniversitesini hatırla: bir harabede köpeklerle sabahladığı gece..."

Jilet'in ağzından ilk defa hakikate benzeyen bir şey duyuyorum. Faraç'ın yerinde oturmuş nargile çekiyoruz. Faraç, Suriyeli bir mırra ustası. Fatih'te kırk yıldır işlettiği bir kıraathanesi var.

Ebu Nuvas Ortadoğu'dan gelen haberler üzerine burnundan soluyor ama öfkesini çıkaracak kimseyi bulamıyor:

"Dünyada ne kadar çok acı, zulüm ve ihanet varsa o kadar İngiliz ve Yahudi vardır. Meşhur meseldir, büyük okyanusta iki balık kavga ediyorsa oradan yakın zamanda bir İngiliz geçmiştir. Gerçek bir sanatı, felsefesi, hatta tarihi olmayan; Henri rahatça zina yapsın diye kendi dinini bile kendisi uydurmuş; dünyaya masum bebekleri öldürmek için gönderilmiş beyefendi yamyamların diyarı. Orwell'in dediği gibi riyakârlar ve züppeler ülkesi..."

Serdar Fahri ince bir sigara sarıp tabakasına koyduktan sonra bir tane daha sarmaya başlıyor ve her zamanki sakinliğiyle Ebu Nuvas'a cevap veriyor:

"Ne kadar çok ağladın Mısırlı. Allah, kitabında iman edenlerin mağlup edilemeyeceğini yazmıyor mu? Neden kendi imanınızı sorgulamak yerine işini yapan düşmanlarınızı suçlayıp duruyorsun? Şu yaşadığın hayata bak. Senin İngilizlerden ne farkın var?

Ebu Nuvas sözlerine hemen destek bulacağını zannettiği için neye uğradığını şaşırıyor.

Bu sebepten olsa gerek soruya cevap bile veremiyor.

Fahri sardığı ikinci sigarayı Ebu Nuvas'a uzatıyor. Ebu Nuvas titreyen bir sesle onu reddediyor: "Ben sigara kullanmıyorum."

Fahri hiçbir şey demeden mütebessim bir yüzle sigarayı uzatmaya devam ediyor. Ebu Nuvas'ın kulağına eğilip "Faraç'ın yerinde ikramlar geri çevrilmez" diyorum. Mecburen sigarayı alıyor ve acemice birkaç fırt çekip bitene kadar elinde tutuyor. Bir daha da küskün bir çocuk gibi konuşmalara dâhil olmuyor.

Serdar Fahri içeriden ninni tonunda dışarıya yayılan "Biktup ismek ya habibi" parçasını dinleyip çubuğunu çekmeye başlıyor.

İhsan Süreyya ilk defa tattığı helli kahvenin keyfini çıkarıyor.

Süleyman Salih, Senfoni dergisinde o ay çıkan kendi yazısını otuz sekizinci defa okuyor.

Rıdvan Hüseyin, Yazıcızâde'nin Tevarih-i Al-i Selçuk'unu okurken çıraktan mırra istiyor.

Jilet, etrafını pürdikkat süzerek yeni kitabına eklemek için her teferruatı zihnine kazıyor.

Aylardır hikâye yazamayan Celâl doğum çığlıklarıyla ilk cümlesini haykırıyor:

"Kitaplarım olmasaydı babamın kötü bir taklidi olacaktım."

Serdar Fahri bu cümleye muhalefet şerhi düşüyor: "Şimdi de babanın iyi bir taklidisin Celâl. Boşuna kaderinden kaçmaya çalışma, baba insanın içinde yaşadığı evdir."

Celâl, Fahri'ye kulak vermeden yazmaya devam ediyor.

Söz Celâl'den çok beni vuruyor. Celâl'in cümlesini içimden tashih ediyorum: "İsyanım olmasa Nusret Bey'in kötü bir taklidi olurdum."

Jilet gözlem ameliyesi bittikten sonra Ebu Nuvas'ın az önceki mevzusuna geri dönüyor: "Asil İngilizlere yaptığın hakaretler, kediyle ulaşılamayan ciğer arasındaki münasebete benziyor Ebu Nuvas. İngilizlik dünyaya şiirsel bir dokunuştur."

Ebu Nuvas cevap vermiyor ona. Onun yerine Serdar Fahri bir kral edasına bürünerek Jilet'i hafife alıyor: "İngilizler ile şiir arasındaki münasebet eşekle hoşaf arasındaki münasebete benzer. Çabuk bu aptalca iddianı ispat et züppe adam!"

Jilet biryantinli saçını eliyle yokladıktan sonra: "Büyük Britanya'daki bütün kuğular Kraliçe'nin malıdır. Bundan daha güzel bir şiir olabilir mi acaba, soruyorum sana?" diye cevap veriyor ona.

Rıdvan Hüseyin kitabı okumayı bırakıp Jilet'e karşı çıkıyor: "Arkasında yüz yirmi bin kişilik bir orduyla Sina Çölü'nden geçen pos bıyıklı bir sahipkıranın kum fırtınası içindeki hüzünlü silueti daha güzel bir şiirdir bence. Fakat eşekler et yiyemez maalesef."

Celâl hikâyeyi bırakıyor. Yazmaktan kaçmak istediği her hâlinden belli oluyor.

Benim aklım ise Fahri'nin sözüne takılı kalıyor. Belki de Fahri haklıydı, ben de Nusret Bey'in iyi bir taklidiydim ve onun görünmez evinde yaşıyordum.

İçimde bir hiss-i kable'l vuku vardı. Kıraathanenin yazıhanesinden evi arıyorum. Kimse açmıyor. Hastabakıcı böyle şeylere bir türlü alışamadı. Adam işinden başka bir şey bilmeyen bir makineye benziyor. Acil durumlarda nereyi arayacağına dair numara listesi bırakmadığım için kendime kızıyorum.

"Fatih, cenazesinin üzerine ilim talebelerinin ayaklarından çıkan tozların serpilmesini vasiyet etmiş. Başka da şiir bilmiyorum ben." diye araya giriyor Celâl.

Celâl'in tarihle ilgilenmesi şaşırtıyor beni. Çoktandır Üsküdar'da yalnızlık eylemi yapıp Nail-i Kadim divanı okumuyorduk. "Ben yokken tarihe sarmış olmalı" diye düşünüyorum. Zavallı Celâl gülünce gözleri kısılır ve kaybolurdu. Benim için bu, Rudolf Valentino'nun yüzünden daha sevimli bir şeydi. Âşık olup yüz bulamadığı kızlar bunu anladığında Celâl çoktan ölmüş olacak. Fahri eksik söylüyordu. Celâl babasının mızmız ve gariban bir taklidiydi. Garibanlık denilince insanın aklına çay, simit ve Celâl'in gülerken kısılan gözleri geliyordu.

Şiir konusu dallanıp budaklanmadan ünlü çay tüccarımız Hacıosmanoğlu, tarihin unutulmuş bir sayfasından sökün edip geliyor. Herkese belli belirsiz bir neşe sirayet ediyor. Ebu Nuvas bile biraz canlanıyor.

"Oooo, büyük çay tüccarımız da teşrif ettiler. Söyle bakalım bugün kaç bin lira batırdın Osmanoğlu?" diyor Fahri.

"Günde en az üç bin lira batırmadan yaşadığımı hissedemem ben. İstedikleri kadar dünyaya hâkim olmaya çalışsınlar ona tapanlar. Ben onu her gün kaybedeceğim ve batıracağım."

"İşte şiir bu!" diye haykırıyor İhsan Süreyya.

Ebu Nuvas yalnızca benim duyabileceğim bir sesle mırıldanıyor:

"Dünyanın bütün kuğuları kraliçenin değildir."

Yine kimseye haber vermeden ayrılıyorum şamatadan. Eve döndüğümde kimseyi bulamıyorum. Bakıcıya sebepsiz yere öfkeleniyorum. Kapının zili çalıyor. Koşarak gidip açıyorum. Komşu, Nusret Bey'in acilen hastaneye kaldırıldığını haber veriyor. "Ne olmuş?" diye soruyorum. Nusret Bey'in banyoda kayıp kafasını çarptığını söylüyor. Dilim tutulduğu için bir şey diyemiyorum. Doktor elime filmleri verip "beyin kanaması" diyor. Ameliyat riskliymiş, durum fazlasıyla ciddiymiş. Ameliyata rağmen komadan çıkamayabilirmiş. Ölüme hazırlıklı olmalıymışım.

Konuştuğu sözlerden bir şey anlamıyorum. Pencere kenarındaki çiçek dikkatimi çekiyor. Kimse ilgilenmediği için mi yoksa komaya giren hastaların umutsuz haberlerinden mi solmuş acaba? Kendisini dinlemediğimi fark edince doktor da benim baktığım yere bakıyor. "Çiçeğiniz kurumuş" diyorum. Doktor cevap vermeden yüzüme bakıyor anlamsızca.

Cenazeye hukuk camiasının bütün önde gelen simaları iştirak ediyor. Cenazeden çok adli yıl açılışını andırıyor. Ağlayamıyorum, konuşamıyorum, hiçbir şey hissetmiyorum. Nusret Bey'in yokluğunun benim için ne manaya geldiğini bilmiyorum.

Fahri kalabalığa katılmadan mezarlığın duvarı üzerine uzanıyor. İlk toprağı Celâl atıyor. Mezarda kendi babasını gördüğüne eminim. Jilet cenazeye katılmak yerine çelenk gönderiyor. Çelenk hayata dokunan İngiliz şiirini andırıyor. Şiire bakıp kafiyelerini bulmaya çalışıyorum.

Herkes dağılıyor. Çölden farkı olmayan kalbimle yalnız kalıyorum. Haftalardır girmediğim kütüphaneli odaya Nusret Bey'in ölümüyle giriyorum. Belli ki okumam için masanın üzerine bıraktığı günlükleri de o zaman fark ediyorum. Hâkimliğe başladığı gün tutmaya başlamış günlükleri. Çoğu günler "Bugün adaleti bir kez daha sorguladım" gibi kapalı veya "Suç ve ceza üzerinde düşünmek kumarbaz ve saralı bir Rus'un romanına terk edilemeyecek kadar ciddi bir iştir" gibi edebiyata düşmanlığını izhar eden birer cümleyle geçiştirilse de ondan fazla defter duruyor önümde.

Nusret Bey'in kırk yıla yakın hayatını gün gün yeniden yaşıyorum. Günlükler bitene kadar evden hiçbir yere ayrılmıyorum, hiç kimseyle görüşmüyorum, misafir kabul etmiyorum. Bu iş Reis Bey'le son hesaplaşmamız oluyor. Bilhassa neredeyse tamamı bana ve ona ayrılmış son defteri kaç kez yeniden okudum bilmiyorum. Yaşadığımız olayları yeni baştan bu defa onun gözünden yeniden ve yeniden düşünüyorum.

"Oğlum bugün masamın üzerine 'Reis Bey' piyesini bırakmış. Edebiyatla alakam yok ama oğlumdan aldığım tek hediyeyi görmezden gelemezdim. İki saatte bitirdim. Anladım ki oğlum beni merhamete çağırıyor. Müellif dünyayı merhametin kurtaracağına inanıyor. Peki, merhamet nedir ve onu göstermek kimin hakkıdır? Beni asıl alakadar eden bu sual. Bugünkü duruşmada karşımda baba görünümünde yaşayan bir ölü vardı. Küçücük kızı tecavüz edilip öldürülmüş. Katile merhamet göstermek benim hakkım değil yaşarken ciğeri sökülmüş bu babanın hakkıdır. Bir caninin idam edilmesi, şerrinin bulaşabileceği diğer bütün insanlara merhamet etmek değil midir? Bilmiyorum. Hayatımı adadığım bu soruların iki saatlik bir çözümü olduğuna inanmıyorum. Keşke inanabilseydim"

"Oğlumun büyük bir hukukçu olmasını istedim çünkü onda merhameti ve adaleti terkip edecek bir istidad görüyorum. İnsanlığa yeni bir şey teklif edebilir. Politikacıların yapbozu olmuş bir hukuk adil olamaz. Bu sebeple Mecelle'ye olan saygımı hiçbir zaman kaybetmedim. Çünkü adaletin insani değil ilahi bir şey olduğuna inandım hayatım boyunca. Oğlum bunun farkında, hem de bu yaşta. Profesör Cevdetgil yine aynı klişeyi savundu bugün: 'Demokrasi kötü sistemlerin en az kötüsüdür.' Ona Aristofanes'in Atina komedilerini, Aristo'nun ve Platon'un Devlet'ini hediye ettim. Belki de demokrasi kötü sistemlerin en kötüsüdür. Bunu müdafaa ederken hepsinin birden üzerime çullanacağını biliyordum. Öyle de oldu. İnsanlığın; icat edildiği topraklarda idam edilmiş bir sisteme mahkûm edilmesi ne kadar da hazin. En başta Sokrates, Platon ve Aristo bunun farkındaydılar. Demokrasinin budalalığını örtmek için temsilî demokrasi diye bir saçmalık uyduruldu. Onlara demokrasiyle yükselmiş hiçbir medeniyet olmadığını hatırlattım. Niyazi benim teklif ettiğim sistemi sordu. Bana göre büyük bir medeniyetin tek şartı meritokrasi temelli aristokrasiydi. Cevdetgil meritokrasinin ütopya olduğunu iddia etti. Ona tarihte dönem dönem tesis edilmiş bir şeyin ütopya olamayacağını söyledim. Yapılması lazım gelen bu sistemi inşa edip tefessüh etmemesi için mekanizmalar kurmak. Kenan beni ve

kendilerini ayrı ayrı işaret ederek ‘Açık toplum ve düşmanı’ diye haykırıyor. Ona sömürgelerden elde edilen ganimetler tükendiği zaman açık toplumun bir illüzyon olduğunu göreceğini söylüyorum. Açık toplum illüzyonu emperyalizmin makyajıdır. Gece yarısına kadar mücadele ettim ama hiçbiri fikrimi kabul etmedi.”

Hep öyleydi. Hayatında tek bir fikrini bile kimseye kabul ettiremedi. Okyanus ortasındaki kendi küçük adasında yalnız başına yaşadı. Şimdi düşününce Nusret Bey’in bu tahammül edilmez yalnızlığı bana hüzün veriyor nedense. Hâlbuki eskiden tiksindirirdi beni.

“Bugün oğlum beni annesini öldürmekle suçlayıp evi terk etti. Neveser öldüğü gün hayatımın yarısı gitmişti. Bugün kalan yarısı da gitti. Dünya’da bir şeyim kalmadı. Ben artık ölü bir adamım. Adalet sarayım temelinden kül oldu.”

“Yadigâr Dadı’nın gizlice Adil’le buluştuğunu biliyorum. Bugün onu karşıma oturtup adamakıllı bilgi alıyorum. Hukuku bırakmak içini rahatlatmamış ben sevmiyorum diye edebiyat fakültesine kayıt yaptırmış. Kötü bir pansiyonda kalıyormuş. Gündelik işlerle geçiniyormuş. Dadıyla para göndersem asla kabul etmez. Sevdiği yemekleri götürmesi için tembih ediyorum. Oğlumun hayatını intizam hastalığımla mahvettim. Gidip yalvarmama aptal gururum mani oluyor.”

“Yadigâr Dadı felç geçirdi. Onu bakımevine yatırmak perişan etti beni. Keşke ona bakabilecek mevkide ve kudrette olabilseydim. Maalesef değilim. Ona merhametle muamele etmeleri için bakıcı kızlara her gittiğimde bir hediye götürüyorum. Yine gündelikçi kadınlara alışmaya çalışmak beni çok yıpratıyor. Artık kendi kendime itiraf etme zamanım geldi zannederim. Hafıza zafiyeti başladı. Yemek yiyip yemediğim gibi en asli şeyleri dahi unutmaya başladım. Ateh getiren bir zavallı olmaktan korkuyorum. Cinayet olduğuna itikad etmesem kafama sıkmaktan bir an bile tereddüt etmem. Allah’ım insanların başına bela olmadan canımı alsan olmaz mı?”

“Artık mazimdeki büyük şeyler dışında bir şey hatırlayamaz oldum. Onları da tek tek kaybediyorum üstelik. Ben kopuk bir düğmenin büyük intizamsızlık addedildiği bir paşa konağında yetiştim. Hayatımda babamın saçımı okşadığını hatırlamıyorum. Paşa babamla hiçbir zaman “siz” makamından daha fazla samimi olamadım. Bu hastalıklı nizam tutkusu ben istemeden ruhumu istila etti. Fakat tuhaf bir şekilde babamın beni çok sevdiğini hissettim ömrüm boyunca. Bunu her daim hissettirmeye nasıl muvaffak oldu bilmiyorum. Bildiğim tek şey ben oğluma onu çok sevdiğimi bir kez bile hissettiremediğim. Acaba Neveser onu deli gibi sevdiğimi hissetmiş midir? Hissetmiştir. Neveser tepeden tırnağa kalpti. Bunlar bu deftere yazdığım son şeyler. Artık yazacak bir hafızam kalmadı. Eğer bu satırları okuyorsan senden tek bir isteğim var: Beni affet oğlum.”

Günlükleri bitirince masanın üzerinde bırakıyorum. Kalbime bakıyorum: bomboş. Yalnız boğazımda ciğerime doğru inen bir yanma hissediyorum. Cenazeden bu yana gözlerimdeki kuruluk devam ediyor. Ağlayamamak lanetine duçar olduğuma inanıyorum.

Ertesi gün üniversiteye gidip af hakkımı kullanmak için dilekçe veriyorum. Öğrenci İşleri’nde Profesör Cevdetgil’i görüyorum. Hukuka devam edeceğimi duysa pek sevinirdi herhâlde. Ama beni tanımıyor. Camdaki yansımama bakıyorum. Kimindi bu vahşi hayal? İzbelerden birinde kapmış olmalıyım onu. Bir sokak berduşuna benziyordum. Eve dönünce saatlerce banyoda temizleniyorum. Nusret Bey’in ince bıyığı dışında vücudumdaki bütün kılları kazıyorum. Dolabındaki takım elbiselerinden birini giyip ayakkabısını ayağıma geçiriyorum. Sonra da balkonda asılı olan bastonunu alıp hasır koltuğuna oturuyorum. Annemin yüzünden yansıyan ışık begonyaların ve yaseminlerin arasından yüzüme yansıyor. Yadigâr Dadı kahvemi getirip sehpaya bırakıyor. Bir müddet gıptayla yüzüme baktıktan sonra: “Tıpkı babanıza benziyorsunuz küçük bey” diyor. Tebessüm ediyorum. “Sen de gençleşmiş ve güzelleşmişsin dadı” diye mukabele ediyorum ona. Dadı aşina bir şeyler mırıldanıyor. Ne dediğine kulak kabartıyorum:

Yunus bura gelen gülmez,
Kişi muradına ermez,
Bu fanide kimse kalmaz,
Derdim vardır inilerim.

Derviş Yunus eydür ahı,
Gözyaşı döker günahı,
Hakk’a âşıkım vallahi,
Onun için inilerim.

Dadı ilahiyi kesip yüzüme bakıyor. Sonra neden ağladığımı soruyor merhametle. Kekeleyerek “Benim adım dertli dolap” diyebiliyorum ancak. Dadı “Altınızı ıslatmışsınız küçük bey” diyerek hâlimi haber veriyor biraz utanarak. Ona sarılıp hıçkırarak yalvarıyorum: “Beni affet baba.”■

Sepetçilik Tarihe Karıştı

Ahmet Sıvacı

Teknolojinin gelişimiyle birlikte kaybolmuş ya da kaybolmaya yüz tutmuş el zanaatlarından öyleleri var ki pek bilinmezler. Küçük yerleşim birimlerinin izbe yerlerinde varlıklarını sürdürmeye çalışırlar. Gün gelir sessizce yok olurlar. Onları turistik amaçlı iş yapan yerlerde görürsünüz. Adeta ilk defa keşfedilmiş ya da çağlar öncelerinin ürünleri gibi bakar insanlar onlara. Oysa bilmezler ki alın teri, göz nuru dökülerek ve bütünüyle insan zekâsının sihirli parmaklarda vücut bulmuş ürünleridir. Saz sele sepetçilik de işte bunlardan biri. Adını çoğu kimsenin belki de hiç duymadığı, dahası görmediği geleneksel el mesleklerinden biri.

Develi ilçesi Sindelhöyük kasabası; dünyaca ünlü, çok sayıda kuş türünün yaşadığı, Kayseri'nin gözbebeği Sultan Sazlığı'nın hemen yanında, şirin, köklü bir yerleşim birimi. Son saz sele sepetçisinin varoşlarda bulunan, aynı zamanda iş yeri olarak kullandığı evine gidiyorum. Tozlu, yer yer taşlı varoş yollarında ilerleyen araba, bir süre sonra tipik, tek katlı, büyükçe kapılı ama köy evi görünümünde bir evin önünde duruyor. Dışarıdan bakıldığında evin damında, adını sonradan öğrendiğim berdiler ve kındıralar var. Bunlar Sultan Sazlığı'ndan kesilerek toplanmış; bir tür lifli, belki kamışgillerden denilebilecek türden. Dış kapıdan içeri girildiğinde göze çarpan ilk şey uzun ve geniş üstü açık avlu, ahır, tezekler, sağda solda gelişigüzel duran mutfak eşyaları, sol köşede odun ateşinde yemek pişirmek için kara taşlardan yapılmış ya da kararmış seyyar ocak; hani bir köy evinin bahçesinde ne bulunursa

o tür şeyler. Bütünüyle her şey o kadar doğal ki... Adeta sımsıcak bir tablo. Kartpostallık manzara. Üstelik benim ülkemden. Yabancı kartpostallardaki gibi yalancı cennetler, yalancı baharlar gibi buz gibi değil. İşte bu yüzden onları sevemiyorum ya! Sol tarafta üstü kapalı uzunca bir çardak ve altında berdilerin, kındıraların arasında çalışan bir adam görüyorum. Bu son saz sepeti ustası Süleyman İlipınar. Mavi gözlü, yaşını göstermeyen, numaralı gözlükler arkasında sevecen bakışlı, incecik bir adam. Hemen arkasında, onun adeta sihirli parmakları ile dokuduğu, yok yok ördüğü demek daha doğru olacak, çeşitli boy ve tiplerde saz sele sepetler. Bunlar adeta birer sanat eseri gibi. Bir süre hayranlıkla seyrediyorum.

Bütün doğal güzellikleri, çekicilikleriyle hatta ilginçlikleriyle müşteri bekliyorlar ya da öylesine arz-ı endam ediyorlar açık havada. Üstelik hiçbir makinenin ellerinden, dişlerinden, homurtusundan geçmeden. Beni görünce ayağa kalkıyor ve dış kapıda karşılıyor son saz sele sepetçisi. Tanışıyoruz ve çardak altına oturup sohbete başlıyoruz. Hava son derece sıcak. Ağustos ayı. Buz gibi limonata ikram ediyor bana eşi Firdevs Hanım. Serinliyorum. Firdevs Hanım'ın

da kındıra adlı bir lifli bitkiden ya da nasıl denir sazdan hasır kilim ördüğünü öğreniyorum. Hasır kilimler çardağın bir köşesinde rulo hâlinde öylece duruyorlar.

Sohbetimiz koyulaştığında bu yanık tenli, saf, temiz köy anası ördüğü hasır kilimleri bana gösteriyor. Yetmiyor; nasır tutmuş, kınalı parmaklarıyla bitki liflerinden nasıl ip ördüğünün tatbikatını yapıyor. Elinde ne bir alet var ne bir edevat. Ak yazmasının ucuyla alın terini silerken, onun çalışmaktan bereketli bir toprak gibi, yağmurdan sonra kabarmış toprak gibi olan ellerini öpmek istiyorum.

— Bana hasırcılığı anlatın nasıl yapılıyor nedir malzemeleri?

— Hasırın hammaddesi kındıra adlı bitki. Başka bir ottan yapılmaz. Yani berdiden hasır örülmez.

— Nasıl? Bir tezgâh var mı?

Firdevs Hanım iki adet çubuk getiriyor. Karşılıklı ve aralarında yaklaşık 1,5 metre ya da istenilen hasırın boyunda aralık olmak üzere bir düzeneğin, daha doğrusu iki baştan yere çakılmış sırığın üstüne koyuyor. Daha sonra naylon ipler gerilmiş iki çubuğun arasına. Naylon ipler ortada tarak adı verilen tahtadan yapılmış bir düzeneğin deliklerinden geçiriliyor. Firdevs Hanım iki çubuğun arasına gerilmiş olan naylon iplerin

arasına oturuyor ve eline aldığı kındırayı naylon iplerin arasından enine, alttan ve üstten geçiriyor, sonra da tarakla başa itiyor. Bir başka kındıra alıyor ve aynı sistemi ona da uyguluyor. Sıradan bir el dokuma tezgâhından sistem olarak farkı yok. Tabii ki bu daha ilkel.

— Genellikle hangi boylarda dokuyorsun?

İki metreden başlayarak dört metreye kadar dokuyorum. Genellikle isteğe bağlı. Eskiden işimiz iyiydi. Ancak şimdilerde yılda yalnızca 65-70 tane yapabiliyoruz. Çünkü talep olmuyor.

Süleyman İlipınar, Develi ilçesi, Sindelhöyük kasabası 1949 doğumlu. Nam-ı diğer "Kamyonun Oğlu Sefil" Mehmet Ağa ile Sultan Hanım'ın 3 çocuğundan biri. Yalnızca okur-yazar. Babası o küçükken sele sepet yaparken annesi Sultan Hanım da hasır örermiş. Okumak, gönlünde hâlâ kanayan bir yara gibi duruyor son saz sele sepetçisi Süleyman İlipınar'ın. Buna rağmen yüzünden gülümseme hiç gitmiyor.

O günleri şöyle anlatıyor, içi burkularak;

— Okula gitmek istiyordum. Yaşıtlarım ilkokula giderken onlara özlemle bakardım. Ama babam gitmemi istemez ve kendisiyle birlikte hasır örmemi isterdi. Sürekli baskı yapardı bana. Annem benden yana olurdu ama elinden bir şey gelmezdi. Çünkü evimizin başka geliri yoktu. Hasırcılıktan, sele sepetçilikten ekmek yiyorduk. Belki de babam haklıydı ama benim de çok istediğim şeyler vardı ki bu okumaktı. Bu yüzden evden kaçtım. Dokuz yaşına kadar kaçtım. Rahmetli annem benim yüzümden babamdan dayak yerdi. Çaresiz kaldım ve dokuz yaşımda babamın yanında sazdan sele sepet örme işine başladım. Askere gidene kadar çalıştım yanında. 1969 yılında askere gittim. Dönüşte yine aynı sele sepet işine başladım.

— Kurtulamadın yani?

— Nasıl kurtulacaksın. Baba mesleği. Eğer bu işin adına meslek denirse. Aslında okumak için zaten yaşım çoktan geçmişti. Başka bir zanaat da bilmiyordum. Köy yeri işte. Sana ne öğretmişlerse onu yapmaya mecbursun. Şehre gitmek, orada bir zanaat belleyip yine orada yaşamak, hatta şehirli bir kız ile evlenmek; bütün bunlar tabii ki gerçekleşmeyecek bir rüyaydı benim için. Hayal bile etmem mümkün değildi aslında. Zaten kimselere söyleyemediğim isteklerimdi. Söylesem, eminim o zamanlar babamdan bir güzel dayak yerdim. Ben bu gençlik hayalleriyle, gerçekleşmeyeceğini bile bile yaşarken günler, aylar, seneler gelip geçti. Evlenme çağım geldi. Ama evlenmek için bende ne para var ne pul. Aha! Şu gördüğün yerde hiç durmadan sepet örüyorum. Sazlığa gidiyorum, suyun içine giriyorum, kes babam kes.

— Ne kesiyordun?

— Aha! Şunları. Şu damda gördüğün berdileri. Kındıraları. Hep ben kesip getirdim bunları.

— Nasıl getiriyordun o zamanlar?

— O zamanlar şu gördüğün külüstür motor yoktu. Gençtim. Sırtlayıp getirebildiğim kadarıyla getiriyordum. Yetmedi, bir daha git. Yine yetmedi, yine git, beline kadar suya gir, kes Allah kes. Senin anlayacağın, akşama kadar ev ile Sultan Sazlığı arasında mekik dokuyordum.

— Üşütüp hastalanmıyor muydun?

— Bazen hastalanıyordum ama şikâyet etmeye hakkım mı var?

— Niye yok?

— Çalışacağız ki ekmek yiyeceğiz. Babama söylesem bile babam "Gençsin, bir şey olmaz" der sustururdu beni. İkinci defa desem azarlardı tabii ki. Diyeceğim o ki yatağa düşmediğin sürece çalışmaya mecbursun. Zaten kalabalığız. Gardaşlarım küçük. Boğaz durur mu? Anam bir mantı yapardı 5 dakika geçmeden koca tencerede hiçbir şey kalmazdı. İkisine de Allah rahmet etsin.

— Kazanıyor muydunuz?

— He ya! İyi kazanıyorduk o zamanlar. Yaptığımız sepetleri daha pazara götürmeden, buraya gelip alıyorlardı insanlar.

Allah var, pazarda da sepetlerimiz iyi gidiyordu. Şimdi mi? Yüzüne bakan yok.

— Eee, daha sonra?

— Ne bilmek istiyorsan sor, cevaplayım.

— Nasıl evlendin? Görücü usulüyle tabii ki değil mi? Firdevs Hanım'a dünürcü düştünüz yani.

Süleyman Usta gülüyor gevrek gevrek. Tabii ki yanında oturan eşi Firdevs Hanım da öyle. Birbirlerine bakıyorlar. İkisinin de bakışlarında hâlâ masum bir aşkın sessiz, sözsüz ifadesini görüyorum. Ama onun gözleri uzaklara dalıyor ve mahcup bir şekilde gülümsüyor...

— Kaçırdım...

— Hadi!

— He ya! 1977 yılında kaçırdım. Anasının, babasının, kardaşlarının peşimize düşmesi, asıp kesmesi bile umurumuzda değildi. Ölümü bile göze almıştık.

— Jandarma? Düşmedi mi peşinize?

— Yoook! Niye düşsün ki kızı zorla kaçırmadım. Aha! Söylesin. Hatta o istedi. Benim gibi yakışıklıyı, para kazanan adamı nerde bulacaktı ki? "Kız Firdevs kaçak mı?" dediğimde ikiletmedi bile.

İkisi de kahkahayla gülüyorlar. Ne de olsa artık yaşlılar. Gençlikte olanlar, tatlı bir anı olarak gençlikte kaldı. Dahası o heyecanı yaşadıkları için mutlular.

— Kaçtık kaçmasına da evlenecek durumda da değilim o sıralar. Nerede bende o kadar başlık parası. Ama işte yanımda, söylesin Firdevs Hanım. Takıntı vardı. Yemedim, içmedim bir köşeye üç-beş kuruş attımdı.

— Takıntı ne?

— Taze geline ne takılırsa o. O zamanki şartlar içinde. Bilezik, beşli falan filan işte. Gücümün yettiği kadar bir şeyler. Ne de olsa taze gelin. Kaçtı diye mahzun bırakılır mı öyle? Delikanlılığa sığar mı? Benim de şanım var. Anası babası da zaten razı olmaz. Araya köyün büyükleri girdi de biz öyle barıştık. Allah razı olsun jandarma başçavuşu da yardımcı oldu bize.

— Başlık parası?

— Verdik bir şeyler az da olsa.

Süleyman Usta ile Firdevs Hanım'ın evliliklerinden çocukları Mustafa, Ayşe, Sultan ve Mehmet doğmuşlar.

Onlara torunlarını soruyorum.

— Mustafa'nın; Halil İbrahim, Süleyman ve Mehmet adlarında çocukları var. Kızımız Ayşe'nin de Fatma ve Şakir. Sultan'ın iki çocuğu var, Melek ve Özden. Oğlum Mehmet askerden geldi henüz bekâr. Evlenecek. Ama önce işini bulacak. Sonra da köyde bir kızla yuva kuracak, Allah nasip ederse.

Çevreme göz gezdiriyorum. Müşteri bekleyen, kullanılma yerlerine göre yapılmış, daha doğrusu el emeği, göz nuru ile örülmüş irili ufaklı sepetler var. Stoklanmış. Adeta modern sanat eserleri gibi.

— Sele sepetçilik hangi malzemelerden yapılıyor?

— Kındıra ve berdi dediğimiz şu gördüğünüz sazlardan yapılıyor.

— Nereden temin ediyorsunuz bunları?

— Sultan Sazlığı'ndan. Suyun içine girip orakla kesiyorum. Orada kurumaya bırakıyorum.

— Ne kadar zamanda kuruyor?

— İki ayda istediğim gibi kuruyor. Daha sonra bir araçla buraya getirip şu damın üstüne atıyorum.

— Ne tür bir bitki bu kındıra?

Son saz sele sepetçisi Süleyman Usta eline kındıra denilen bir sazı ya da bitkiyi alıyor ve parçalara ayırarak bana gösteriyor.

— İçi süngerimsi. Dışı ise parlak tıpkı kamış gibi. Ama tabii ki kamış gibi sert değil bunlar. Kındıra bitkisi kat kat parçalardan meydana geliyor. Oldukça esnek bir bitki bu. Çok fazla kuruduğu zaman sele sepet örmekte zorlanıyorum.

— Ne yapıyorsun o zaman?

— Üstlerine biraz su serpiyorum.

Süleyman Usta'nın elinde tahta saplı, bıçağa benzer ama her iki tarafı da keskin olmayan, ayrıca ucuna yakın bir yerde ve eninde geniş çaplı bir delik olan metal bir alet var. Ona "şiş" ya da "mil" diyor. İşte, tek aleti bu Süleyman Usta'nın.

— Sele sepetler nerede kullanılıyor ya da kaç türlü sele sepet var?

— Sele sepetler değişik alanlarda kullanılıyor. Odun-tezek taşımak için yapılanlar var. Bunlar 40x60 cm ebatlarında oluyorlar. Ekmek koymak için de sepetler yapıyorum. Bunlar "D, E" şeklinde oluyorlar. Genel olarak adlandırılırsa:

1. Ahır Sepeti
2. Saman Sepeti
3. Zahra ya da Hububat Sepeti
4. Küp Sepeti ya da yöresel ifadeyle "Lüğlük"

— Nasıl örüyorsun?

Süleyman Usta kındıraların içinden 3 tane alıyor. Üç tanesini yan yana getiriyor ve bir başka kındıra alarak bu üçlüyü onunla bağlıyor. Sonra avuçları arasında bükmeye ya da rulo olarak sarmaya başlıyor. Gerçekten çok ilginç geliyor bana. Ne tezgâh var ne de yardımcı bir araç.

— Bu şekilde ellerimin arasında örmekle sele sepetin tabanını ya da merkezini oluşturuyorum. Dairesel bir şekilde oluşturduğum merkezin etrafında sürekli dolandırıyorum.

— Elips gibi bir şey.

— Artık siz nasıl ad verirsiniz bilemem ama başlama noktam burası ve böyle gelişiyor. Tabanı istediğim ölçüde olduğunda bu defa yine bir kenardan yukarıya doğru bükerek boyunu örmeye başlıyorum. Tabii ki boyu istenilen ölçülerde oluyor. Hemen şunu da belirteyim sele sepetler için kullanacağım kındıra ya da berdilerin sürekli ıslak olması gerekiyor. Kurumaya yüz tuttuklarında ıslatıyorum onları.

— Günde kaç tane yapıyorsun?

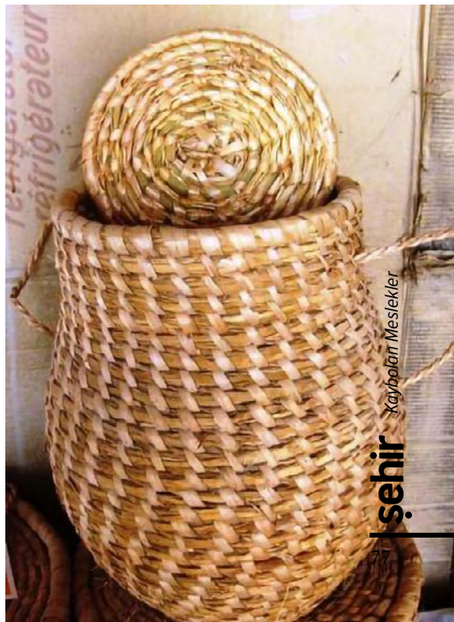

— “D” şeklinde olanlardan günde 2 tane yapabiliyorum. Vazo tipi olanlardan 4 tane rahatlıkla yapabiliyorum. Berdi ya da kındıra malzemeli sehpadan 1 tane çıkıyor.

— Taşıma amaçlı sepetlerden başka da yapıyor musun?

— He ya! Dedim ya vazo yapıyorum. Sehpa yapıyorum. Ancak şu anda onlar burada yoklar. Patates sepeti de büyük ebatlı olduğundan günde yalnızca 1 tane çıkarabiliyorum. Gördüğünüz gibi bu iş bütünüyle bilek gücü istiyor. Yoğun çalıştığınız zaman bir noktada yoruluyorsunuz.

— Peki ya pazarlama işi?

— Pazarım yok. Pazar babamın zamanında vardı. Çok eskiden yani. İsteyen buraya gelip alıyor. Ya da turistik bölgelerden sipariş veriyorlar. Eskiden çok sipariş alırdım. Ama naylon malzemelerden yapılma sepetler piyasaya girdiğinden bu yana işlerim artık hiç iyi değil. İnsanlar onu tercih ediyorlar. Dedim ya yalnızca turistik yerlerde ilgi görüyor.

— Peki, ne olacak bu işin sonu? Senden başka yapan var mı?

— Kayseri’de tek ben varım. Zaten Türkiye’de de yapan çok az kişi var. Çocuklar öğrenmek istemediler. Onlar haklılar tabii ki. Bundan ekmek yenmiyor artık.

— Yetkililer ilgilenmediler mi seninle?

— Ara sıra geliyorlar. Resim çekiyorlar. Aksaray’da 2007 yılında Halk Eğitimi Merkezinde dokuz ay kurs öğretmeni olarak görev yaptım. İleriki yıllarda bir daha da kurs açmadılar. Bu mesleğe ilgi yokmuş. Sanırım bende son bulacak.

Bir yalnız adam. Sihirli parmaklarıyla inanılmaz sanat şaheserleri yapan adam. Bir dokun bir ah işit. Bu koca köy evinde eşi Firdevs Hanım ile birlikte yaşıyorlar. Çocukların her biri bir yere gitmiş. Ara sıra arayıp soruyorlar o kadar. Son saz sele sepetçisi Süleyman İlipınar ve eşi Firdevs İlipınar bu zanaatın son temsilcilerindendi. Başka gelirleri de yoktu, emekli aylıkları da. Çaresiz yapacaklardı saz sele sepetçiliği. Bu iş onlar için ekmek demek, geçim demekti. Başta Kayseri Sultan Sazlığı, sazlıktaki berdiler, kındıralar, kuşların, Süleyman Usta’yı gördüğünde attıkları sevinç çığlıkları, onların hayatlarından birer parçaydı. Ancak teknolojik gelişmeler, tercihler, çıkan neyse yakışan o, saz sele sepetçiliğini tamamen bitirdi. Çevrede

gördüğüm, ustalık isteyen 1 metre boyunda sepetlerin yüzüne bakan yok. Olmayacak da. Geçmişe rağbet olsaydı bitpazarına rahmet yağardı deniyor ya! İşte tıpkı öyle.

Ancak Süleyman İlipınar’ın eski bir hastalığı tekrarladı. Köy evinin geniş avlusunda artık farklı ebatlarda, farklı biçimlerde, hiçbir alet kullanmadan, küçücük bir çakı ve nasır tutmuş parmaklarıyla, sadece zekâsını kullanarak ördüğü sele sepetler kaldı. Bir daha iş yapamadı. Eskiden olduğu gibi evinin geçimini sağlamak için Sultan Sazlığı’na gidemedi. Buz gibi suya girip yüzlerce türden kuşun çığlıkları arasında berdi de kesemedi, kındıra da. Türünün son temsilcisi, su motorlu, garip aracına yükleyip düşemedi yola. Kuruması için seremedi damlara. Yaz aylarında, yine kendisinin, yine berdilerle yaptığı çardak altında, Firdevs Hanım’ın yaptığı tavşankanı çayı yudumlarken, çatlak dudaklarında açık-saçık bir türkü ile sepet öremedi.

Ve bir gün... Uzun tedaviler gördüyse de bir gün berdisini, kındırasını, o ilginç, delikli küçük çakısını toplayıp bu dünyaya veda etti. Ocak söndü, hanesinin kapısı kapandı, bir daha açılmamak üzere. Çocukları uzun yollardan geldiler ve babalarını sonsuz âlemin ilk giriş kapısının önüne koydular. Üze üze, ağlata ağlata. Kendisinden sonra eşi Firdevs Hanım bir daha el sürmedi ne berdilere, ne kındıralara, ne hasırlara. Son sepetçinin yapıp bıraktığı ve satılmayan sele sepetlere dönüp bakmadı herkesler gibi. Ham maddesi Kayseri Sultan Sazlığı’ndan temin edilmiş, adına berdi de kındıra da denilen lifli bitkilerden imal sepetler şimdilerde stok yapılan yerde ya da çardak altında öylece sessiz sedasız üst üste duruyorlar. Ta ki kardan, yağmurdan çürüyene kadar da duracaklar. Dahası onları çalan da olmayacak duvardan atlayıp. Çünkü yeni çıkan, renk renk naylon şeritlerden örülmüş, çok daha sağlam, çok daha dayanıklı, temizlemesi kolay ve de kullanım alanı çok olan sepetler dururken diğerlerinin yüzüne niye bakılsın ki! Üç-beş daha fazla verir, kendisine en fazla faydası olanı tercih eder. Öyle ya! Ahır temizlenecek. Berdiden yapılanlar kaç defa kullanılır? Beş-on, bilemedin on beş. Ya diğeri? Kullan kullanabildiğin kadar. Kokmaz, çürümez. Seninle yaşar. Sen ölürsün o ölmez.

Firdevs Hala... Oğulları, babalarının ölümünden sonra onu yalnız başına, kasabadaki büyük evinde bırakmadılar. Farklı kullanım alanları olsa da yalnızca Ürgüp, Göreme gibi yerlere götürüldüğünde turistlerin ilgisini çeken sepetlerle ilgilenmediler bile. Onlar da biliyorlardı ki nereye götürecekler, kime satacaklar. Firdevs Hala, çekip gitti onlarla birlikte. Büyük tahta kapıya, belki o kendisi için emr-i Hak vaki olana kadar açılmayacak kapıya koca bir asma kilit vurarak. Kapıdan çıkarken son defa, bilmem kaç yıllık eşi, bunca yıllık helali, gencecik bir kızken Süleyman sevdasına kapılıp kaçtığı, Kamyonun Oğlu lakaplı, saz sele sepet ustası Süleyman Usta’nın ördüğü sepetlere bakarak. Ve... Ah! Yalan dünya. Yalancı vefasız, hayırsız, eli yüzü boyalı dünya. Firdevs Ana’nın kirpiklerinden birkaç damla tuzlu gözyaşı esmer yüzüne dökülürken, son saz sele sepetçinin kapısı kapandı, kolay kolay bir daha açılmamak üzere. Belki de hiç.■

III. Uluslararası Develi – Âşık Seyrani ve Türk Kültürü Kongresi Kitapları Üzerine

Mustafa Erdoğdu

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; şehir ve çevresinde yapılan sempozyumları, araştırma metinlerini, çalıştayları kitaplaştırmaya devam ediyor. Daha önce 2.sini yayımladığı Uluslararası Develi Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü Kongresi'nin 3.sünü de yayımlayarak kültür hayatımıza dâhil etti. Bu tür yayınların sırf yöresel kültür ve tarih açısından değil Türkiye kültürü ve tarihi açısından önemi zamanla daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü yapılan şey geçmişi geleceğe taşımak, bugünde gelecek bilincini oluşturmaktır.

Nitekim kitabın sunumunda Prof. Dr. Recep Özkan meseleyi çok güzel bir biçimde anlatır:

"İnsan denilen canlının diğer canlılardan ayrılan önemli özelliklerinden biri de kültür üreten bir varlık olmasıdır. İnsan ürünü olan kültür, aynı zamanda toplumsal kimliğin oluşmasında temel unsurdur. Toplumsal kimliğin belirleyicisi olan kültür, içinde yaşanılan toplumun binlerce yıldan beri nesiller arası aktarılarak gelen inanç, gelenek, görenek, örf, âdet, yaşam şekli, hayata bakışı, düşünme biçimi olup kısaca yapıp ettiği, eylediği her şeydir.

Hayatta ve ayakta kalabilmek için bireylerin küçük yaştan itibaren, öncelikle yakın çevresinden başlayarak içinde yaşadığı toplumun kültürünü çok iyi öğrenmesi/öğretilmesi gerekmektedir. Kendi tarihini kendi nesline öğretemeyen milletlere, başkaları kendi istedikleri tarihi istedikleri şekilde öğretirler. Hüseyin Nihal Atsız'ın da dediği gibi 'Bir millete, geçmişini unutturmak, onu yok etmenin ilk şartıdır.' sözünden ders çıkararak geçmişimize sahip çıkıp araştırılan konuları gelecek kuşaklara yazılı eserler ile bırakmamız gerekir. Toplumsal tarih ve kültürün tam anlamıyla toplumu oluşturan bireylere uzun süreli gelecek planlamalarında benimsetilmesi önemlidir."

Bir milleti oluşturan hafıza ve dil böyle mümkündür. Çünkü geleceği geçmişi olanlar değil tarihi olanlar tayin eder.

"Toplumların ayakta ve hayatta kalabilmeleri bireylerine toplumsal kültürü öğreterek kimlik ve kişilik sahibi olmalarını sağlamakla birebir ilişkilidir. Bunun için de her bireyin önce en yakın çevresinden başlayarak uzak çevresini ve dünyayı çok iyi tanıması gerekmektedir. Özellikle de doğup büyüdüğü çevreyi ve o çevrenin kültürünü, tarihini tanıyarak aidiyet geliştirmesi gerekmektedir."

Bu anlamda Kayseri'de yapılan araştırmalar, tezler, çalıştaylar, kongreler ve sempozyumlar bizim için özellikle ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü milletlerin tarihleri şehirlerin, şehirlerin tarihleri de o şehrin çevresinin tarihi ile kurulur ve yazılır. Kayseri'de üniversiteler, belediyeler, sivil toplum örgütleri önemli etkinliklere imza atarlar. Kayseri merkezle birlikte şehrimizin ilçelerinde de benzeri etkinlikler merkezi aratmayacak biçimde devam eder. Bunun şüphesiz en önemli örnekleri de Uluslararası Develi Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü Kongresi sempozyumlarıdır.

"Kayseri Develi ilçemizde 2022 yılında 30 Haziran-2 Temmuz arasında düzenlenen 3. Uluslararası Develi Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü Kongresi'nin ana konusu; Develi, Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü olarak belirlenmiştir. Türk kültürü, Develi ve Âşık Seyrânî ile ilgili bilimsel çalışmaları paylaşmayı, bu alanlarda çalışan bilim insanlarını bir araya getirerek iş birliğini sağlamayı ve yeni çalışma alanlarının oluşmasına katkıda bulunmayı amaçlayan kongre; Develi, Âşık Seyrânî ve Türk kültürü ile ilgili paneller ve yine bu üç alanla ilgili hakem değerlendirme süreci sonucu kabul edilen bildirilerin sunulduğu paralel oturumlardan oluşmuştur."

Ülke içinden ve ülke dışından onlarca akademisyenin katıldığı, Türk kültürü ve Seyrânî ile alakalı tebliğlerin sunulduğu kongrede Develi hakkında da önemli bilgiler elde edilmiştir; onlarca akademisyen ve bilim adamının sunumları ile yeni bilgilerin teyidi yapılmıştır. Kongrede yapılan birbirinden kıymetli bu bilimsel tebliğleri merak eden herkesin istifade edebilmesi için bu eserler yayın hayatına kazandırılmıştır. Develi ile ilgili merak edilen birçok hususu kapsayan bu eser ilgilileri için kaynak bir eser niteliği taşımaktadır.

"1. Kongrede 7 farklı ülkeden yaklaşık yüz bilim insanının katılımıyla, Âşıklık Geleneği ve Âşık Seyrânî ile ilgili 33, Develi ile ilgili 23, Türk Kültürü ile ilgili 30 olmak üzere toplamda 86 bildiri; 2. Kongrede de 7 farklı ülkeden katılım gerçekleşmiş olup Develi ile ilgili 21, Seyrânî ile ilgili 22, Türk Kültürü ile ilgili 91 olmak üzere toplam 134 bildiri kabul edilmiştir. Elinizdeki bu kitaplarda da 3. Kongreyle ilgili bildiriler yer almaktadır."

3. Uluslararası Develi Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü Kongresi'nde sunulan bildiriler, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları tarafından üç kitapta toplanmıştır. Kitabın birinci cildinde; Develi'nin üzerinde bulunduğu eşsiz mirası ve sahip olduğu potansiyelleri özellikle yeni nesillere anlatmak, aktarmak ve tanıtmak için Develi ile alakalı bildiriler toplanmıştır. Eserin ikinci cildinde, en büyük kültürel değerlerimizden olan Seyrânî'mizin çağlar ötesine söylediği şiirleri ve fikirlerini tanıtma amacıyla Seyrânî ile ilgili bildiriler yer almaktadır. Eserin üçüncü cildinde, Türk kültürünü oluşturan ve bizi biz yapan değerler hakkında önemli sunumlar yer almaktadır. Türk kültürü ile ilgili merak edilen birçok şeyi kapsayan üçüncü cilt de ilgilileri için kaynak bir eser niteliği taşımaktadır.

Bilhassa belediyelerin yöresel ve mahallî tarihi, kültürel unsurları, sanatsal değerleri tanıtıcı böylesi kitapları yayımlaması gerçekten de çok kıymetlidir. Bu eserin yayımlanmasında emeği geçen, evvela sunumlarıyla eşsiz katkı sağlayan değerli hocalarımıza ve Develi Belediyesi ile Kayseri Büyükşehir Belediyesine teşekkür etmek kitapseverler olarak bizlere bir borçtur.■

İÇLİ KETE

HAZIRLANIŞI

Ilık suyun içinde maya ile şekeri eritene kadar karıştırın. Mayalı suya sütü, tuzu, 3 yumurtanın akını ve zeytinyağını ilave edin. Un ekleyerek yumuşak bir hamur elde edene kadar karıştırın.

Mayalanması için 30 dakika bekletin.

İç harcı için tereyağını eritin. Un ekleyip, kısık ateşte pembeleşene kadar kavurun.

Mayalanan hamurdan eşit büyüklüklerde bezeler yapın. Elde edilen beze sayısının yarısını yarım santim inceliğinde açın. Açılan hamurların üzerine eritilmiş tereyağını sürün.

Açılan yufkayı üst üste dizin ve sararak bir rulo yapın. Kalan bezelere de aynı işlemi uygulayın. Elde ettiğiniz iki ruloyu da buzdolabında 45 dakika bekletin.

Ruloları eşit büyüklüklerde kesin. Kesilen hamurları oklava ile açıp iç harç ekleyerek hamuru dikdörtgen şekle getirin.

Kalan iki kenarı içe katlayarak kare şekline getirin. Üzerine toz şeker, yumurta sarısı ve zeytinyağını karıştırıp sürüm.

Çörek otunu serpip mayalanması için tepside 30 dakika beklettikten sonra 180 derece fırında üzeri kızarana kadar pişirin.■

Malzemeler

8 su bardağı un
21 gr yaş maya
3 yumurta akı
5 su bardağı ılık süt
1 çay bardağı ılık su
1 çay bardağı zeytinyağı
1 çay kaşığı toz şeker
1 tatlı kaşığı tuz
200 gr tereyağı
4 su bardağı un
1 tatlı kaşığı tuz
450 gr tereyağı
3 yumurtanın sarısı
1/2 çay bardağı zeytinyağı
1 çay kaşığı toz şeker
2 tatlı kaşığı çörek otu

Afiyet olsun...

Sağlıklı bir vücut için
KENT ekmek
ÇAVDAR ekmeği
ÇAVDAR ekmeği
EL DEĞMEDEN ÜRETİLDİ
450g
KAYTUR Kayseri Büyükşehir Belediyesi
www.kaytur.com.tr
kayturkayseri

KÜLTÜR SANAT GÜNCESİ

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ'A SOSYAL BELEDİYECİLİK ÖDÜLÜ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Yerel Yönetimler Dergisi'nin 9'uncu Ödül Töreni'nde, gerçekleştirdiği başarılı belediye faaliyetlerinden dolayı, Sosyal Belediyecilik Ödülü'ne layık görüldü.

Belediyecilik anlayışıyla hizmetlerine yoğun bir şekilde devam eden Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, bu yatırım ve hizmetleri ödüllerle taçlandırıyor. Başkan Büyükkılıç, yatırım ve hizmetlerin meyvesi olarak, birbirinden özel ve anlamlı ödüllere layık görülürken bu kez de Yerel Yönetimler Dergisi'nin 9'uncu Ödül Töreni'nde Sosyal Belediyecilik dalında ödüle layık görüldü.

Yerel Yönetimler Dergisi'nin Kayseri İl Kültür Merkezi'nde gerçekleşen 9'uncu Ödül Töreni'ne Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Hüseyin Beyhan, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürü Doç. Dr. Şükrü Dursun, il ve ilçe belediye başkanları katıldı. Ödül töreninde Yerel Yönetimler Dergisi yönetimine ve çalışanlarına teşekkürlerini ileten Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Hüseyin Beyhan, "İlimize dışarıdan gelen belediye başkanlarımıza hoş geldiniz diyorum. Bugün burada bir araya gelmemize vesile olan Yerel Yönetimler Dergisi yönetimine ve çalışanlarına bizi bir araya getirdiğinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Herkese saygılar sunuyorum" şeklinde konuştu.

EŞSİZ DEHA MİMAR SİNAN ANILDI

Mimarlık tarihine, yapmış olduğu eşsiz eserlerle damga vuran Mimar Sinan, vefatının 435'inci yılında yâd ediliyor. Kayseri'nin Ağırnas köyünde 1490'da doğan ve 17 Temmuz 1588'de hayata gözlerini yuman Sinan'ın ebediyete dek anılacağını vurgulayan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, mesajında, "17 Temmuz 1588'de hayatını kaybeden ve Kayseri'mizin gururu; bugün bile hâlâ ayakta olan, modern yapılara meydan okuyan eserleri ile hizmet eden ve dünyaya mâl olan eşsiz değerimiz Mimar Sinan'ı vefatının 435. yıl dönümünde rahmet, minnet ve saygı ile anıyorum" dedi.

Başkan Büyükkılıç, doğal güzellikleri, hayırsever ve kadirşinas insanı, kurum kuruluşlarının dayanışması, idarecisi ve kent sakinlerinin birlik, beraberlik ve dayanışması ile müstesna bir şehir olan Kayseri'nin, makarr-ı ulema makarr-ı evliya olduğunu, manevi iklimle de bir başka güzel olduğunu ifade etti.

Kayseri'nin manevi mimarları arasında yer alan, büyük deha Mimar Sinan gibi Anadolu'yu imar eden Allah dostlarını rahmetle andıklarını ifade eden Büyükkılıç, "Bu kadim şehirde eşsiz, hiçbir şekilde paha biçilmez bir medeniyet mirasının varisleri olarak bu hazinenin kıymetini bilmeli, şükretmeli ve bu zenginlikleri kuşaktan kuşağa gelecek nesillere en güzel şekilde aktarmalıyız. Öyle ki sahip olduğumuz değerlerin kıymetini bildiğimizi de Allah dostlarının, büyük işler başararak bu coğrafyada büyük izler bırakan derin şahsiyetlerin öğretilerine sahip çıkıp hayatımıza uygulayarak göstermiş oluruz" diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, Mimar Sinan'ın eserlerine, emeğini ve ilmini esirgemediği kadar ruhunu da kattığına vurgu yaparak, "17 Temmuz 1588'de hayata gözlerini yuman ve Kayseri'mizin gururu, dünyaya mâl olan eşsiz değerimiz Mimar Sinan ebediyete dek anılacak. Eserlerine, emeğini ve ilmini esirgemediği kadar ruhunu da katan Koca Mimar, adeta bu ölümsüz eserleri inşa etmiş, bizlere, bu cennet vatana hediye etmiştir" ifadelerini kullandı.

Medeniyetlerin beşiği Kayseri'den çıkarak dünyaya mâl olmuş mimarlık dehası Mimar Sinan'ı anmaya ve sanatını anlatmaya gayret gösterdiklerinin altını çizen Büyükkılıç, mesajına şöyle devam etti:

"Mimar Sinan'ın adını ilelebet yaşatacağız inşallah. Türkiye'nin en büyük millet bahçesi olacak Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde 'Mimar Sinan Müzesi ve Mimarlık Merkezi' kuruyoruz. Bu sayede kendisine olan minnet borcumuzu kısmen de olsa eserlerini koruyup gözeterek ödeyeceğimiz cennetmekân Mimar Sinan'ı saygı, rahmet ve minnet ile andığımı bir kez daha yinelemek istiyorum."

Başkan Büyükkılıç mesajının sonunda, eserleri halen dimdik ayakta olan, dua alan, rahmetle yâd edilen Mimar Sinan'ın, kişiliği ve mesleki dehasıyla ilham kaynağı olmuş örnek bir şahsiyet olduğunu da sözlerine ekledi.

KAYSERİ BASININA ÖZEL MÜZE

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, Kayseri milletvekilleri ve il protokolü ile birlikte Büyükşehir Belediyesi, Erciyes Üniversitesi ve Kayseri Gazeteciler Cemiyeti iş birliği ile 113 yıllık Kayseri basın tarihine

ışık tutacak Veli Altınkaya Basın Müzesinin açılış törenine katıldı.

Tarihî Kayseri Mahallesi olarak bilinen Tavukçu Mahallesi, Badem Sokak'ta Büyükşehir Belediyesi tarafından restorasyonu tamamlanarak hizmete giren Kayseri Gazeteciler Cemiyeti Veli Altınkaya Basın Müzesinin resmî açılış töreni gerçekleştirildi.

Açılış törenine Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın yanı sıra devlet erkânı, basın mensupları ve Kayserililer katıldı.

Başkan Büyükkılıç, müze önünde verilen kokteylde masaları tek tek gezerek, kentte görev yapan yerel ve yaygın basın mensupları ile sohbet etti. Başkan Büyükkılıç, Basın Müzesinin anlamlı ve önemli bir çalışma olduğunu belirterek, hem basın mensuplarına armağan hem de merhum Veli Altınkaya'ya vefa örneği olduğunu söyledi.

Merhum Altınkaya'ya Rahmet, Basın Camiasına Baş Sağlığı Diledi

Korona virüsten hayatını kaybeden Altınkaya'ya rahmet dileyen Büyükkılıç, pandemi döneminde merhum Altınkaya'nın virüse yakalanmadan bir gün önce kendisi ile radyo yayını yaptığını anlatarak, ailesine ve basın camiasına bir kez daha baş sağlığı diledi.

Başkan Büyükkılıç, müze fikrinin merhum gazeteci Veli Altınkaya'ya ait olduğunu belirterek Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Basın, milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hulâsa bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir' sözlerini hatırlattı.

24 Temmuz Gazeteciler ve Basın Bayramı'nı kutlayan Büyükkılıç, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Yükünüzün ağır olduğunu, sorumluluğunuzun ağır olduğunu biliyoruz. Gazetecilik ilkeleri ve meslek etiğine bağlı bir şekilde, kamuoyunu hızlı ve doğru bir biçimde bilgilendirmek amacıyla fedakârca çalışan dostlarımızın gününü kutluyorum. 16. yüzyıldan bu zamana kadar, ilk başlarda haber mektupları, daha sonra haber kitapları ile almanak adıyla hayatımıza giren gazete ve gazetecilik mesleğinin şimdi dijital boyut kazandığını hepimiz gözlemlemekteyiz. Geçmişten bugüne önemli bir gelişme gösteren Türk basını bu zamana kadar önemini hiç kaybetmedi, her zaman gündemde kaldı."

Başkan Büyükkılıç, Millî Mücadele Dönemi'nde faaliyet gösteren Anadolu basınının en önemli örneklerinden birisi olan Kayseri basınının, 1910 yılından günümüze kadar varlığını başarıyla sürdürdüğünü vurgulayarak "113 yıl önce Yunus Bekir ismiyle Kayseri Turan köyünde doğmuş olan hemşehrimiz gazeteciliği başlattı. Yerel gazeteler, televizyonlar, dijital yayın yapan televizyonumuz ve 14 radyomuz var. Ulusal basınımız ile iç içe olan yerel basınımız Kayseri'de oldukça güçlü. Emeği geçen siz dostlarımıza teşekkür ediyorum" dedi.

"Müzeyle Kuşaklar Arası Bir Köprü Kurulması Hedeflendi"

Birlik, beraberlik mesajı veren Büyükkılıç, müze hakkında bilgiler aktararak "Bu anlamlı ve özel müze ile Kayseri basınında kuşaklar arası bir köprü kurmayı amaçladık. Bu manada Kayseri'nin basın ve yayın alanında emeği bulunan şahsiyetler ile yine aynı alanda kullanılmış ekipman, malzeme, belge ile yayınların tarihî süreç içerisinde geçirmiş olduğu evreler ele alındı. Matbaa makineleri, eski fotoğraf makineleri, gazeteler, dergiler, radyolar, banyo odası ve daktilo gibi veriler ve eserler olacak. Böylelikle Kayseri basın yayın tarihinin yerel ve genelde gelişiminin daha iyi anlaşılması ve kuşaklar arası bir köprü kurulması hedeflendi" diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, müzeler şehri Kayseri'de, 6 bin yıllık tarihî geçmişi olan, şehrin kimliğini yansıtan, tarihini ve kültürünü anlatan birbirinden önemli müzelere bir yenisini daha eklediklerini belirterek Kayseri basınına hayırlı, uğurlu olmasını temenni edip, önümüzdeki günlerde sürpriz bir şekilde çeşitli müzeleri Kayseri ile buluşturacaklarını kamuoyu ile paylaştı.

Büyükkılıç, konuşmasında, tüm basın mensuplarına selam ve sevgilerini ileterek "Bu duygu ve düşüncelerle, zor şartlarda fedakârca görev yapan tüm basın mensuplarımızın 24 Temmuz Gazeteciler ve Basın Bayramı'nı bir kez daha kutluyor, görevini yaparken vefat eden basın mensuplarına Allah'tan rahmet diliyor, yöneticisinden çalışanına, muhabir ve kameramanından editörüne kadar tüm basın camiasına en kalbî duygularımla selam ve sevgilerimi sunuyorum" ifadelerini kullandı.

Altınkaya'nın Kızından Başkan Büyükkılıç'a Teşekkür

Daha sonra Başkan Büyükkılıç, merhum gazeteci Veli Altınkaya'nın kızı Kübra Nur'u kürsüye davet etti. Kübra Nur Altınkaya Şahin, Başkan Büyükkılıç'a teşekkür ederek "Babam bu müzenin hayalini çok uzun süre kurmuştu. Babamın adını müzeye vermeyi ilk siz açıkladınız, bizleri onurlandırdınız, çok teşekkür ediyoruz" dedi.

Vali Çiçek'ten Başkan Büyükkılıç'a Tebrik ve Teşekkür

Kayseri Valisi Gökmen Çiçek de Veli Altınkaya Basın Müzesinin vefa örneği olduğuna vurgu yaparak "Duayen bir gazeteci, bu şehre hizmet etmiş, düşünmüş, yazmış bir kaleme Büyükşehir Belediyesinin gösterdiği bir vefa örneğidir" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ı gösterdiği bu vefa örneği için tebrik ederek kendisine teşekkür eden Vali Çiçek, basını güçlü bir kentte basın müzesinin olmasını anlamlı bulduğunu söyledi. Çiçek, Kayseri'nin güzelliklerini hep beraber anlatmaya devam edeceklerinin altını çizerek birlik ve beraberlik mesajı verdi.

AK Parti Kayseri Milletvekili Ayşe Böhürler ise medyadan gelen milletvekili olarak vefa, kadirşinaslık örneği sergileyen Başkan Büyükkılıç'ı tebrik ederek, basın tarihi ile medya mensuplarının yaşadığı sorunlara değindi.

"Çok Güzel Bir Eser Ortaya Çıktı"

Kayseri Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Metin Kösedağ da açılış konuşmasında, bugünün Kayseri basını açısından çok önemli bir gün olduğuna vurgu yaparak şöyle konuştu:

"Yaklaşık 4 yıl önce rahmetli Veli Altınkaya Kayseri'ye basın müzesi oluşturmak istediği fikrini söyledi ancak ömrü vefat etmedi. Sağ olsunlar Büyükşehir Belediye Başkanımız Memduh Büyükkılıç, Erciyes Üniversitesi Rektörümüz Sayın Fatih Altun ve Süleyman Çetinsaya İletişim Fakültesi Dekanı Hakan Aydın ve ekibi ile Mehmet Sena Kösedağ bu bayrağı aldılar, bugüne kadar getirdiler, çok güzel bir eser ortaya çıktı. İçerisinde çok önemli veriler var. Bu müze Kayseri basınının geleceğine de ışık verecektir."

Erciyes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih Altun ise Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Erciyes Üniversitesi ve Gazeteciler Cemiyetinin iş birliği ile uzun uğraşlar sonucunda önemli bir eserin Kayseri'ye kazandırıldığını ifade ederek emeği geçen herkese teşekkür etti.

İNANÇ TURİZMİNE KATKI SAĞLAYACAK İNCESU KENT MÜZESİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Büyükşehir Belediyesi destekleri ve İncesu Belediyesinin katkıları ile restorasyonu devam eden İncesu Kent Müzesinde teknik inceleme yaptı.

Medeniyetler şehri Kayseri'nin tarihine ve turizmine sahip çıkan Başkan Büyükkılıç, bu kapsamda İncesu ilçesi Bulgurcu Mahallesi'nde restorasyonu devam eden ve İncesu Kent Müzesine dönüştürülecek olan Aziz Eusthatios Kilisesi'nde incelemelerde bulundu.

Restorasyon çalışmalarındaki son durum hakkında Kent Tarihi ve Tanıtımı Daire Başkanı Gürcan Senem'den bilgiler alan Başkan Büyükkılıç, adeta iğneyle kuyu kazdıklarını nitelendirdiği ekibe kolaylıklar diledi.

Başkan Büyükkılıç'a, kilisenin fresklerinde tarihî belge değeri olan tasvirler hakkında kapsamlı bilgi verildi. Burada açıklamalarda bulunan Başkan Büyükkılıç, Kapadokya'nın kapılarından biri olan İncesu'da olduklarını belirterek "Değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Anadolu şehri Kayseri, Kayseri'nin en önemli parçalarından biri olan İncesu'muz. İncesu'muzdaki değişik dinî eserlerimizi restore ederken bunun yanında değişik inançlara mensup olan kesimlerin de yapılarıyla ilgili onları ayağa kaldırma ve daha sonra da şehrin beklentisine cevap verecek bir anlayış ile müzeye dönüştürme yönünde çalışmamız sürüyor" dedi.

"İğneyle Kuyu Kazma Mantığı İçerisinde Önemli Bir Çalışma Yapılıyor"

Restorasyon çalışmalarında sona doğru yaklaştıklarını ifade eden Büyükkılıç, "Burada Aziz Eusthatios diye bilenen bir kilisenin çalışmasının sonuna doğru yaklaşıyoruz. Yok olmaya yüz tutmuş bir ortamda iğneyle kuyu kazma mantığı içerisinde önemli bir çalışma yapılıyor. İncesu'muza ayrı bir zenginlik katacağına inanıyoruz. Yeni bir destinasyon oluşturacağını düşünüyoruz. Medeniyetlerdeki zenginliğin getirdiği bir diğer eseri de böylece hayata geçirmiş olacağız" şeklinde konuştu.

Başkan Büyükkılıç, çalışmalarda emeği geçenlere teşekkür ederek "İnşallah şehrimiz için ilçemiz için büyük bir kazanım olacağına inanıyorum. Ülkemizin zenginliği olarak görüyoruz. Bütün zenginlikleri bağrında barındıracak olan bir kent müzesi ile İncesu'nun şahsında Kayseri ile ilgili yeni bilgilere hep beraber kavuşacağımızı paylaşmak istiyorum" diye konuştu.

Müzeler Şehri Kayseri'ye Bir Müze Daha

İncesu ilçesi Bulgurcu Mahallesi'ndeki Aziz Eusthatios Kilisesi içerisinde çalışmalar tüm hızıyla devam ediyor. Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve İncesu Belediyesi iş birliğinde hayata geçirilecek olan İncesu Kent Müzesi, kültürel alışverişi teşvik ederek, ziyaretçilerin deneyimlerini geliştirip şehir için ekonomik faydalar sağlayarak yerel turizm endüstrisine katkıda bulunacak.

1730 yılında yapıldığı belirtilen, 19. yüzyıl mimari özellikleri taşıyan Agios Dimitrios Kilisesi'nin yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülmesi ile hayata geçecek olan İncesu Kent Müzesi Projesi, ziyaretçilere bir rüyanın, bir bilinmezliğin içindeymiş hissini vermek amacı ile uçuş tüllerin, zarif sunum panolarının, özel renkli aydınlatmaların, cam yansımaların, yarı karanlık, sıra dışı anlatımların olduğu sürreal bir atmosferde şehri tanıtmayı amaçlayacak.

Şehrin tarih öncesi çağlardan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar yaşadığı değişimleri içeren kronoloji bölümünün de bulunacağı müzede film gösterimi, kent maketi, yanına ziyaretçi geldiğinde sesli ve ışıklı bir anlatımla şehrin her semtinin demografik yapısını, tarihî evlerini anlatan bölümler yer alacak. Anlatım panolarında kentin sanayi ve ticaretteki gelişimine ve özellikle bağcılığın önemine çeşitli dioramalar ile vurgu yapılacak. Bölgede yetişen çok çeşitli üzümler ve onlardan tarih boyunca yörenin elde ettiği ürünler dekor ve vitrinlerde gösterilecek.

Her yıl düzenlenen üzüm festivalinin filmi, yaratılan özel bir mekânda seyredilebilecek. Müzenin asma katında ziyaretçi, müze dükkân ile karşılaşacak. Müzede çocuk atölyeleri dijital anlatım tekniklerini içerirken, daha çok okuyarak, dinleyerek, çalıştaylarla, etkinliklerle öğrenme alanı, boyama yapabilecekleri bir toplanma alanı olarak tasarlanacak.

Yeni Bir Destinasyon

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç da geçtiğimiz günlerde İncesu Kent Müzesine dönüştürülecek olan Aziz Eusthatios Kilisesi'nde incelemelerde bulunarak detaylı bilgi almıştı. Başkan Büyükkılıç, "İncesu'muza ayrı bir zenginlik katacağına inanıyoruz. Yeni bir destinasyon oluşturacağını düşünüyoruz. Medeniyetlerdeki zenginliğin getirdiği bir diğer eseri de böylece hayata geçirmiş olacağız" demişti.

DÜNYADA KENDİSİNDEN SÖZ ETTİRECEK MOZAİK YAPISINA İNCELEME

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, İncesu ilçesi Örenşehir Mahallesi'nde devam eden ve İç Anadolu'nun en büyük mozaik yapısına ulaşılan arkeolojik kazı çalışmalarını yerinde inceledi.

İncesu ilçesi, Örenşehir Mahallesi, Köy İçi mevkiinde Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle Kayseri Müze Müdürlüğünün denetiminde arkeolojik kazılar tüm hızıyla devam ediyor.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, İncesu ilçesi, Örenşehir Mahallesi bölgesindeki arkeolojik kazı çalışmalarını yerinde inceledi. İnceleme gezisinde Başkan Büyükkılıç'a İncesu Belediye Başkanı Mustafa İlmek, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Elcuman da eşlik etti.

Büyükkılıç, yapılan kazı çalışmalarında gelinen son durum ve mozaikler hakkında arkeologlardan bilgiler aldı.

Burada açıklamalarda bulunan Başkan Büyükkılıç, "İncesu Örenşehir bölgesindeyiz. Burada Kayseri Büyükşehir Belediyemiz ve Kültür Bakanlığımızın iş birliği ile yapılan önemli bir kazı ile mozaiklerimizi gün yüzüne çıkarmaya çalışıyoruz" dedi.

"Dünyada Kendisinden Söz Ettirecek Boyutta"

Büyükkılıç, kazı çalışmalarında Roma ve Erken Bizans Dönemi'ne ait mozaiklerin dünyada kendisinden söz ettireceğini vurgulayarak şunları söyledi:

"Milattan sonra 3'üncü yüzyıl, Roma ve Erken Bizans Dönemi diye bilinen döneme ait olan mozaikler dünyada kendisinden söz ettirecek boyutta. Ben her şeyden önce Kültür Bakanlığımızın kıymetli ekibine, Büyükşehir Belediyemizin yine burada vermiş olduğu desteğin yanı sıra İncesu Belediye Başkanımıza da teşekkür ediyorum. Değerli hocamıza, müze müdürümüze teşekkür ediyoruz. Ve en önemlisi bize anlayışla bu çalışmalarımızı yapmamıza fırsat veren Örenşehir'imizin sakinlerine ve hemen buradaki yapının komşusu olan dostumuza, inşallah ondan da anlayış bekliyoruz."

Buradaki kazıyı daha verimli, daha hızlı bir şekilde sürdüreceklerinin altını çizen Başkan Büyükkılıç, "Her şeyden önce şehrimize hayırlı uğurlu olsun diyoruz. Gerçekten burası Türkiye'de değil, dünyada kendisinden söz ettirecek bir proje olarak şu anda bizim karşımızda duruyor. Şimdiden inşallah hayırlı uğurlu olsun diyorum" şeklinde konuştu.

Büyükkılıç'tan Vali Çiçek'e Teşekkür

Büyükkılıç, konuşmasının sonunda Kayseri Valisi Gökmen Çiçek'e, "Sayın Valimize bizlere olan her zamanki sıcak, süreci iyi yöneten ve iş birliğini önemseyen anlayışından ve yaklaşımından dolayı, vermiş olduğu desteklerden dolayı ayrıca teşekkür ediyorum. Sağ olsun var olsun" ifadelerinde bulundu.

İncesu Belediye Başkanı Mustafa İlmek ise çalışmaların devam ettiğine değinerek, Başkan Büyükkılıç'ın nezdinde Büyükşehir Belediyesi çalışanlarına ve emeği geçen herkese teşekkür ederek yapılanları sadece İncesu'nun, Kayseri'nin tarihini değil, Türkiye'nin de tarihini etkileyecek bir çalışma olarak niteledi.

Kazı çalışmalarının bilimsel danışmanlığını yapan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ) Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Can Erpek de konuşmasına, Başkan Büyükkılıç ve Büyükşehir Belediyesi ile İncesu Belediyesine teşekkür ederek başlayarak, mozaik kazı çalışmalarının hem mimari hem de ortaya çıkarılmış mozaikler bakımından Kapadokya bölgesi için oldukça önemli ve değerli bir çalışma olduğunu dile getirdi. Erpek, Kayseri Arkeoloji Müzesinin denetiminde gerçekleştirilen çalışmalarda bu yılki planların, yapının sınırlarına ulaşmak olduğunu kaydetti.

Kayseri Arkeoloji Müzesi Müdürü Gökhan Yıldız ise Başkan Büyükkılıç ve Büyükşehir Belediyesi ekiplerine şükranlarını bildirerek, "değerli" olarak nitelediği bilimsel çalışmaların yürütülmesine fırsat verdikleri için tüm emeği geçenlere teşekkür etti.

Geç Roma, Erken Bizans'a Ait Örnekler

Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle devam eden kurtarma kazıları sonucunda, MS 4. yüzyıl sonrası Geç Roma, Erken Bizans'a ait sivil konut örnekleri olduğu değerlendirilen yapıda yaklaşık 300 metrekare, sağlam mozaik taban döşemeler ortaya çıkarıldı. 10'dan fazla odası açılan, halen kazı çalışmaları devam eden yapı, tespiti yapılan İç Anadolu'daki en büyük mozaikli yapı olarak dikkat çekiyor. Yapıtta, geometrik ve bitkisel figürler ile Grekçe, Latince mozaik yazıtlar da dikkat çekiyor. Üzerinde Latince bir yazıt bulunan mozaik, dikdörtgen planlı bir yapının tabanında yer alırken, üzerinde Grekçe bir yazıt bulunan diğer mozaik ise kısmen korunmuş olan bir duvarla çevrili bir başka binanın tabanına döşenmiş bulundu.

BAŞKAN KEYKUBADİYE SARAYI'NDAKİ KAZI ÇALIŞMALARINI İNCELEDİ

Kayseri Şeker Gölü üzerinde bulunan Selçuklu Dönemi'ne ait Keykubadiye Sarayı'nda yapılan kazı çalışmaları tüm hızıyla sürerken Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, kazı alanında incelemelerde bulundu.

Keykubadiye Sarayı Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Ali Baş'tan kazı çalışmaları hakkında bilgiler alan Başkan Büyükkılıç, Selçuklu kenti Kayseri için çok önemli olan Keykubadiye Sarayı'nın gün yüzüne çıkarılması için kazı çalışmalarının Büyükşehir Belediyesi destekleriyle devam ettiğini belirtti.

2014'ten itibaren burada kazı çalışmaları yaptıklarını, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile Kayseri Şeker Fabrikası'nın çok büyük desteklerinin olduğunu anlatan Prof. Dr. Ali Baş, sorunsuz bir şekilde kazıların sürdüğünü ifade etti. Ali Baş, Başkan Büyükkılıç'a kazı çalışmaları sonrası ortaya çıkan Alaaddin Keykubad'ın sarayının da olduğu alanda kapsamlı bilgiler verdi.

"Tarihe Bir Kez Daha Işık Tutacak"

Kayseri'nin, Anadolu Selçuklu Devleti'nin diyarı olduğunu vurgulayan Başkan Büyükkılıç, "Sultan 1'inci Alaaddin Keykubad tarafından 1220'li yıllarda inşa ettirilen Keykubadiye Sarayı'ndaki kazı çalışmalarını yerinde inceleyip kazı başkanımız Prof. Dr. Ali Baş'tan bilgi aldık" dedi. Büyükkılıç, Keykubadiye Sarayı ile tarihe bir kez daha ışık tutacaklarını ifade ederek "İnşallah çalışmalarımız tamamlandığında kadim şehrimiz Kayseri, Selçuklu'nun en önemli ve güzel eserlerinden biri olan Keykubadiye Sarayı ile tarihe bir kez daha ışık tutacak" diye konuştu.

ARKEOLOGLAR İÇİN "KAZI EVİ"

Kocasinan ilçesi Yamula Barajı çevresinde bulunan Taşhan, Çevril, Emmiler ve Hırka bölgeleri ile Barsama bölgesinde 2018 yılı eylül ayında başlayan ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü izinleri ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi sponsorluğunda yapılan fosil kazı çalışmaları sürüyor.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın titizlikle takip ettiği fosil kazı çalışmaları aralıksız devam ederken, Büyükşehir Belediyesi, Kuşçu Mahallesi'nde fosil kazıları yapan arkeolog ekibe çalışmalar sırasında kullanabilecekleri bir yapı tasarladı.

Kazı Evi içerisinde; toplantı alanı, mutfak, wc, yatak odaları ve duş bölümleri gibi alanlar bulunuyor. Yaklaşık 175 metrekare olan eski okul binasının tadilatı yapılıp yanına 60 metrekare büyüklüğünde yeni bir yapı ilave edilerek arkeologların hizmetine sunulmaya hazır hale getirildi.

Dünyanın Gözü Bu Kazılarda

Geçtiğimiz yıllarda Kayseri'ye gelen dünya paleontoloji camiasının önde gelen isimlerinden Helsinki Üniversitesi Yerbilimleri ve Jeoloji Bölümünde görev yapan Finlandiyalı Doç. Dr. Juha Saarinen, fillerin atası olarak bilinen Choerolophodon Pentelici'ye ait tam kafatası fosilinin dünyada tek örnek olarak literatüre geçeceğini söylemişti.

BÜYÜKŞEHİR İLE KÜLTEPE YENİDEN AYAĞA KALKIYOR

Anadolu'da ilk yazılı belgelerin ve ticari anlaşmaların bulunduğu Kültepe Kaniş-Karum bölgesinde devam eden ve büyük bir aşama kaydedilen projelerle, bölge yeniden ayağa kalkıyor.

Medeniyetler şehri Kayseri'de tarihî ve kültürel mirasa sahip çıkan ve önemli yatırımlara imza atan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, "150. Yılda 150 Proje" kapsamında Kültepe'yi ayağa kaldıracak projeleri hayata geçiriyor. 6 bin yıllık tarihî geçmişi ile endüstri ve ticaretin merkezi olan Kayseri tarihi ve turizmi ile dikkat çekerken, Büyükşehir Belediyesi Kültepe Kaniş-Karum Höyüğü'nde çalışmalara devam ediyor.

Kaba İnşaatında Sona Gelindi

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın özel önem gösterdiği ve asırlar öncesine uzanan gizemli yanları olan Kültepe'yi adeta yeniden uyandıran projelerden kayadan oyma Kültepe Müzesinde inşaat çalışmaları sürüyor. Kaya oyma tekniğiyle yapımı devam eden Kültepe Müzesi çalışmalarının kaba inşaatının son aşamalarına gelinirken, yaklaşık 3 bin 500 metrekare açılan alanın 2 bin 800 metrekare sergi alanı olarak kullanılması planlanıyor. Kültepe gibi tek bir ören yerine ait eserlerin sergilenmesi planlanan müze, hem Kültepe Ören Yeri'ne yakınlığı hem de Koramaz Vadisi'nin Bağpınar girişinde olması nedeniyle önemli bir konumda bulunuyor. Yapının tamamı Büyükşehir Belediyesi tarafından finanse edilerek uygulamaları yapılıyor. Büyükşehir Belediyesince hazırlanan hem Kültepe'ye hem de Koramaz Vadisi olmak üzere iki turizm rotasına da hizmet edecek bu çalışma, hem arkeolojik olarak döneminin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacak hem de ülkede konsept olarak türünün ilk örneği olacak.

Geçmişe Götürecek Bir Proje: Asurlu Tüccarlar Sokağı

Anadolu'da en eski yazılı belgelerin gün yüzüne çıkarıldığı Kültepe Kaniş-Karum'da adeta geçmişe götürecek bir projeye daha imza atılıyor. Büyükşehir Belediyesi, Kültepe Karum bölgesinde 14 evden oluşan "Asurlu Tüccarlar Sokağı" çalışmalarına hızla devam ediyor. Proje kapsamında, Tahsin Özgüç tarafından 1953 yılına kadar Karum bölgesindeki bir alanda yapılan kazılarda ortaya çıkarılan yapıların Mahmut Akok tarafından planları ve illüstrasyon çizimleri yapılırken, bu çizimler ışığında Koruma Bölge Kuruluna sunulan projeler uygulanmaya başlandı.

Kazı sonuçları buluntularına göre tasarlanan projenin uygulanması sırasında döneminin malzemelerine uygun olarak kerpiç, taş temeller ve ahşap kullanılırken, Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulaması gerçekleştirilen çalışma Kayseri Valiliği'nin destekleriyle sürdürülüyor. Bu proje ile Asurlu tüccarların yaşam alanlarının canlandırılarak ziyaretçilerin o döneme tanıklık etmesine imkân tanınacak. Öte yandan, Kültepe Kaniş-Karum Höyüğü'ndeki çalışmalar kapsamında modern donanımlarla tasarlanan ve bölge hakkında bilgi vermeyi amaçlayan Kültepe Ziyaretçi Merkezi de hayata geçirildi. Kültepe Kaniş-Karum; Kültepe Ziyaretçi Merkezi, Kültepe Müzesi ve Asurlu Tüccarlar Sokağı ile turizm açısından daha zengin ve benzersiz bir niteliğe bürünecek.

6'NCI ŞİİR YARIŞMASI ŞİİR SEVERLERİ BULUŞTURUYOR

Âşık Seyranî, Seyyid Burhaneddin, Kadı Burhaneddin, Somuncu Baba, Yaman Dede, Muhsin İlyas Subaşı gibi bilinen pek çok şair ile düşünürü bağrından çıkaran kadim kent Kayseri'de, şiiri ve şairi destekleyen, sosyal ve kültürel faaliyetler ortaya koyan Büyükşehir Belediyesi, her sene düzenlediği şiir yarışmasını bu yıl da gerçekleştiriyor. Konusunun serbest olarak belirlendiği ve seçkin jüri üyesi bulunan 6'ncı Şiir Yarışması'nda, birbirinden nadide şiirler dereceye girmek için yarışacak.

Şiir Yarışmasında Katılımcılara Toplam 27 Bin TL'lik Ödül

Şehrin kültür ve sanat faaliyetlerine her zaman destek olan, şiir ve hikâye yarışmalarını her yıl düzenli olarak sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesi; bu yıl da şiir yarışmasını gerçekleştiriyor. 6'ncısı düzenlenen yarışmada dereceye giren yarışmacılardan 1'inciye 8 bin, 2'nciye 7 bin, 3'üncüye 6 bin ve 2 biner TL'lik 3 adet mansiyon ödülü ile toplam 27 bin TL'lik ödül dağıtılacak.

Şiir dünyasına gönül vermiş her vatandaşın katılımına açık olan yarışmaya son katılım, 13 Ekim 2023 Cuma günü olarak belirlenirken, yarışmaya ilişkin detaylı bilgi almak isteyen vatandaşların "kayseri.bel.tr" internet adresini ziyaret etmesi veya 0 352 207 16 37 numaralı telefondan yetkililere ulaşması yeterli olacak.

BÜYÜKŞEHİR HİKÂYE YARIŞMASININ 7'NCİSİNİ GERÇEKLEŞTİRİYOR

Endüstri ve ticaret kenti Kayseri'yi, gerçekleştirdiği proje, faaliyet ve yatırımlarla tarım şehri, eğitim şehri, kütüphaneler şehri, müzeler şehri ve genç dostu şehir haline dönüştürme yolunda büyük mesafe alan Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, sosyal belediyecilik bağlamında ise Kayseri'yi kültür ve sanat şehri yapma doğrultusunda çalışmalarını sürdürüyor.

Hikâye Yarışmasının 7'ncisinde Toplam 27 Bin TL'lik Ödül

Şehrin kültür ve sanat faaliyetlerine katkı sağlayan şiir ve hikâye yarışmalarını her yıl özenle sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesi, bu yıl da hikâye yarışması düzenliyor. 7'ncisi düzenlenen yarışmada dereceye giren yarışmacılardan 1'inciye 8 bin, 2'nciye 7 bin, 3'üncüye 6 bin ve 2 biner TL'lik 3 adet mansiyon ödülü ile toplam 27 bin TL'lik ödül dağıtılacak.

Seçici kurulun; Erciyes Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Atabey Kılıç, Akademisyen Yazar Prof. Dr. Mustafa Kurt, Hikâyeci Abdullah Harmancı, Hikâyeci Cemal Şakar, Hikâyeci Güray Süngü, Hikâyeci Mustafa Çiftci, Hikâyeci Eleştirmen Necip Tosun, Hikâyeci Yıldız Ramazanoğlu, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Salih Özgöncü ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk'ten oluştuğu ve hikâye dünyasına gönül vermiş her vatandaşın katılımına açık olan yarışmaya son katılım 6 Ekim 2023 Cuma günü olarak belirlenirken, hikâye konusu ise serbest olarak duyuruldu. Yarışmaya ilişkin detaylı bilgi almak isteyen vatandaşların "kayseri.bel.tr" internet adresini ziyaret etmesi veya 0 352 207 16 37 numaralı telefondan yetkililere ulaşması gerekiyor.

15 TEMMUZ'A ÖZEL SANAT SERGİSİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek ile birlikte Büyükşehir Belediyesi tarafından 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü etkinlikleri kapsamında düzenlenen "Türkiye Yüzyılı'nın Kahramanları KAYMEK Sanat Sergisi"nin açılış törenine katıldı.

Eğitim verdiği kurslarla ve düzenlediği sergilerle sanatı destekleyen ve sanatçının yanında olan Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) tarafından 15 Temmuz ruhunu yansıtan "15 Temmuz 'Türkiye Yüzyılı'nın Kahramanları' KAYMEK Sanat Sergisi" açıldı.

Tarihî Kayseri Kalesi'nde gerçekleşen serginin açılış törenine Başkan Büyükkılıç'ın yanı sıra, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, Garnizon Komutanı Hv. Tuğg. Haldun Taşhan, AK Parti Kayseri İl Başkanı Fatih Üzüm, AK Parti Kayseri Kadın Kolları Başkanı Emine Timuçin, Melikgazi Belediye Başkanı Mustafa Palancıoğlu, Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayrakdar, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, Kayseri İl Jandarma Komutanı Tuğg. Yüksel Yiğit, İl Emniyet Müdürü Kamil Karabörk, vali yardımcıları, rektörler, oda başkanları ve vatandaşlar katıldı.

"7 Yıl Geçmesine Rağmen Halen İlk Gün Gibi Hafızalarda"

Büyükkılıç, darbe girişiminin üzerinden tam 7 yıl geçtiğini hatırlatarak, "Bir millet düşünün ki Türkiye aşkına leke sürülmesin diye darbecilere göğsünü siper etmiş. Bir millet düşünün ki vatan, ezan ve bayrak, millet uğruna koşar adım şehadet şerbetini içmiş. Bir millet düşünün ki demokrasi uğruna gül bahçesine girer gibi kara toprağa girmiş. 15 Temmuz 2016'da üniforma arkasına gizlenen FETÖ'cü hainlerin darbe girişiminin üzerinden tam 7 yıl geçti. 7 yıl geçmesine rağmen o gece ve sonrasında yaşananlar hepimizin halen ilk gün gibi hafızalarında" dedi.

251 şehide Allah'tan rahmet dileyen Başkan Büyükkılıç, "Devlet ve millet hayatına yönelik en alçak saldırılardan biri olan 15 Temmuz darbe girişiminin 7'nci yıldönümünde 251 şehidimize Allah'tan rahmet, gazilerimize de acil şifalar diliyor, hayatta olanlara sağlıklı ömürler diliyorum. Aziz milletimiz, geçmişten bugüne türlü kahramanlıklarla, türlü zorluklarla varlığını sürdürmüş, karanlıklardan aydınlığa çıkmış, küllerinden doğmuş, mücadelesinden, azminden, kararlılığından, cesaretinden ve inancından hiçbir şey kaybetmeden dünyaya kök salmıştır" diye konuştu.

Büyükkılıç, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Türk milletinin o gece eşine rastlanmaz bir mücadele ortaya koyduğuna vurgu yaparak sözlerini şöyle sürdürdü:

"15 Temmuz 2016 gecesi, ülkemiz ve devletimizin bekası, asil milletimizin huzuru ve güvenliği konusunda Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, dünyada eşine rastlanmaz bir mücadele, kararlılık, cesaret ortaya koyarak bu alçaklığı akamete uğratan Türk milleti, devleti ile omuz omuza bu hayâsızlığa dur demiştir. Bu uğurda aralarında askerimiz, polisimiz, işçimiz, öğretmenimiz, öğrencimiz, kadın erkek, genç yaşlı her kesimden 251 canını şehit vermiştir. Bu anlayışla inancından aldığı güç ile vatanını savunan milletimiz, 15 Temmuz'da olduğu gibi her zaman vatanını savunacak ve geleceğe yürümeye Allah'ın izniyle devam edecektir."

Birlik ve beraberlik mesajı veren Başkan Büyükkılıç, "Şanlı tarihimizde, milleti ve devleti zor duruma düşüren afetlerde ve hain 15 Temmuz darbe girişimlerinde olduğu gibi bizleri ayakta tutan yegâne güç, Mevla'mızın bizlere lütfettiği birlik ve beraberlik olmuştur. Bizim olmazsa olmaz olarak gördüğümüz birliğimiz, beraberliğimiz en önemli değerlerimizdendir ve bekamız için, geleceğimiz için, varlığımız için adeta bir ilaç niteliğindedir" ifadelerini kullandı.

Demokrasi nöbetini sonsuza dek sürdüreceklerinin altını çizen Büyükkılıç, "Türk demokrasisini hedef alan bu hain girişimin üzerinden 7 yıl da, 7 asır da geçse o gece Türk milletine karşı yapılan alçak ihaneti unutmayacağız, unutturmayacağız. Aziz milletimizin tarih yazan kahramanlığını, devletine ve demokrasiye, bayrağını sahip çıktığı o şanlı destanı da unutmayacak, demokrasi nöbetimizi sonsuza kadar elbette sürdüreceğiz" dedi.

Başkan Büyükkılıç, eğitim verdiği kurslarla ve düzenlediği sergilerle sanatı destekleyen ve sanatçının yanında yer alan Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) marifetiyle yeni bir sergiyi daha ziyarete açtıklarını ifade ederek "KAYMEK A.Ş.; kursiyerlerin kişisel becerilerini geliştirme, geleneksel el sanatlarımızı gelecek kuşaklara aktarma, mesleki yeterlilikleri artırabilme, özgüven sahibi, verimli, bilgili ve donanımlı bireyler yetiştirme gayesinin yanı sıra düzenlediği seminerlerle, yarışmalarla ve sergilerle milletimizin gönüllerini manevi iklimde yeşertmeye çok şükür devam ediyor" şeklinde konuştu.

İmanlı Yüreklerin Kahramanlık Ruhu, Eşsiz Bir Sergiyle Sanata Yansıtıldı

KAYMEK'in 15 Temmuz 2016'da birlik ve beraberlikle yoğrulan imanlı yüreklerin kahramanlık ruhunu eşsiz bir sergiyle sanata yansıtarak gönüllere dokunduğuna dikkat çeken Büyükkılıç, sergi ile ilgili şu bilgileri verdi:

"15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü resmî programı içerisinde yer alan bu özel sergide KAYMEK eğitmenlerinin 23 el sanatı branşında icra ettikleri ve asaletimizi tarihî değerlerimizden aldığımızı gösteren 71 adet sanat eseri yer alıyor. Diorama ve hazır giyim teknikleriyle çalışılmış Ömer Halisdemir'in silüeti, 251 şehidimizin isminin ve resminin yer aldığı Türkiye haritası ile birçok eserin yer aldığı sergide; Kumaş Boyama, Alüminyum Kabartma, Ahşap Yakma, Makine Nakışı, Maraş İşi, Kâğıt Rölyef, Kâğıt Telkâri, Kırkyama, Dekoratif Macun Uygulama, Diorama, Çini Boyama, Cam Altı Boyama, Seramik Şekillendirme, Hazır Giyim, Alüminyum Folyo, Dekoratif El Sanatları, İğne Oyası, Akrilik Boyama, Hüsn-i Hat, Filografi, Tel Sarma, Kurdele Nakışı ve Ev Tekstili gibi birçok el sanatı ve teknik kullanıldı. Gerek kursiyerlerimize gerekse hocalarımıza, emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Bu duygu ve düşüncelerle, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü'nü kutluyor, aziz şehitlerimize, gazilerimize ve şu an dimdik ayakta duran milletimize minnet duyuyor, yürekten teşekkürlerimi ve dualarımı sunuyorum. Şehitlerimizin ruhu şad olsun. Sağ olun, var olun, Allah'a emanet olun." şeklinde konuştu.

Kübra ve Cennet Gibi Kahramanları Yetiştirdiği İçin Kayseri'ye de Teşekkürü Bir Borç Biliyoruz

Kayseri'nin iki şehidi Kübra Doğanay ve Cennet Yiğit'i rahmetle anan Vali Çiçek, "Kayseri'nin iki tane pırlanta gibi vatan evladı da o gün şehadete yürüdü. Kübra Doğanay ve Cennet Yiğit. İkisi de şehit oldu. Kübra ve Cennet gibi kahramanları yetiştirdiği için Kayseri'ye de teşekkürü bir borç biliyoruz. Bu şehir de bundan gurur duymalı. Ayrıca ailelerine minnet duyuyoruz, kendilerine rahmet diliyorum" dedi.

Konuşmaların ardından serginin açılışı yapıldı, protokol sergiyi ilgiyle gezdi.

"ETKİLİ VE HIZLI OKUMA KURSU" YOĞUN İLGİ GÖRDÜ

KAYMEK A.Ş. yaz döneminde birbirinden farklı kurs, ders ve etkinlikler ile öğrencilerin yazlarını keyifli ve verimli geçirebilmeleri adına birçok kurs açtı. Yaz döneminde Etkili ve Hızlı Okuma Kursu açan KAYMEK, burada kursiyerlerin okuma hızını yüzde 300 artırma imkânı veriyor. Ayrıca kurs, dikkat dağınıklığı ve odaklanma problemleri yaşayan vatandaşlara yardımcı oluyor.

"Gelen Arkadaşlar Hep Memnun Ayrılıyorlar"

Gençlerden yoğun ilgi gören Etkili ve Hızlı Okuma Kursu hakkında bilgiler veren Etkili ve Hızlı Okuma Eğitmeni Eda Balkan, "Şimdiye kadar yabancılara A1, A2 seviyesinde dersler, okuma yazma ve hızlı okuma dersleri olmak üzere 3 branşta derse girdik. 8 yıldır da etkili ve hızlı okuma dersi vermekteyiz. Buraya gelen arkadaşlara hem zevk için okuma hızını artırmak isteyenlere yardımcı oluyoruz hem de sınav odaklı çalışan arkadaşlara yardımcı oluyoruz. Gelenlerin okuma hızı yüzde 300 oranında artış gösteriyorlar, tabii kişinin kitap okuması, soru çözmesiyle alakalı bir durum. Egzersizlerin 21 güne tamamlanmasıyla da ilerleyen bir durum söz konusu, gelen arkadaşlar hep memnun ayrılıyorlar, inşallah gelmek isteyenleri de bekleriz, teşekkür ediyorum" şeklinde konuştu.

"Öğrencilerime de Özellikle Tavsiye Ettim. Çok Faydasını Gördüm"

Kursiyerlerden Türkçe Öğretmeni Seçil Ertaş ise, Etkili ve Hızlı Okuma Kursu'na ailece katıldıklarını ve çok fayda gördüklerini ifade ederek şöyle konuştu:

"20 yıldır çalışıyorum. Büyükşehir Belediyesinin açmış olduğu hızlı okuma kursuna katılmak istedim ve faydasını da gördüm. Ailece katıldık eşim, oğlum. Ben çok altlarda bir okuyucuyum ama yine de planlı programlı olmadığı için bu şekilde başladık, şu an binleri geçmiş bulunmaktayım. Gayet güzel geçti hocamıza da teşekkür ediyoruz. Sevdik, herkese de tavsiye ediyoruz, öğrencilerime de özellikle tavsiye ettim. Ağustos döneminde başlayan tüm kurslara özellikle öğrencilerim de gelecekler. Çünkü biz faydalandık, onlar da faydalansın istedim."

Kitap okumayı çok sevdiğini ve daha çok kitap okumak amacıyla kursa katıldığını söyleyen Esra Arslan ise "40 yaşındayım, iki tane kız çocuğum var ve kitap okumayı çok sevdiğim için, daha fazla okumak istediğim için Büyükşehir Belediyesinin KAYMEK kurslarına katılmayı istedim. Hızlı ve etkili okuma kursunu seçtim, çok memnunum, evde çok egzersiz yapmadığım için seviyem aşırı derecede yükselmedi ama yine de hızlandım, Hızlandığımın farkındayım. Çok memnunum. Kızımı da yazdıracağım ikinci kura, devam edeceğim" dedi.

"Kesinlikle Fayda Sağlıyor ve Sınavlarda da Etkili Oluyor"

6'ncı sınıf öğrencisi olan Ali Sami Ertaş da göz kaslarını geliştirerek hızlı okumasını etkilediğini ve sınavlarda başarılı olmasına katkı sağladığını dile getirdi.

Ertaş, "Kayseri Büyükşehir Belediyesi KAYMEK'te okuyan bir öğrenciyim. 6'ncı sınıfa geçtim şu anda. KAYMEK'te hızlı ve etkili okuma kursu alıyorum. Bu kursta kendi göz kaslarımı geliştirerek hızlı okumamı da etkiliyorum ve sınavlarda başarılı olmama katkı sağlıyor. Okumalarım çok güzel, rekorum bin 209 kelime ama ortalamada 600 kelimede kalıyorum. Kesinlikle fayda sağlıyor ve sınavlarda da etkili oluyor. Kayseri Büyükşehir Belediyesi KAYMEK'ten çok memnunum, çok güzel bir kurs açmışlar, onlara da teşekkür ediyorum" diye konuştu.

KAYMEK'TEN BİR İLK DAHA: TÜRK İŞARET DİLİ SINAVINA HAZIRLIK KURSU

Kayserili vatandaşlara hizmet yolunda ilkleri sunan Büyükşehir Belediyesi, KAYMEK ile

faaliyetlerini çeşitlendirerek artırıyor. Bu kapsamda Türk İşaret Dili Yeterlilik Sınavları için açılan kursta kursiyerlere sınavda gerekli olacak bütün bilgiler aktarılıyor.

KAYMEK tarafından Türk İşaret Dili Yeterlilik Sınavı için açılan TİDYES kursunda, Örnek Video Çözümlemeleri, Süreyi Etkili Kullanma gibi içerikler ders olarak sunulurken, sınava yönelik bilgiler de kursiyerlere veriliyor.

11 Farklı Birimiyle Şehir Merkezinde ve Tüm İlçelerde 39 Farklı Tesiste 52 Hizmet

Kayseri'de yediden yetmişe hemen her yaş grubuna hitap eden kursları ve sosyal sorumluluk projeleriyle vatandaşlara en iyi eğitimi sunmayı görev bilen KAYMEK, 11 farklı birimiyle şehir merkezinde ve tüm ilçelerde 39 farklı tesiste 52 farklı noktada özverili hizmetlerine devam ediyor.

KAYSERİ BİLİM MERKEZİ'NDE YAZ DOLU DOLU GEÇİYOR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Türkiye'deki 6 TÜBİTAK destekli bilim merkezinden birisi olan Kayseri Bilim Merkezi'nde Temmuz ayında ücretsiz atölye çalışmaları gerçekleştirildi. 6 ila 15 yaş arası çocukların yararlandığı etkinlikler kapsamında geri dönüşüm, ahşap atölyesi, güneş gözlemi, boncuk kodlama gibi birbirinden eğlenceli faaliyetler yapıldı.

Türkiye'nin simge şehirlerinden biri olan Kayseri'de belediyecilik hizmetlerinin çok iyi yapıldığını dile getiren veliler Kayseri Bilim Merkezi'nden çok memnun kaldıklarını ve burada çocukların çok mutlu olduğunu kaydetti.

Minik Alperen: "Bütün Atölyeleri Çok Seviyorum, Keşke Hep Gelsem"

Kayseri Bilim Merkezi'nde atölyelere katılan minik öğrenci Alperen Öztürk, atölyelerin hepsini çok sevdiğini, bilim merkezinde çok mutlu olduğunu dile getirerek, bilim merkezine her zaman gelmek istediğini söyledi. 9 yaşındaki Öztürk, "Burası 30'uncu atölyem oluyor. Bu zamana kadar buradaki bütün öğretmenleri sevdim. Kayseri Bilim Merkezi'ndeki atölyeler çok faydalı. Çünkü bu atölyeler bizim el, göz becerilerimizi geliştiriyor ve çok faydalı. Ayrıca burada çok eğleniyorum" diye konuştu.

"Memduh Başkanımıza Çok Teşekkür Ediyoruz"

Bilim Merkezi'ne kızlarını getiren Hatice Aslan Tay ise Kayseri Bilim Merkezi'nden çok memnun olduklarını ifade ederek "İki kızım var. Bilim merkezini sosyal medya hesabından takip ederek geldik. Orada tüm etkinlikler ve kurslar paylaşılıyor. Takip ederlerse kayıt olabilirler. Yaz dönemleri çok güzel bilim merkezinin, okul döneminde de hafta sonları etkinlikleri devam ediyor. Çok güzel oyunlarla çocuklarımıza çok büyük bir zenginlik kazandırıyor. Çok memnunuz buradan. Ayrıca hizmetlerinden ötürü Büyükşehir Belediye Başkanımız Dr. Memduh Büyükkılıç'a çok teşekkür ederiz. Rabbim sağlıklı uzun ömürler nasip etsin. Çocuklara yaptığı etkinliklerden çok memnunuz, özellikle çok teşekkür ediyoruz" dedi.

"Bu Hizmeti Dışarıdaki Gözler Çok Daha İyi Görür ve Anlar"

Şehir dışından misafir olarak gelen öğretmen Vehbi Koç da çok öncesinde online olarak yer ayırttıklarını belirterek Kayseri Bilim Merkezi'ni çok beğendiklerini ve buradaki etkinliklerin çok iyi olduğunu söyledi. Merkezde velilerin de düşünüldüğünü ifade eden Koç, "Burası çok ferah. İstanbul'da da böyle yerler var ama burası kadar ferah değil. Burada her şey düşünülmüş. Çocuklar koşarak geliyor. Tebrik ediyorum, bu etkinlikleri baştan sona kadar düşünenleri. Bu hizmeti dışarıdaki gözler çok daha iyi görür" şeklinde konuştu.

Kayseri Bilim Merkezi'nde çocuklar bilimsel bilgileri öğrenirken eğlenerek vakit geçiriyorlar.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI

KAYSERİ YERALTI YAPILARI ENVANTERİ

ALTINCI ARA RAPOR